

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

“Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης
και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης
2000-2006” - ΕΠΕΑΕΚ II

Αθήνα, 15 Οκτωβρίου 2001

Διαδικασία

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) ανέλαβε την έκδοση Γνώμης, για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006", με βάση το άρθρο 82 παρ. 3 του Συντάγματος και το άρθρο 4 του **Ν. 2232/1994**.

Η Ο.Κ.Ε. αποφάσισε την έκδοση Γνώμης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τρεις λόγους. **Πρώτον, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορεί να εκφρασθεί επί διαφόρων κειμένων, όπως το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, είναι με τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 2 του Ν. 2232/1994. Δεύτερον, η Ο.Κ.Ε. αναγνωρίζει ότι οι θέσεις που εκφράζονται στα διάφορα Επιχειρησιακά Προγράμματα και στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού, αποτελούν σημαντικές πολιτικές παρεμβάσεις, για τις οποίες απαιτείται και η άποψη της ελληνικής κοινωνίας - ανεξαρτήτως αν αυτές μπορούν να αλλάξουν - εφόσον έχουν συμφωνηθεί μεταξύ της Κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τρίτον, η Ο.Κ.Ε. κρίνει ότι είναι απαραίτητες αυτές οι γνωμοδοτήσεις τώρα, για να έχει άποψη για τις αλλαγές που θα απαιτηθούν να γίνουν το 2003, στη διαδικασία της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Κ.Π.Σ.**

Η Ο.Κ.Ε. συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Επιτροπές Παρακολούθησης του Γ' Κ.Π.Σ. με τακτικό και αναπληρωματικό μέλος και με σκοπό τη βελτιστοποίηση των θέσεων που θα εκφράσουν οι εκπρόσωποί της σε αυτές, έχει συστήσει κεντρική Επιτροπή Επιστημονικής Στήριξης για το Γ' Κ.Π.Σ. με Πρόεδρο τον κ. **Δημήτρη Πολίτη** και μέλη του κ. **Χαράλαμπο Κεφάλια, Ρένα Κουμά-**

ντου, Κωνσταντίνο Κόλλια, Νικόλαο Λιόλιο και Παναγιώτη Αλεξόπουλο. Ως εμπειρογνώμονες μετέχουν οι κ.κ. **Φωκίων Δεληγιάννης, Κατερίνα Μπατζελή και Γιώργος Ρωμανιάς.** Τον επιστημονικό συντονισμό έχουν οι επιστημονικοί συνεργάτες της Ο.Κ.Ε. κες **Ματίνα Γιαννακούρου, Μαρία Ιωαννίδου** και ο κ. **Αθανάσιος Παπαϊωάννου.**

Ειδικότερα, για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006", συστάθηκε Επιτροπή με Πρόεδρο τον κ. **Κων/νο Κόλλια** και μέλη τους κ.κ. **Διονύσιο Σβορώνο, Κωνσταντίνο Χαντζαρίδη, Ιωάννη Μίχα, Νικόλαο Γιατράκο και Φώτη Λίτσο.** Στην Επιτροπή Εργασίας συμμετείχαν οι Εμπειρογνώμονες κ.κ. **Παναγιώτης Τσακλόγλου και Ιωάννης Ποζιός.** Τον επιστημονικό συντονισμό είχε η εξωτερική επιστημονική συνεργάτις της Ο.Κ.Ε. κα **Μαρίνα-Στεφανία Γιαννακάκη.**

Η Επιτροπή Εργασίας άρχισε τις εργασίες της στις 4 Ιουλίου 2001 και τις ολοκλήρωσε σε τέσσερις (4) συνεδριάσεις. Το κείμενο υπεβλήθη στην προαναφερθείσα κεντρική Επιτροπή Επιστημονικής Στήριξης, η οποία και το συζήτησε στις 25 Σεπτεμβρίου 2001 και το διαβίβασε στην Εκτελεστική Επιτροπή. Η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στην συνεδρίασή της, στις 1 Οκτωβρίου 2001.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., στην οποία εισηγητές ήταν οι κ.κ. **Κωνσταντίνος Κόλλιας και Φώτης Λίτσος,** κατόπιν ολοκλήρωσης της συζήτησης του θέματος στη συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου 2001, διατύπωσε την υπ' αριθ. 59 Γνώμη της Ο.Κ.Ε.

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ανάπτυξη και Κοινωνική Συνοχή

Σε μία σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία, η επιτυχία μιας στρατηγικής οικονομικής ανάπτυξης εξαρτάται, κυρίως από τη συμμετοχή του συνόλου των κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων στο σχεδιασμό, στην υλοποίηση και στον έλεγχο όλων των απαραίτητων μέτρων πολιτικής. Η κοινωνική συναίνεση σε ένα σχέδιο οικονομικής ανάπτυξης προϋποθέτει ότι αυτό διέπεται από τις αρχές της άμβλυσης των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Η μακροχρόνια και συνεπώς βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη δεν απαιτεί μόνο σεβασμό στο περιβάλλον και στις μελλοντικές γενιές, αλλά και άμβλυση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, οι οποίες καθίστανται εφικτές σε ένα περιβάλλον οικονομικής ανάπτυξης και προόδου. Η εμπειρία έχει καταδείξει ότι η κοινωνική συναίνεση επί των προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση μακρόπνοων σχεδίων οικονομικής ανάπτυξης. Προσπάθειες επιβολής συνολικών ή επί μέρους οικονομικών μέτρων και πολιτικών που βρίσκουν αντίθετους τους κοινωνικούς εταίρους έχουν περιορισμένες πιθανότητες επιτυχίας.

Η πορεία της οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδος στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα μπορεί να χαρακτηριστεί συνολικά, ως επιτυχημένη, όσον αφορά στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής μεγέθυνσης (αύξηση του συνολικού και κατά κεφαλή Α.Ε.Π.). Η τελευταία δεκαετία έδειξε, ότι οι κοινωνικοί εταίροι είναι σε θέση να συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίτευξη εθνικών οικονομικών στόχων, όπως αυτόν της ένταξης της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης (Ο.Ν.Ε.).

Ο νέος στόχος, που πολύ σωστά πλέον τίθεται στη χώρα μας, **της σύγκλισης της οικονομίας μας με τις αναπτυσσόμενες οικονομίες των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) θα πρέπει να γίνει μέσα σε ένα πλαίσιο κοινωνικής συναίνεσης και αποδοχής**, που ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της, θα είναι και η άμβλυση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων δημιουργήθηκαν στην πορεία ένταξης της χώρας μας στην Ο.Ν.Ε. και όχι μόνο εξ αιτίας αυτής. Επίσης, η συμμετοχή της Ελλάδος στην Ενιαία Ευρώπη θα πρέπει να συμβάλει

στην αναβάθμιση της δημοκρατικής λειτουργίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με απώτερο σκοπό τη μεγαλύτερη αποδοχή από τους λαούς της.

Γ Κ.Π.Σ. και Κοινωνικός Έλεγχος - Συμμετοχή

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για το νέο αναπτυξιακό σχέδιο της χώρας της περιόδου 2000-2006 δείχνει ότι η ελληνική πολιτεία αρχίζει να λαμβάνει υπόψη της την ανάγκη της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό του προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Η συμμετοχή της Ο.Κ.Ε., με γνωμοδοτήσεις, στο στάδιο του συνολικού σχεδιασμού ήταν πολύ σημαντική (βλέπε παρακάτω το σχετικό μέρος), αλλά δεν της ζητήθηκε και η ανάλογη συμμετοχή στα επί μέρους (τομεακά) προγράμματα ανάπτυξης. Ενθαρρυντική, όμως, είναι η συμμετοχή της Ο.Κ.Ε. στην υλοποίηση αυτού του προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης, της χώρας, που για πρώτη φορά καθιερώνεται και θεσμικά σε όλα τα επίπεδα, 11 τομείς και 13 περιφέρειες. Το πιο σημαντικό από όλα είναι η καθιέρωση του δικαιώματος θεσμικού ελέγχου της διαδικασίας υλοποίησης αυτού του σχεδίου οικονομικής ανάπτυξης στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή όπως πλέον έχει καθιερωθεί να ονομάζεται το Γ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Κ.Π.Σ.).

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης είναι ολοκληρωμένα διαρθρωτικά προγράμματα οικονομικής ανάπτυξης και αποτελούν το βασικό εργαλείο της ευρωπαϊκής περιφερειακής και διαρθρωτικής πολιτικής. Χρηματοδοτούνται κατά το ήμισυ, περίπου, από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία και αποσκοπούν στη διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών.

Το Γ Κ.Π.Σ., που υλοποιείται στο διάστημα 2000-2006, έχει στόχο την οικονομική και κοινωνική συνοχή, με κύριες προτεραιότητες την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση, μέσω της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και την παροχή ίσων ευκαιριών. Η συμβολή των κοινωνικών φορέων στην υλοποίηση του Γ Κ.Π.Σ., που αποτελεί τη σημαντικότερη ολοκληρωμένη

αναπτυξιακή παρέμβαση για την Ελλάδα, τα επόμενα χρόνια, είναι επιβεβλημένη για τη διασφάλιση της ορθής και δημοκρατικής διαχείρισης και της αξιοποίησης των σημαντικότερων διαρθρωτικών, εθνικών και ιδιωτικών πόρων που θα χρηματοδοτήσουν τα έργα του Γ Κ.Π.Σ.

Ο σχεδιασμός του Γ Κ.Π.Σ. έχει ενσωματώσει την εμπειρία της εφαρμογής των δύο πρώτων φάσεων διαρθρωτικών παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) (Α΄ και Β΄ Κ.Π.Σ.) και των μεταβολών που συντελέστηκαν στο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον κατά τις φάσεις αυτές και συνοδεύθηκε από διεργασίες μεταρρύθμισης των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό, το Γ Κ.Π.Σ. χαρακτηρίζεται από τη διαμόρφωση νέων κανόνων, όσον αφορά στους στόχους παρεμβάσεων, τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων, καθώς και την εταιρική σχέση, την προσθετικότητα και αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των διαρθρωτικών πολιτικών.

Οι Τοποθετήσεις της Ο.Κ.Ε. για το Σχέδιο Γ Κ.Π.Σ.

Στην υλοποίηση του Γ Κ.Π.Σ. υπάρχει, ιδιαίτερα, σημαντική ενδυνάμωση του ρόλου των κοινωνικών φορέων, μέσω της διεύρυνσης του ορισμού της εταιρικής σχέσης. Με τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων, στον ορισμό της εταιρικής σχέσης, εκτός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του κράτους-μέλους συμμετέχουν, πλέον, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς και άλλοι αρμόδιοι οργανισμοί, στις φάσεις σχεδιασμού, αξιολόγησης, παρακολούθησης και αποτίμησης κάθε δέσμης διαρθρωτικών παρεμβάσεων.

Στην Ελλάδα, η αναβάθμιση της συμμετοχής των κοινωνικών φορέων κατέστη εμφανής από τη φάση σχεδιασμού του Κ.Π.Σ., καθώς ακολουθήθηκε η πρακτική έκφρασης γνώμης από πλευράς της Ο.Κ.Ε., αλλά και μεμονωμένων κοινωνικών φορέων σε διάφορες φάσεις προετοιμασίας του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Π.Α.) 2000-2006. Στο πλαίσιο του θεσμού της Ο.Κ.Ε., οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς

είχαν την ευκαιρία να διατυπώσουν τις απόψεις τους και να εμπλακούν στις διαδικασίες κατάρτισης του Γ Κ.Π.Σ., συμβάλλοντας ουσιαστικά στη διαμόρφωση προτάσεων, για τον προσδιορισμό των διαρθρωτικών παρεμβάσεων. Η Ο.Κ.Ε. έχει επανειλημμένα τοποθετηθεί, σχετικά με τις προκλήσεις-ευκαιρίες, που προκύπτουν από τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και από την υλοποίηση του Γ Κ.Π.Σ. μέσα από σειρά Γνωμών που έχει εκδώσει¹:

- "Ατζέντα 2000 - Διαρθρωτικά Ταμεία", νο. 26/Φεβρουάριος 1999.
- "Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006. Μεταποίηση και Υπηρεσίες", νο. 30/Απρίλιος 1999.
- "Συνοπτικό Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000- 2006", νο. 34/Αύγουστος 1999.
- "Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006", νο. 36/ Δεκέμβριος 1999.

Η Ο.Κ.Ε. κρίνει θετικά τους νέους προσανατολισμούς, που προκύπτουν από τη μεταρρύθμιση των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων και ιδιαίτερα από την εγκατάλειψη του συστήματος συνδιαχείρισης των διαρθρωτικών σχεδίων και προγραμμάτων από τα εθνικά κράτη και την Ε.Ε. και την υιοθέτηση ενός νέου συστήματος, που χαρακτηρίζεται από την αποκέντρωση των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, διασφάλισης της μέγιστης δυνατής διαφάνειας και από την αναβάθμιση της ευθύνης των κρατών με ταυτόχρονη συμμετοχή των κοινωνικών φορέων.

Ειδικότερα, η Ο.Κ.Ε. έχει επανειλημμένα εκφράσει την ικανοποίησή της, για τη μεταφορά αρμοδιοτήτων προς τα κράτη και για τη διεύρυνση του ορισμού της εταιρικής σχέσης με την επακόλουθη αναβάθμιση της συμμετοχής των κοινωνικών φορέων, που καλούνται πλέον να διαμορφώσουν τις συνιστώσες της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, σε όλο το φάσμα της οικονομικο-κοινωνικής δραστηριότητας.

Ιδιαίτερα κρίσιμη θεωρείται, από πλευράς Ο.Κ.Ε., η ανάγκη επίτευξης μέγιστης αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών πολιτικών. Βασική προϋπόθεση είναι η σύγκλιση των ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων και η μέγιστη προσπάθεια διασφάλισης των προϋποθέσεων πλήρους απορρόφησης των πόρων και κυρίως,

¹ Για το πλήρες κείμενο των Γνωμών, που έχει εκδώσει, μέχρι σήμερα, η Ο.Κ.Ε., βλ. στην ιστοσελίδα της Ο.Κ.Ε. <http://www.oke.gr>

ορθολογικής αξιοποίησής τους, με αναπτυξιακά κριτήρια.

Η Ο.Κ.Ε., αναγνωρίζοντας την κοινωνική σημασία μιας αναπτυξιακής προσπάθειας, που θα πρέπει να έχει ως στόχο την επίλυση σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων προέβη στην έκδοση γνώμων πρωτοβουλίας για δύο πολύ σημαντικά ζητήματα, που είναι **"Η Φτώχεια στην Ελλάδα"** (Γνώμη νο. 41 / Ιούλιος 2000) και **"Το Δημογραφικό Ζήτημα"** (Γνώμη νο. 49 / Δεκέμβριος 2000). Οι δύο αυτές γνώμες αποτελούν την αρχή διαμόρφωσης μιας βάσης θέσεων της Ο.Κ.Ε. για την κοινωνική διάσταση της αναπτυξιακής πορείας της ελληνικής οικονομίας.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί αυτονόητο ότι απώτερος σκοπός, κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας, είναι η διαμόρφωση των απαραίτητων προϋποθέσεων κοινωνικής συνοχής που εξασφαλίζεται μόνο όταν αμβλύνονται οι κοινωνικές ανισότητες. Συνεπώς, κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια θα πρέπει, άμεσα και έμμεσα, να διαμορφώνει τις απαραίτητες συνθήκες αύξησης της απασχόλησης, μείωσης της φτώχειας και αύξησης της κοινωνικής ευημερίας.

Η Ο.Κ.Ε. στη γνώμη της για τη φτώχεια είχε θέσει το όλο ζήτημα ως μέρος της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας. Συγκεκριμένα, είχε αναφέρει ότι το πρόγραμμα για την καταπολέμηση της φτώχειας, δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά στις πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας. Αντιθέτως, το πρόγραμμα κατά της φτώχειας, είναι ένα πολυσύνθετο πρόγραμμα, που πρέπει να συνδέεται οργανικά με τις:

- επί μέρους εκφάνσεις της αναπτυξιακής πολιτικής,
- πολιτικές για τη γεωργική ανάπτυξη,
- (ενεργητικές και παθητικές) πολιτικές της αγοράς εργασίας,
- πολιτικές κοινωνικής ασφάλειας,
- πολιτικές εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης,
- πολιτικές υγείας,
- πολιτικές εναντίον του κοινωνικού αποκλεισμού,
- πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας, στέγασης και ενίσχυσης της παιδικής ηλικίας και της μητρότητας και
- περιφερειακές πολιτικές.

Γίνεται σαφές από το παραπάνω ότι όλα τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα, καθώς και όλα τα περιφερειακά προγράμματα για τα οποία καλείται να γνωμοδοτήσει η Ο.Κ.Ε. έχουν

άμεση σχέση με το πρόβλημα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι πολιτικές παρέμβασης που αναπτύχθηκαν στις δύο αυτές γνώμες αποτελούν τη βάση στην οποία στηρίζονται οι προτάσεις της Ο.Κ.Ε. σε όλες τις γνώμες της για τα επιχειρησιακά προγράμματα υλοποίησης του Γ Κ.Π.Σ.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το Γ Κ.Π.Σ., ανεξάρτητα αν είναι το τελευταίο πακέτο στήριξης ή όχι, αποτελεί τη μεγάλη ευκαιρία της Ελλάδος για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η Ο.Κ.Ε. γνωρίζει ότι αλλάζουν σημαντικά τα δεδομένα στον πολιτικό και οικονομικό χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ο.Κ.Ε. σε δύο γνώμες της είχε την ευκαιρία να τοποθετηθεί σε ζητήματα που αφορούν το μέλλον της Ευρώπης. Η Ο.Κ.Ε. εξέφρασε τις απόψεις της για το **"Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου"** (Γνώμη νο. 19/Ιούλιος 1998) όπου, εκτός των άλλων, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί πολύ σημαντική την πολιτική μεταβίβασης των εισοδημάτων μέσα στην Ε.Ε., ως εργαλείο άμβλυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων και συνεπώς, μέρος μιας γενικότερης αναπτυξιακής προοπτικής. Στην ίδια γνώμη η Ο.Κ.Ε. επισήμανε το πρόβλημα που μπορεί να δημιουργηθεί από τη διεύρυνση με την μετατόπιση του κέντρου βάρους από τις χώρες της νότιας Ευρώπης στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Το θέμα της διεύρυνσης κρίθηκε τόσο σημαντικό, που η Ο.Κ.Ε. θεώρησε χρήσιμο να εκφέρει γνώμη **"Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης"**, (Γνώμη νο. 46/Οκτώβριος 2000). Στη γνώμη αυτή η Ο.Κ.Ε. τάχθηκε υπέρ της διεύρυνσης, αλλά επεσήμανε ότι το "εγχείρημα της διεύρυνσης κρύβει πολλούς κινδύνους για τη σταθερότητα, την οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ένωσης". Η Ο.Κ.Ε., εκτός των άλλων, πρότεινε ότι η αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων προϋποθέτει, ότι η Ε.Ε. θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τις εσωτερικές αναδιορθώσεις της. Το Γ Κ.Π.Σ. αποτελεί χρήσιμο εργαλείο επίσπευσης αυτών των εσωτερικών αναδιορθώσεων.

Η Ο.Κ.Ε. συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Επιτροπές Παρακολούθησης του Γ Κ.Π.Σ. Ειδικότερα, η συμμετοχή της Ο.Κ.Ε. στις εν λόγω Επιτροπές προβλέπεται στον Κανονισμό 1260/1999 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, οποίος εφαρμόστηκε με το Ν. 2860/2000 άρθρο 14. Η εξέλιξη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική και καταδεικνύει τον αποφασιστικό ρόλο των κοινωνικών και οικονομικών

φορέων στη διαδικασία εφαρμογής του Προγράμματος, αφού οι Επιτροπές Παρακολούθησης έχουν την κύρια ευθύνη και τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της υλοποίησης. Με σκοπό τη βελτιστοποίηση των θέσεων που θα εκφράσουν οι εκπρόσωποι της σε αυτές, έχει συστήσει ειδική Επιτροπή Επιστημονικής Στήριξης, κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω στη Διαδικασία.

Για κάθε τομεακό πρόγραμμα η Ο.Κ.Ε. έχει συστήσει Επιτροπή Εργασίας με σκοπό την έκδοση γνώμης επί των κειμένων του Επιχειρησιακού Προγράμματος και του Συμπληρώματος Προγραμματισμού. Επίσης, έχει συσταθεί μία επιτροπή για την έκδοση γνώμης για όλα τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα. Η πρόκληση για την Ο.Κ.Ε. και γενικότερα για τους συμμετέχοντες στην εθνική προσπάθεια αξιοποίησης των δυνατοτήτων που προσφέρει το Γ Κ.Π.Σ. είναι μεγάλη, δεδομένου μάλιστα, ότι αυτό αφορά σημαντικότερα κονδύλια σε κίριους τομείς της ελληνικής οικονομίας.

Η Ο.Κ.Ε., μετά την συνταγματική κατοχύρωση της (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 3 του Συντάγματος), αποτελεί θεσμό, αποστολή του οποίου είναι "η διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου για τη γενική πολιτική της Χώρας και ιδίως για τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής".

Σε αυτό το πλαίσιο, η Ο.Κ.Ε. αποτελεί εκφραστή της θεσμοθετημένης ελληνικής κοινωνίας και θεωρεί ότι εκφράζοντας το σύνολο των κοινωνικών εταίρων έχει την από το νόμο υποχρέωση, αλλά κυρίως την υποχρέωση απέναντι στην ελληνική κοινωνία και πολιτεία να τοποθετηθεί επί του πιο σημαντικού σχεδίου διαρθρωτικών παρεμβάσεων που είναι το Γ Κ.Π.Σ.

Οι τοποθετήσεις της Ο.Κ.Ε. για την Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση

Η παρούσα Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αφορά στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση II" και είναι μία από τις 12 Γνώμες της, επί των επιχειρησιακών προγραμμάτων του Γ Κ.Π.Σ. Η Ο.Κ.Ε. επανειλημμένα έχει εκφράσει μία σειρά Γνωμών επί θεμάτων, που άπτονται, άμεσα ή έμμεσα, της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς θεωρεί ότι η εκπαίδευση - κατάρτιση αποτελεί το **σημαντικότερο μέσο ενίσχυσης**

της απασχόλησης, αλλά και της συνολικότερης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Οι Γνώμες αυτές είναι οι ακόλουθες:

1. "Ανεργία - Απασχόληση", νο. 1/Ιούνιος, 1995.
2. "Μέτρα πολιτικής για την απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση", νο. 4/Μάιος, 1996.
3. "Επαγγελματική Κατάρτιση", νο. 17/Ιούνιος 1998.
4. "Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006", νο. 36/ Δεκέμβριος 1999.

Είναι χρήσιμο, πριν προχωρήσουμε σε μία αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση II", να γίνει υπόμνηση των βασικών θέσεων, που έχουν διατυπωθεί από την Ο.Κ.Ε., στο πλαίσιο των παραπάνω Γνωμών.

Κατ'αρχήν, η Ο.Κ.Ε. κατέγραψε τις **αδυναμίες** της μέχρι σήμερα ακολουθούμενης πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα και επεσήμανε, ειδικότερα, τα εξής: **έλλειψη συντονισμού, μη έγκαιρη πρόβλεψη των αναγκών της ελληνικής αγοράς εργασίας για τα προσεχή 10-15 χρόνια, μη προσδιορισμένη ύλη κατάρτισης, ανεπαρκές εκπαιδευτικό προσωπικό, ανυπαρξία αξιόπιστης μεθόδου αξιολόγησης των γνώσεων που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι / καταρτιζόμενοι και απουσία ενός συστήματος πιστοποίησης των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών.** Ως προς τα όργανα υλοποίησης της πολιτικής στο χώρο της επαγγελματικής κατάρτισης, έχει επισημανθεί, ότι είτε δεν ενεργοποιούνται ποτέ, είτε ενεργοποιούμενα **δεν συντονίζονται μεταξύ τους**, με αποτέλεσμα η επαγγελματική κατάρτιση **να γίνεται αποσπασματικά**, ενώ δεν λείπουν και τα φαινόμενα γραφειοκρατίας. Παράλληλα, η Ο.Κ.Ε. έχει σημειώσει ότι χωλαίνει πολύπλευρα το σύστημα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και ότι είναι εμφανής η απουσία ενιαίας, καθολικής πολιτικής για την επαγγελματική κατάρτιση (αρχική και συνεχιζόμενη), που θα απευθύνεται **στο σύνολο του πληθυσμού** και όχι μόνο σε επί μέρους ομάδες, όπως συμβαίνει μέχρι σήμερα. Τέλος, έχουν αναφερθεί και τα σημαντικά προβλήματα διάχυσης της πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες χρηματοδότησης δράσεων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, στο πλαίσιο της Κοινωνικής Διαρθρωτικής Πολιτικής.

Με δεδομένα τα παραπάνω και προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η Ο.Κ.Ε. έχει προτείνει τα εξής²:

α) δημιουργία Εθνικής Επιτροπής επιτελικού χαρακτήρα, με τριμερή συμμετοχή και αντικείμενο τον ενιαίο σχεδιασμό των πολιτικών επαγγελματικής κατάρτισης (αρχικής και συνεχιζόμενης) και την παρακολούθηση της υλοποίησής τους,

β) σύνδεση της επαγγελματικής κατάρτισης με τις διαφαινόμενες και καταγραφόμενες τάσεις της αγοράς εργασίας,

γ) προώθηση ενιαίας στρατηγικής επαγγελματικής κατάρτισης κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή) και εξειδίκευση των στόχων σε κλαδικό και περιφερειακό επίπεδο,

δ) ιδιαίτερη μέριμνα για τους μικρομεσαίους και τους αυτοαπασχολούμενους,

ε) σύνδεση και συσχέτιση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, μέσα από τη συνεργασία Υπουργείων Εργασίας και Παιδείας,

στ) ενδυνάμωση των δομών κατάρτισης μέσα στις ίδιες τις επιχειρήσεις και θέσπιση ενός ευρύτερου συστήματος μαθητείας,

ζ) δημιουργία ενιαίου συστήματος επαγγελματικής πιστοποίησης,

η) ανάπτυξη ενιαίου και διαρκούς συστήματος εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών,

θ) δημιουργία Τράπεζας Δεδομένων, σχετικών με τις εξελίξεις στο χώρο της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης στην Ε.Ε., αλλά και διεθνώς.

Οι τοποθετήσεις της Ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση

Εκτός από την Ελληνική Ο.Κ.Ε., η Ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. έχει εκδώσει και αυτή μία σειρά Γνωμών, που αφορούν (άμεσα ή έμμεσα) την Εκπαίδευση και την Επαγγελματική Κατάρτιση. Οι σημαντικότερες από αυτές, που έχουν σχέση με το ΕΠΕΑΕΚ II, είναι οι εξής:

1. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ισόρροπη

συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη λήψη αποφάσεων" (Απρίλιος, 1996). CES 532/1996.

2. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση" (Οκτώβριος, 1997). CES 1180/1997.
3. Γνωμοδότηση για τον "Απολογισμό της συνέχειας που δόθηκε στο Λευκό Βιβλίο - Διδασκαλία και εκμάθηση: Προς την κοινωνία της γνώσης" (Ιανουάριος, 1998). CES 114/1998.
4. Γνωμοδότηση για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής: Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη" (Ιανουάριος 1998). CES 1048/1998.
5. Γνωμοδότηση για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: για μια Ευρώπη της γνώσης" (Μάρτιος, 1998). CES.455/1998.
6. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος κοινοτικής δράσης Νεολαία" (Οκτώβριος 1998). CES 1309/1998.
7. Γνωμοδότηση για την "Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου: για τη θέσπιση της δεύτερης φάσης του κοινοτικού προγράμματος δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης ΣΩΚΡΑΤΗΣ" (Οκτώβριος, 1998). CES 1307/1998.
8. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την έγκριση της τρίτης φάσης του διευρωπαϊκού προγράμματος συνεργασίας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση TEMPUS III (2000-2006)" (Δεκέμβριος, 1998). CES 1442/1998.
9. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση του 2001 ως ευρωπαϊκού έτους γλωσσών" (Δεκέμβριος, 1999). CES 1129/1999.
10. Γνωμοδότηση για τη "Συνέχεια της τέταρτης παγκόσμιας διάσκεψης για τις γυναίκες" (Απρίλιος, 2000). CES 478/2000.

² Γνώμη 17, με θέμα "Επαγγελματική Κατάρτιση" (Ιούνιος, 1998), σσ. 19-20.

11. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της κινητικότητας στην Κοινότητα των σπουδαστών, των επιμορφωμένων ατόμων, των νέων εθελοντών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών" (Απρίλιος, 2000). CES 475/2000.
12. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση" (Απρίλιος, 2000). CES 476/2000.
13. Γνωμοδότηση για το "Λευκό Βιβλίο: πολιτική νεολαίας (πρωτοβουλία)" (Νοέμβριος, 2000). CES 1418/2000.
14. Γνωμοδότηση για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: Προς μια Κοινοτική Στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων (2001-2005)" (Νοέμβριος, 2000). CES 1416/2000.
15. Γνωμοδότηση για την "Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης των ανδρών και των γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και πρόωθηση και τις συνθήκες εργασίας" (Ιανουάριος 2001). CES 60/2001.
16. Γνωμοδότηση για την "Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές" (Μάρτιος 2001). CES 242/2001.
17. Γνωμοδότηση για το "Υπόμνημα σχετικά με τη δια βίου μάθηση" (Αύγουστος, 2001). CES 879/2001.
Η παρούσα Γνώμη της ελληνικής Ο.Κ.Ε., επί του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση II", λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις θέσεις της ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, όπως αυτές εκφράζονται στο πλαίσιο των παραπάνω Γνωμοδοτήσεων.
Η παρούσα Γνώμη οργανώνεται σε έξι μέρη, συμπεριλαμβανομένης και της Εισαγωγής (Μέρος Α'). Στο Β' Μέρος παρουσιάζεται, πολύ περιληπτικά, το επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠΕ-ΑΕΚ II). Στο Γ' Μέρος γίνεται μία συνοπτική περιγραφή του νέου περιβάλλοντος σε σχέση με την οικονομία της Γνώσης. Στο Δ' Μέρος γίνεται μια γενική αξιολόγηση του προγράμματος. Στο Ε' Μέρος γίνονται οι κατά Μέτρο παρατηρήσεις και στο ΣΤ' Μέρος διατυπώνονται οι προτάσεις πολιτικής της Ο.Κ.Ε. Τέλος, σε παράρτημα παρατίθεται η σχετική ορολογία.
Οι θέσεις της Ο.Κ.Ε., που διατυπώνονται στην παρούσα Γνώμη, αποτελούν μια συνεισφορά στον κοινωνικό διάλογο, που θα πρέπει να διεξάγεται συνεχώς, γύρω από το Γ' Κ.Π.Σ. και μπορούν να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή του.

Β. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ"

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση II" (ΕΠΕΑΕΚ II) εντάσσεται δομικά στον Άξονα "Ανθρώπινοι Πόροι" του Γ Κ.Π.Σ. Στο πλαίσιο του Άξονα αυτού, επιδιώκεται η ανάπτυξη και η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του ανθρωπίνου κεφαλαίου της χώρας, ως καθοριστικού παράγοντα επιβίωσης και προόδου της ελληνικής κοινωνίας στο νέο διεθνές περιβάλλον.

Η ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων δρομολογείται μέσα από δύο κατηγορίες πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η πρώτη περιλαμβάνει πολιτικές μεσο-μακροπρόθεσμου χαρακτήρα, που αφορούν, κυρίως, στην ανάπτυξη του τυπικού συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης και στην ποιοτική αναβάθμιση του έργου του. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει βραχυχρόνιες πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης (διάρκειας ενός έως δύο το πολύ ετών), που αποβλέπουν στη γρήγορη προσαρμογή, ανανέωση ή συμπλήρωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων, ατόμων, που είτε εξέρχονται από το τυπικό σύστημα, είτε δεν το έχουν ολοκληρώσει.

Το παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα χρηματοδοτεί, κατά κύριο λόγο, δράσεις, που εντάσσονται στην πρώτη κατηγορία πολιτικών (συνολικός προϋπολογισμός **2.572.409.745 ευρώ**). Η δεύτερη κατηγορία καλύπτεται από το Ε.Π. "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση" (ευθύνης του Υπουργείου Εργασίας), που συνιστά το δεύτερο κομμάτι του Άξονα "Ανθρώπινοι Πόροι". Σύμφωνα με το κείμενο του ΕΠΕΑΕΚ II, τα δύο προγράμματα αλληλοσυμπληρώνονται και συνιστούν ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σχέδιο πολιτικής διαβίου μάθησης για την ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού, που συνδέεται άμεσα με τη συνολική εκπαιδευτική πολιτική της χώρας, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση (ΕΣΔΑ) και τις κατευθύνσεις της Ε.Ε.

Σύμφωνα πάντα με το κείμενο του ΕΠΕΑΕΚ II, οι βελτιώσεις και οι αναπροσαρμογές που προωθούνται στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, προσδιορίστηκαν με βάση τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και τις απαιτή-

σεις της αγοράς εργασίας, με απώτερο σκοπό την καταπολέμηση των φαινομένων του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανεργίας.

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των χρηματοδοτούμενων έργων/δράσεων, προβλέπεται η εκπόνηση προκαταρκτικών μελετών, προκειμένου να προσδιοριστεί, τόσο ο γεωγραφικός χώρος υλοποίησης τους (ήδη το ΕΚΚΕ έχει εκπονήσει ειδική μελέτη για τον προσδιορισμό των περιοχών εκπαιδευτικής προτεραιότητας - ΠΕΠ), όσο και οι λεπτομέρειες του περιεχομένου τους. Επιπλέον, γίνεται λόγος για πιλοτική, καταρχήν, εφαρμογή τους και συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους. Όπου απαιτείται, προβλέπεται να προσαρμοστεί το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των εμποδίων κατά την εφαρμογή των έργων.

Οι στόχοι του επιχειρησιακού προγράμματος προωθούνται μέσω έξι (6) Αξόνων Προτεραιότητας, καθένας από τους οποίους εξειδικεύεται σε επιμέρους Μέτρα. Κάθε Μέτρο περιλαμβάνει έναν αριθμό συγκεκριμένων Ενεργειών, που, με τη σειρά τους, αναλύονται σε επιμέρους κατηγορίες Πράξεων³. Η "Πράξη" συνιστά το συγκεκριμένο, πλέον, έργο (δράση) που υποβάλλεται προς έγκριση στην ειδική υπηρεσία διαχείρισης του ΕΠΕΑΕΚ II, από τον τελικό δικαιούχο.

Επισημαίνεται, ότι, ενώ οι Άξονες Προτεραιότητας, τα Μέτρα και οι Ενέργειες είναι καταληκτικά (έχουν ψηφιστεί, στην τρέχουσα μορφή τους, από τις Εθνικές Αρχές και την Επιτροπή των ΕΚ), οι κατηγορίες Πράξεων, που υπάγονται σε κάθε επιμέρους Ενέργεια, είναι μόνο ενδεικτικές (βλ. ΕΠΕΑΕΚ II, Συμπλήρωμα Προγραμματισμού, Μάιος 2001) και επομένως, δεν λειτουργούν περιοριστικά κατά τη διαδικασία επιλογής των έργων που θα χρηματοδοτηθούν. Παρακάτω, παρουσιάζονται συνοπτικά οι στόχοι και οι δράσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο καθενός από τους πέντε (5) Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠΕΑΕΚ II:

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 1**, που ταυτίζεται με το 2ο πεδίο πολιτικής του Ευρωπαϊ-

³ Η δομή του Ε.Π., κατά Άξονα Προτεραιότητας, Μέτρο και Ενέργεια, παρουσιάζεται διαγραμματικά στο Παράρτημα 2.

κού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)⁴, στοχεύει στην "προώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όλους και ιδιαίτερα για εκείνους, που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό". Η επίτευξη του παραπάνω στόχου επιχειρείται μέσα από τα εξής δύο (2) Μέτρα:

- 1.1. ένταξη ατόμων ειδικών κατηγοριών στο εκπαιδευτικό σύστημα και
- 1.2. καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής με τη βοήθεια εναλλακτικών μορφών μάθησης.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 1.1.**, η πληθυσμιακή ομάδα "άτομα ειδικών κατηγοριών" περιλαμβάνει: α) μαθητές πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τεχνικής εκπαίδευσης, που, είτε χαρακτηρίζονται από γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, είτε αντιμετωπίζουν μαθησιακά προβλήματα ή είναι άτομα με ειδικές ανάγκες και β) ενήλικες που εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο και στερούνται βασικών τυπικών προσόντων για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Η ομαλή ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα καθεμιάς από τις παραπάνω κοινωνικές ομάδες, με σκοπό να προληφθεί η περιθωριοποίησή της, συνιστά και μία ξεχωριστή Ενέργεια του εν λόγω Μέτρου.

Για την ένταξη των μαθητών με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (Ενέργεια 1.1.1.) θα χρηματοδοτηθούν Πράξεις, που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη λειτουργία διαπολιτισμικών σχολείων (όπου θα παρέχεται συμπληρωματική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και υποβοήθηση των αλλοδαπών μαθητών στη μητρική τους γλώσσα), την ανάπτυξη δικτύων συνεργατών με συνεχή παρουσία σε περιοχές συγκέντρωσης του πληθυσμού-στόχου και την ανάπτυξη δικτύων επικοινωνίας μεταξύ των σχολείων όπου θα εφαρμόζονται οι καινοτομίες. Ο προϋπολογισμός, για τη συγκεκριμένη κατηγορία Πράξεων, ανέρχεται σε **67.508.072 ευρώ**.

Η ένταξη των μαθητών με μαθησιακά προβλήματα (Ενέργεια 1.1.2.) θα υποστηριχθεί με Πράξεις, όπως η κατασκευή εργαλείων ανίχνευσης μαθησιακών δυσκολιών στην προσχολική και τη σχολική ηλικία και η υλοποίηση διορθωτικών εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, βάσει των διαγνωστικών αποτελεσμάτων. Οι διαρ-

ρωτικοί πόροι, που θα κατανεμηθούν στο πλαίσιο της παρούσας Ενέργειας, ανέρχονται σε **18.990.314 ευρώ**.

Όλες οι δράσεις, που εντάσσονται στις δύο παραπάνω Ενέργειες, αφορούν αποκλειστικά στην υποχρεωτική εκπαίδευση.

Όσον αφορά στα άτομα με ειδικές ανάγκες, η ένταξη τους στο εκπαιδευτικό σύστημα (Ενέργεια 1.1.4.) θα δρομολογηθεί μέσα από Πράξεις που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη συνολική αναβάθμιση των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ), των Πρότυπων Ολοήμερων Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ) και των Τμημάτων Ένταξης, καθώς και την ανάπτυξη Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ειδικής Εκπαίδευσης σε ευρύτερες γεωγραφικές περιφέρειες. Έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης των νέων τεχνολογιών και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων, που θα εξασφαλίζουν στα άτομα αυτά αυτόνομη διαβίωση και επαγγελματικές διεξόδους. Προβλέπεται, επίσης, η λειτουργία των εργασιών ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα ΤΕΕ, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2817/2000, η λειτουργία Κέντρων Τηλεκπαίδευσης για άτομα με σοβαρά προβλήματα υγείας, καθώς και η ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων σπουδών για άτομα με ειδικές ανάγκες στα δημόσια Ι.Ε.Κ. Ο συνολικός προϋπολογισμός, για την παρούσα κατηγορία Πράξεων, ανέρχεται σε **30.818.902 ευρώ**.

Οι ενήλικες, που δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση, θα υποστηριχθούν μέσω ενός ολοκληρωμένου σχεδίου "Εκπαίδευσης Ενηλίκων" (Ενέργεια 1.1.2.), που θα περιλαμβάνει Πράξεις, όπως η επέκταση και συνολική αναβάθμιση του θεσμού των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, η σύνταξη εθνικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την κάλυψη των εκπαιδευτικών κενών και την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων στο γενικό πληθυσμό και σε ειδικές κοινωνικές ομάδες (τσιγγάνους, φυλακισμένους, κ.λπ.), η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης σε ενήλικες μετανάστες και άλλες ομάδες ενηλίκων, καθώς και η σύνταξη ειδικού Προγράμματος Σπουδών για το σκοπό αυτό. Οι Πράξεις αυτές θα χρηματοδοτηθούν στη βάση ενός κονδυλίου ύψους **26.416.201 ευρώ**.

⁴ Το Ε.Π. "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση" χρηματοδοτείται, κυρίως, από πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ), ενώ ένας περιορισμένος αριθμός έργων, που αφορά στη δημιουργία υποδομών και εξοπλισμού, θα χρηματοδοτηθεί από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

Τέλος, στο πλαίσιο καθεμιάς από τις παραπάνω Ενέργειες, θα χρηματοδοτηθούν προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των γονέων και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου (ιδιαίτερα των τοπικών και νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων), προγράμματα επιμόρφωσης της εκπαιδευτικής κοινότητας (συμπεριλαμβανομένων και των διοικητικών φορέων της εκπαίδευσης) και εκπόνησης ειδικού επιμορφωτικού υλικού για το άμεσα εμπλεκόμενο διδακτικό προσωπικό, καθώς και η δημιουργία ειδικού εκπαιδευτικού υλικού για τους μαθητευόμενους.

Το Μέτρο 1.2. αποσκοπεί στην καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής, μέσω εναλλακτικών μορφών μάθησης και περιλαμβάνει Ενέργειες, που προωθούν την ανάπτυξη προγραμμάτων εξατομικευμένης και συμμετοχικής διδασκαλίας στην υποχρεωτική εκπαίδευση, εντός ή εκτός σχολικού ωραρίου (Ενέργεια 1.2.1. - προϋπολογισμός **11.740.534 ευρώ**), την επέκταση του θεσμού της Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης για τους αδύνατους μαθητές των Λυκείων και των ΤΕΕ, σε απομονωμένες, κυρίως, περιοχές (Ενέργεια 1.2.2. - προϋπολογισμός **114.470.208 ευρώ**) και στην επέκταση και αναβάθμιση του θεσμού του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου (Ενέργεια 1.2.3. - προϋπολογισμός **71.910.772 ευρώ**). Συμπληρωματικά, στο πλαίσιο καθεμιάς από τις παραπάνω Ενέργειες, θα χρηματοδοτηθούν Πράξεις επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, που θα συμμετάσχουν στα εν λόγω προγράμματα, ευαισθητοποίησης των κοινοτήτων, δημιουργίας σχετικού εκπαιδευτικού υλικού και ανάπτυξης των απαραίτητων υποδομών.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 2, που ταυτίζεται με το 3ο πεδίο πολιτικής του ΕΚΤ, στοχεύει στην "προώθηση και βελτίωση της εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης", ώστε να δοθεί η δυνατότητα, σε νέους και ενηλίκους, να ανανεώνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, κάτι που θα συμβάλλει στην ενίσχυση και διατήρηση της απασχολησιμότητάς τους. Ο παραπάνω στόχος θα επιτευχθεί μέσα από τα εξής έξι (6) Μέτρα:

- 2.1.** αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης,
- 2.2.** αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών - διεύρυνση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- 2.3.** αρχική επαγγελματική κατάρτιση,
- 2.4.** επαγγελματικός προσανατολισμός και σύνδεση με αγορά εργασίας,
- 2.5.** δια βίου εκπαίδευση και

2.6. προγράμματα προστασίας περιβάλλοντος και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 2.1.**, που στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένης και της τεχνικής), εντάσσονται Ενέργειες, που αφορούν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και όλων των συντελεστών εκπαίδευσης, καθώς και στην ενίσχυση των υποδομών.

Πιο συγκεκριμένα, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Ενέργεια 2.1.1.) θα έχει πολυμορφικό χαρακτήρα - εισαγωγική, ταχύρυθμη, ενδοσχολική, προγράμματα μέσης ή μακράς διάρκειας, αυτοεπιμόρφωση, εξ' αποστάσεως επιμόρφωση, συμμετοχή σε ερευνητικές δράσεις, κ.λπ. Προβλέπονται, επίσης, προγράμματα επιμόρφωσης των στελεχών διοίκησης της εκπαίδευσης, καθώς και προγράμματα επιμόρφωσης των επιμορφωτών. Ο σχεδιασμός της επιμορφωτικής πολιτικής, ο συντονισμός όλων των μορφών και τύπων επιμόρφωσης, η υλοποίηση των προγραμμάτων, η αξιολόγηση τους, η διαχείριση των πόρων και η πιστοποίηση των επιμορφωτών και των αποκτούμενων προσόντων, θα αποτελέσουν αρμοδιότητες ενός ενιαίου φορέα, που θα φέρει τον τίτλο "Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών", η οργάνωση του οποίου θα στηριχθεί σε ειδική μελέτη. Η λειτουργία του εν λόγω οργανισμού θα ξεκινήσει το έτος 2002. Οι πόροι, που θα διατεθούν στο πλαίσιο της παρούσας Ενέργειας, ανέρχονται σε **162.899.912 ευρώ**.

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου στις δύο πρώτες βαθμίδες (συμπεριλαμβανομένων και των ΤΕΕ-ΣΕΚ) θα έχει κεντρικό χαρακτήρα και θα στηριχθεί σε συνολική μελέτη των παραγόντων που επηρεάζουν άμεσα το εκπαιδευτικό σύστημα. Στη βάση της μελέτης αυτής, θα καταρτιστεί ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης, που θα περιλαμβάνει τους δείκτες και τις διαδικασίες αξιολόγησης. Οι δείκτες θα αφορούν στην αξιολόγηση του μαθητικού πληθυσμού, του σχολικού προσωπικού, των διαθέσιμων υλικοτεχνικών μέσων και των ακολουθούμενων μαθησιακών διαδικασιών. Περαιτέρω, προβλέπονται: α) αξιολόγηση του τρόπου λειτουργίας θεσμοθετημένων οργάνων της εκπαίδευσης, όπως το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) και το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.), β) αξιολόγηση του έργου των διοικητικών υπηρεσιών της εκπαίδευσης (Κεντρική Υπηρεσία ΥΠ.Ε.Π.Θ., Προϊστάμενοι Διευθύνσεων/Γραφείων Εκπαίδευσης, Διευθυντές Σχολείων και Σχολικοί Σύμβουλοι),

γ) αξιολόγηση του έργου του Ο.Ε.Ε.Κ. και των δημόσιων Ι.Ε.Κ., δ) ανάπτυξη εθνικού συστήματος αξιολόγησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στρατηγικός και χωροταξικός σχεδιασμός της, ε) κατάρτιση επιμέρους στρατηγικών και επιχειρησιακών σχεδίων σε επίπεδο Ιδρύματος ή Σχολής, στ) ανάπτυξη συστήματος τεκμηρίωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ζ) μελέτες και εφαρμογές διοικητικής αναδιοργάνωσης τμημάτων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., η) αξιολόγηση της σχέσης αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης⁵ και θ) αξιολόγηση των ίδιων των δράσεων των Β' και Γ' Κ.Π.Σ. Όλες οι Πράξεις αξιολόγησης θα συνοδεύονται από διορθωτικές δράσεις, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο (Ενέργεια 2.1.2.). Το χρηματικό ποσό, που αντιστοιχεί στην παρούσα Ενέργεια, είναι **61.564.426 ευρώ**.

Η ενίσχυση των υποδομών (Ενέργεια 2.1.3.) αφορά Πράξεις εμπλουτισμού, εκσυγχρονισμού και εξωτερικής αξιολόγησης της λειτουργίας των βιβλιοθηκών δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και Πράξεις δημιουργίας νέων. Ιδιαίτερα, θα ενισχυθεί η ανάπτυξη δικτύων διασύνδεσης των βιβλιοθηκών Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., η δικτύωση της βιβλιοθήκης του Π.Ι. με τις σχολικές και δημόσιες βιβλιοθήκες και η δημιουργία Κέντρου Συντονισμού και Υποστήριξης Σχολικών Βιβλιοθηκών (Κ.Σ.Υ.Σ.Β.). Επιπλέον, θα υποστηριχθούν προγράμματα επιμόρφωσης του προσωπικού των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, προγράμματα εκπαίδευσης των χρηστών τους, έργα διεύρυνσης των υπηρεσιών τους για την εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες, η δημιουργία ψηφιακού υλικού κ.λπ. Όλες οι παραπάνω Πράξεις θα χρηματοδοτηθούν από το προβλεπόμενο ποσό των **99.794.540 ευρώ**.

Στόχος του **Μέτρου 2.2.** είναι ο εκσυγχρονισμός των προγραμμάτων σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού των δύο πρώτων βαθμίδων, συμπεριλαμβανομένης και της ΤΕΕ, (Ενέργεια 2.2.1. - προϋπολογισμός **45.201.056 ευρώ**), ο εκσυγχρονισμός των προπτυχιακών προγραμμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η δημιουργία νέων τμημάτων (Ενέργεια 2.2.2. - προϋπολογισμός **173.172.879 ευρώ**) και η διεύρυνση και ποιοτική αναβάθμιση των μεταπτυχιακών σπουδών, σε συνδυασμό με την προώθηση της έρευνας και τη χορήγηση υπο-

τροφιών (Ενέργεια 2.2.3. - προϋπολογισμός **137.951.277 ευρώ**).

Τα προγράμματα σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα επανασχεδιαστούν, κατόπιν αξιολόγησης, προκειμένου να προσαρμοστούν στα νέα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα, ενώ στόχος είναι να υιοθετηθεί μια διαρκής διαδικασία εκσυγχρονισμού τους, δεδομένου ότι οι ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας συνεχώς μεταβάλλονται. Προτεραιότητα θα δοθεί σε Πράξεις αναμόρφωσης, που θα λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση της ισότητας των δύο φύλων. Επιπλέον, στο πλαίσιο αυτής της Ενέργειας, θα υλοποιηθούν πειραματικά προγράμματα εκπαίδευσης στις σχολικές μονάδες (ΣΕΠΠΕ), όπου θα αξιολογούνται, στην πράξη, τα νέα διδακτικά πακέτα και θα δοκιμάζονται καινοτόμες λύσεις σε ποικίλα σχολικά προβλήματα. Τέλος, θα διατεθεί στο διαδίκτυο τεκμηριωμένο και πιστοποιημένο διδακτικό υλικό από τη βιβλιοθήκη του Π.Ι., ενώ θα καθιερωθεί ο θεσμός του πολλαπλού βιβλίου.

Η δημιουργία νέων προπτυχιακών τμημάτων θα βασιστεί στα αποτελέσματα που θα προκύψουν από τη μελέτη χωροταξικού σχεδιασμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (βλ. Μέτρο 2.1.). Τα υφιστάμενα Προγράμματα Σπουδών θα αναμορφωθούν με άξονα την καλλιέργεια γενικών ικανοτήτων (ικανοτήτων-κλειδιά), όπως επικοινωνίας, συνεργασίας, αυτενέργειας, δημιουργικότητας, διεπιστημονικότητας, αυτομάθησης, κ.λπ., ενώ θα ενσωματώνουν τη νέα τεχνολογία στη διδακτική μεθοδολογία και στο εξεταστικό σύστημα. Επιπλέον, θα ενισχυθεί η χρήση πολλαπλών πηγών και ο απεγκλωβισμός από τη χρήση περιορισμένου αριθμού (και αυστηρά καθορισμένων) βιβλίων και/ή πανεπιστημιακών σημειώσεων. Προτεραιότητα θα δοθεί σε Πράξεις ενίσχυσης παλαιών και νεοιδρυόμενων τμημάτων στο γνωστικό αντικείμενο της Πληροφορικής και των Τεχνολογιών των Επικοινωνιών.

Οι μεταπτυχιακές σπουδές θα αναβαθμιστούν, κατά κύριο λόγο, μέσω Πράξεων ενίσχυσης και εκσυγχρονισμού των ήδη λειτουργούντων τμημάτων, ενώ προτεραιότητα θα δοθεί στα τμήματα που παρουσιάζουν υψηλές επιδόσεις και έχουν γνωστικό αντικείμενο

⁵ Στόχος της αξιολόγησης αυτής είναι, εκτός των άλλων, η δημιουργία ρυθμιστικής αρχής που θα συντονίζει τις εκπαιδευτικές πολιτικές και τις πρακτικές που ακολουθούνται στα ΤΕΕ, ΙΕΚ και ΚΕΚ.

που εντάσσεται στους τομείς προτεραιότητας της χώρας. Μεταξύ των άλλων, θα προωθηθούν ενέργειες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών παροχής των μεταπτυχιακών σπουδών (π.χ. εντατικά θερινά μαθήματα, πρακτική ερευνητική άσκηση σε εργαστήρια, διεπιστημονική προσέγγιση των θεμάτων, κλπ.), καθώς και Πράξεις προβολής-δημοσιότητας για την προσέλκυση φοιτητών. Έμφαση θα δοθεί στη σύνδεση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων με την έρευνα (βασική και εφαρμοσμένη), ενώ στο πλαίσιο των διδακτορικών και μεταδιδακτορικών σπουδών, θα χρηματοδοτηθεί η εκπόνηση προδιαγεγραμμένου ερευνητικού έργου. Παράλληλα, προβλέπονται Πράξεις διεξαγωγής ερευνών από ανώτατα ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα/ιστιτούτα, πάνω σε ποικίλα εκπαιδευτικά θέματα (π.χ. αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικού συστήματος, παραβατικά σχολικά φαινόμενα, κ.λπ.), που θα συντονίζονται από το ΚΕΕ. Τέλος, θα χρηματοδοτηθούν Πράξεις χορήγησης υποτροφιών, μετά και άνευ ανταποδοτικού έργου, σε μεταπτυχιακούς φοιτητές του εσωτερικού και εξωτερικού, κυρίως στους τομείς τεχνολογικής και επιστημονικής αιχμής.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 2.3.** επιχειρείται η ποιοτική αναβάθμιση των δημοσίων Ι.Ε.Κ., των ΤΕΕ-ΣΕΚ και των λοιπών σχολών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στους τομείς της ναυτιλίας, τουρισμού, γεωργίας, κ.λπ., οι οποίες εποπτεύονται από αντίστοιχα Υπουργεία.

Η ποιοτική αναβάθμιση των δημοσίων Ι.Ε.Κ. (Ενέργεια 2.3.1.) επιχειρείται μέσω Πράξεων, που αφορούν στην αξιολόγηση και βελτίωση της λειτουργίας των υφιστάμενων δομών, στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε καινοτόμες ειδικότητες, στην ενίσχυση της δημιουργικής ικανότητας των καταρτιζομένων (π.χ. παροχή υλικών για τη δημιουργία "πρότυπων" προϊόντων), στη χορήγηση υποτροφιών στους οικονομικά ασθενέστερους, στη λειτουργία τμημάτων ενισχυτικής διδασκαλίας, στην αναβάθμιση των ήδη λειτουργούντων βιβλιοθηκών και στη δημιουργία νέων, στη διεύρυνση των προγραμμάτων πρακτικής άσκησης, καθώς και στην προβολή του θεσμού αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης για να καταστεί πιο ελκυστικός. Επιπλέον, προβλέπε-

ται η αξιολόγηση και βελτίωση των διαδικασιών πιστοποίησης των αποκτούμενων προσόντων (είτε από τα Ι.Ε.Κ., είτε από άλλες δομές), των εκπαιδευτών-εξεταστών, των υποδομών, κ.λπ. Μάλιστα, ενδέχεται να ενσωματωθεί ειδική Διεύθυνση Πιστοποίησης στο Οργανόγραμμα του Ο.Ε.Ε.Κ. Οι παραπάνω Πράξεις θα χρηματοδοτηθούν στη βάση ενός οικονομικού πακέτου **170.237.745 ευρώ**.

Στο πλαίσιο της ποιοτικής αναβάθμισης των ΤΕΕ-ΣΕΚ (Ενέργεια 2.3.2. - προϋπολογισμός **184.913.413 ευρώ**), θα χρηματοδοτηθεί, καταρχήν, η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης, στο οποίο θα ενταχθούν όλες οι επιμέρους Πράξεις. Οι Πράξεις αυτές θα αφορούν, μεταξύ άλλων, στον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων σπουδών και του διδακτικού υλικού (που θα διατίθεται στο διαδίκτυο, σε ειδική ιστοσελίδα της ΤΕΕ), στην ανάπτυξη εναλλακτικών δομών κατάρτισης και πρακτικής άσκησης (π.χ. θερινά σχολεία επιχειρηματικότητας, δημιουργία εικονικών επιχειρήσεων εντός των ΤΕΕ, κ.λπ.), στη δημιουργία Γραφείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας⁶, στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, στην ανάπτυξη βιβλιοθηκών, στην εισαγωγή δικτυακών και υπολογιστικών τεχνολογιών στα σχολεία, στην εφαρμογή του θεσμού του εκπαιδευτικού βραβείου σε μαθητές και εκπαιδευτικούς, καθώς και στην ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου για το ρόλο της ΤΕΕ. Επιπλέον, προβλέπεται η αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών του Ο.Ε.Ε.Κ., προκειμένου να επιτευχθεί η σύνδεση της ΤΕΕ με την Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση. Στο πλαίσιο αυτό, θα παραχθεί εκπαιδευτικό υλικό, που, αφού αξιολογηθεί, θα εφαρμοστεί στο σύνολο των δημοσίων Ι.Ε.Κ..

Οι παρεμβάσεις για την αναβάθμιση των λοιπών φορέων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, όπως σχολές ναυτιλίας, τουρισμού, υγείας, γεωργίας/αλιείας, μεταποίησης και υπηρεσιών (Ενέργεια 2.3.3. - προϋπολογισμός **230.187.848 ευρώ**) θα είναι ανάλογες με εκείνες που αφορούν στην αναβάθμιση των Ι.Ε.Κ. και των ΤΕΕ-ΣΕΚ.

⁶ Εκτός από την παροχή συμβουλευτικής στους καταρτιζόμενους, τα εν λόγω Γραφεία, θα λειτουργούν και ως τοπικά Παρατηρητήρια, αρμόδια για την πρόβλεψη των επαγγελματικών αναγκών της τοπικής οικονομίας και τη συλλογή στοιχείων για την επαγγελματική εξέλιξη των αποφοίτων της ΤΕΕ.

Για να λειτουργήσει ολοκληρωμένα η Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, να συνδεθεί με τη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση (ώστε να μην δημιουργούνται κενά ή επικαλύψεις) και να έχει πιστοποιήσιμα ποιοτικά αποτελέσματα, θα χρηματοδοτηθούν, εκτός των άλλων, δράσεις που σχετίζονται με: α) την ενίσχυση του επιτελικού ρόλου του Ο.Ε.Ε.Κ. στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για την Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση και β) την Υποστήριξη του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στη διαμόρφωση και συγκρότηση του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, κατά τις διατάξεις του Ν. 2009/92.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 2.4.**, προβλέπεται η παροχή συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού σε μαθητές / σπουδαστές Ενιαίου Λυκείου, ΤΕΕ και ΙΕΚ (Ενέργεια 2.4.1. - προϋπολογισμός **27.883.768 ευρώ**), η εξάπλωση του θεσμού της πρακτικής άσκησης και η ενίσχυση των Γραφείων Διασύνδεσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση⁷ (Ενέργεια 2.4.2. - προϋπολογισμός **79.248.605 ευρώ**), καθώς και η ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων καλλιέργειας δεξιοτήτων και γνωριμίας με συγκεκριμένους εργασιακούς ρόλους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γενική και τεχνική (Ενέργεια 2.4.3. - προϋπολογισμός **14.675.668 ευρώ**).

Σε επίπεδο Πράξεων, προβλέπεται, καταρχήν, η ανάπτυξη του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.), μέσω της ηλεκτρονικής του δικτύωσης με όλα τα όργανα συλλογής πληροφοριών, που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα και υποστηρίζουν τον επαγγελματικό προσανατολισμό (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Π.Ι., ΚΕΕ, ΚΕΣΥΠ, Πανεπιστήμια, κ.λπ.). Επίσης, θα χρηματοδοτηθούν έργα ενίσχυσης του θεσμού των ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ, η λειτουργία ειδικού Παρατηρητηρίου επαγγελματικής εξέλιξης για τους απόφοιτους δευτεροβάθ-

μιας εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, η δημιουργία πληροφοριακού υλικού και ψυχομετρικών εργαλείων για όλους τους μαθητές, η επιμόρφωση ειδικών συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού, η διάχυση σχετικών θεμάτων στα υφιστάμενα μαθήματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η ίδρυση Κέντρων Σταδιοδρομίας Ο.Ε.Ε.Κ. για τους καταρτιζόμενους στα δημόσια Ι.Ε.Κ., η εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων ανάπτυξης εργασιακών δεξιοτήτων σε Γυμνάσια, Λυκεία και ΤΕΕ, η εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής υγείας, καθώς και λοιπές υποστηρικτικές δράσεις.

Στόχος του **Μέτρου 2.5.**, που θα χρηματοδοτηθεί με το ποσό των **88.054.006 ευρώ**, είναι η παροχή εναλλακτικών μορφών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε πληθυσμιακές ομάδες, που δεν ανήκουν υποχρεωτικά στις συμβατικές ομάδες φοιτητών (π.χ. εργαζόμενοι, κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών, πτυχιούχοι, κ.λπ.). Στο πλαίσιο του Μέτρου αυτού (που περιλαμβάνει μία μόνο Ενέργεια) προβλέπονται Πράξεις, που εντάσσονται στις εξής κατηγορίες: α) λειτουργία των υπό θεσμοθέτηση "Ινστιτούτων Δια Βίου Εκπαίδευσης" (Ι.Δ.Ε.)⁸, β) περαιτέρω ανάπτυξη του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.), γ) ανάπτυξη προγραμμάτων άτυπης δια βίου εκπαίδευσης (π.χ. ταχύρυθμα επιμορφωτικά προγράμματα για αποφοίτους Λυκείου ή άλλων ισότιμων σχολών, προγράμματα συνεχιζόμενης και συμπληρωματικής εκπαίδευσης για πτυχιούχους Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι., κ.λπ.), δ) ανάπτυξη προγραμμάτων τυπικής εκπαίδευσης, όπως προγράμματα πτυχίου για άτομα άνω των 25 ετών, καθώς και μεταπτυχιακά προγράμματα, που θα περιλαμβάνουν διαδικασίες ευέλικτης διδασκαλίας (π.χ. εξ' αποστάσεως διδασκαλία, εντατικά θερινά μαθήματα, κ.λπ.)⁹, στ) ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού και διδακτικών μέσων, που θα αξιοποιούν, στο μέγισ-

⁷ Όπως και στην περίπτωση της ΤΕΕ, τα Γραφεία Διασύνδεσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα λειτουργούν ως συμβουλευτικά κέντρα, ως κέντρα ανίχνευσης των αναγκών στην αγορά εργασίας και ως μηχανισμοί παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας των πτυχιούχων.

⁸ Βασική αποστολή των Ι.Δ.Ε. θα είναι η εκπόνηση μελετών για τον εντοπισμό των υφιστάμενων αναγκών δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης, η ανάπτυξη σχετικών προγραμμάτων (που θα υλοποιούνται από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), ο συντονισμός της υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών, η δημιουργία συστημάτων πιστοποίησης των δομών δια βίου εκπαίδευσης/κατάρτισης, που υπάρχουν ή πρόκειται να δημιουργηθούν, η ανάπτυξη διδακτικών μεθόδων και εργαλείων, κ.λπ.

⁹ Για την ανάπτυξη προγραμμάτων πτυχίου ή μεταπτυχιακών σπουδών από τα Ι.Δ.Ε. θα απαιτείται έγκριση από τα οικεία ανώτατα διοικητικά όργανα των Α.Ε.Ι. Τέτοιου είδους Πράξεις, καθώς και άλλες ερευνητικές δραστηριότητες, δύνανται να υλοποιούνται και από Δίκτυα Συνεργασίας, είτε μεταξύ Ι.Δ.Ε., είτε μεταξύ Ι.Δ.Ε. και Ε.Α.Π., είτε μεταξύ Ι.Δ.Ε. και επιμελητηρίων ή επιστημονικών ενώσεων.

στο δυνατό βαθμό, τη νέα τεχνολογία και ζ) ανάπτυξη συστήματος πιστοποίησης των δομών δια βίου εκπαίδευσης και διασφάλισης της ακαδημαϊκότητας των προγραμμάτων.

Το **Μέτρο 2.6.** (συνολικού προϋπολογισμού ύψους **110.507.778 ευρώ**) αφορά όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα περιβάλλοντος, στην παραγωγή εξειδικευμένων στελεχών και στη δημιουργία δομών για την καλύτερη πληροφόρηση και αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Οι παραπάνω στόχοι θα επιτευχθούν μέσω τριών (3) Ενεργειών, που προωθούν την αξιολόγηση, ενίσχυση και περαιτέρω εξάπλωση των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) (Ενέργεια 2.6.1.), την ανάπτυξη προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων με αντικείμενο το περιβάλλον, καθώς και αντίστοιχων προγραμμάτων συμπληρωματικής εκπαίδευσης για πτυχιούχους (Ενέργεια 2.6.2.) και την προώθηση εκπαιδευτικών ερευνών και δράσεων για το περιβάλλον από τα Α.Ε.Ι-Τ.Ε.Ι., τους Ο.Τ.Α. και άλλους εξειδικευμένους ερευνητικούς φορείς (Ενέργεια 2.6.3.).

Συμπληρωματικά, στο πλαίσιο της Ενέργειας 2.6.1., θα δημιουργηθεί Γραφείο Οργάνωσης, Παρακολούθησης και Συντονισμού των Κ.Π.Ε., ενώ θα χρηματοδοτηθούν: α) η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τεχνικής εκπαίδευσης, β) η υλοποίηση σχολικών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, γ) η παραγωγή σχετικού εκπαιδευτικού υλικού και δ) η διεξαγωγή περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες. Επίσης, στο πλαίσιο της Ενέργειας 2.6.3., θα χρηματοδοτηθεί, εκτός των άλλων, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση νέων κύκλων σπουδών, σε θεματικά πεδία που σχετίζονται με το περιβάλλον, στο πλαίσιο των δομών του Ε.Α.Π., των Ι.Δ.Ε. και των Δικτύων Συνεργασίας (βλ. Μέτρο 2.5.).

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 3**, που ταυτίζεται με το 4ο πεδίο πολιτικής του Ε.Κ.Τ., στοχεύει στην "ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και της προσαρμοστικότητας των νέων". Στον Άξονα αυτό περιλαμβάνεται ένα μόνο Μέτρο, όπου κατανέμεται το ποσό των **20.545.935 ευρώ** και στο οποίο

εντάσσονται Ενέργειες ενθάρρυνσης της επιχειρηματικής / καινοτομικής δράσης σπουδαστών Ι.Ε.Κ. και λοιπών Σχολών Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ενέργεια 3.1.1.), υλοποίησης προγραμμάτων - μαθημάτων επιχειρηματικότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Ενέργεια 3.1.2.) και ανάπτυξης καινοτομικών προϊόντων - υπηρεσιών από φοιτητές και αποφοίτους τριτοβάθμιας (Ενέργεια 3.1.3.).

Ενδεικτικά, οι Πράξεις που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο των παραπάνω Ενεργειών θα αφορούν: α) στην ίδρυση κόμβων-θυρίδων επιχειρηματικότητας, που θα παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες στους νέους, όπως οδηγίες σε θέματα μάρκετινγκ και τρόπου οργάνωσης των επιχειρήσεων, νομικές συμβουλές, υποστήριξη για υποβολή προτάσεων, κ.λπ.¹⁰, β) στην ένταξη μαθημάτων επιχειρηματικότητας στο πρόγραμμα σπουδών των Ι.Ε.Κ., ΤΕΕ και λοιπών σχολών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και στα προπτυχιακά προγράμματα των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., γ) στην ίδρυση Παρατηρητηρίου παρακολούθησης του επιχειρηματικού τοπίου, αποτίμησης των σχετικών πολιτικών και πρόβλεψης των αναγκών, δ) στη δημιουργία χώρων και υποδομών για την εγκατάσταση Εταιριών Τεχνολογικής Βάσης από φοιτητές, αποφοίτους και μέλη Δ.Ε.Π., εντός των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., ε) στην ανάπτυξη δομών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για την εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, δίνοντας την ευκαιρία στους νέους, που διαθέτουν καινοτόμες ιδέες, να τις θέσουν σε εφαρμογή και στ) στη διεξαγωγή διαγωνισμών για την επιβράβευση των βέλτιστων και πλέον πρωτότυπων επιχειρηματικών ιδεών.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 4**, που ταυτίζεται με το 5ο πεδίο πολιτικής του ΕΚΤ, έχει σαν στόχο τη "βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας". Ο Άξονας αυτός περιλαμβάνει τα εξής δύο (2) Μέτρα:

- 4.1.** προγράμματα υποστήριξης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των γυναικών και
- 4.2.** προγράμματα υποστήριξης των γυναικών στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές - προγράμματα σπουδών και ερευνητικά προγράμματα για τις γυναίκες.

¹⁰ Οι κόμβοι επιχειρηματικότητας θα συνδεθούν δικτυακά, τόσο μεταξύ τους, όσο και με τα Γραφεία Διασύνδεσης της Τριτο-

Στο **Μέτρο 4.1.**, που περιλαμβάνει μία μόνο Ενέργεια (συνολικού προϋπολογισμού **60.170.237 ευρώ**), εντάσσονται Πράξεις ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σχολών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ώστε να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν προγράμματα εκπαιδευτικής παρέμβασης στις τάξεις τους, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων. Οι εν λόγω εκπαιδευτικοί θα υποστηριχθούν και με την παραγωγή βοηθητικού εκπαιδευτικού υλικού, που θα αφορά στον τρόπο εισαγωγής θεμάτων σχετικών με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, θα χρηματοδοτηθούν Πράξεις μελέτης του υπάρχοντος διδακτικού υλικού της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τεχνικής εκπαίδευσης και διατύπωσης προτάσεων για αλλαγές και προσθήκες, όπου κρίνεται απαραίτητο.

Προβλέπεται, επίσης, η οργάνωση υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, με στόχο την ενθάρρυνση των μαθητριών να παρακολουθήσουν προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, που παρουσιάζουν ζήτηση στην αγορά εργασίας και όπου το γυναικείο φύλο υποαντιπροσωπείται. Στο πλαίσιο του στόχου αυτού, θα χορηγηθούν υποτροφίες σε νέες που παρακολουθούν "ανδροκρατούμενες" ειδικότητες, θα επιδοτηθούν ασκούμενες και επιχειρήσεις στο πλαίσιο των πρακτικών ασκήσεων, θα εμπλουτιστούν οι βιβλιοθήκες της δευτεροβάθμιας, των ΤΕΕ-ΣΕΚ, Ι.Ε.Κ. και λοιπών σχολών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με την κατάλληλη βιβλιογραφία και θα υλοποιηθούν επιμορφωτικά σεμινάρια γυναικών για την έναρξη επιχειρήσεων, καθώς και σεμινάρια παροχής γενικότερων τεχνικών συμβουλών από εξειδικευμένα στελέχη, όσον αφορά στην ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας. Τέλος, θα ιδρυθεί Παρατηρητήριο για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων που υλοποιούνται με στόχο την ισότητα των φύλων.

Το **Μέτρο 4.2.** περιλαμβάνει μία μόνο Ενέργεια, χρηματοδοτούμενη με το ποσό των **11.740.534 ευρώ**, στο πλαίσιο της οποίας προβλέπονται, ενδεικτικά, η οργάνωση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών σε τομείς που άπτονται θεμάτων φύλου και ισότητας, η εκπόνηση ερευνών σε θέματα ισότητας των δύο φύλων, στις περιοχές της επιστήμης και της τεχνολογίας, η πριμοδότηση της ερευνητι-

κής δράσης των γυναικών σε γνωστικές περιοχές όπου υποαντιπροσωπούνται, η ενίσχυση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας σε θέματα ισότητας, η παροχή εναλλακτικών μορφών δια βίου εκπαίδευσης για γυναίκες - π.χ. ταχύρυθμα επιμορφωτικά προγράμματα, προγράμματα πτυχίου για απόφοιτες Λυκείου ή ΤΕΕ άνω των 25 ετών, προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης για πτυχιούχους τριτοβάθμιας, παρακολούθηση μεμονωμένων διδακτικών ενοτήτων και χορήγηση σχετικού πιστοποιητικού, κ.λπ.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 5, που δεν ταυτίζεται με συγκεκριμένο πεδίο πολιτικής του ΕΚΤ, στοχεύει στη "δημιουργία και ενίσχυση υποδομών για την υλοποίηση των μέτρων ΕΚΤ" και ιδιαίτερα, για την υλοποίηση των δράσεων, που εντάσσονται στους Άξονες Προτεραιότητας 1 και 2. Ο Άξονας Προτεραιότητας 5 περιλαμβάνει τα εξής δύο (2) Μέτρα, τα οποία χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από πόρους ΕΤΠΑ:

- 5.1.** αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για την προώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας και
- 5.2.** αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 5.1.**, προβλέπεται η δημιουργία υποδομών για άτομα με ειδικές ανάγκες (Ενέργεια 5.1.1. - προϋπολογισμός **10.272.967 ευρώ**), η ανάπτυξη υποδομών και εξοπλισμού για το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο και Νηπιαγωγείο (Ενέργεια 5.1.2. - προϋπολογισμός **14.675.667 ευρώ**), η ανάπτυξη υποδομών και εξοπλισμού για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, καθώς και για τη λειτουργία των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην ελληνική γλώσσα (Ενέργεια 5.1.3. - προϋπολογισμός **5.870.267 ευρώ**). Επίσης, στο πλαίσιο της τελευταίας Ενέργειας, θα χρηματοδοτηθεί η δημιουργία Κέντρου Τεκμηρίωσης και Ερευνών για την εκπαίδευση των ενηλίκων.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 5.2.**, προβλέπεται η δημιουργία κτιριακής υποδομής και εξειδικευμένου εξοπλισμού για τις βιβλιοθήκες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Ενέργεια 5.2.1. - προϋπολογισμός **44.027.003 ευρώ**), η ανάπτυξη εργαστηρίων τεχνολογίας και φυσικών επιστημών στα Γυμνάσια και τα Λύκεια, καθώς και η δημιουργία εργαστηρίων φυσικής, καλλιτεχνικών και μουσικής στα Δημοτικά Σχολεία (Ενέργεια 5.2.2. - προϋπολογισμός **79.248.606 ευρώ**), η κατασκευή νέων σχολικών κτιρίων και η

αναβάθμιση των υφισταμένων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γενική και τεχνική (Ενέργεια 5.2.3. - προϋπολογισμός **88.054.006 ευρώ**), η συνολική αναβάθμιση των υποδομών των δημόσιων Ι.Ε.Κ. και των λοιπών φορέων αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Ενέργεια 5.2.4. - προϋπολογισμός **61.637.804 ευρώ**), η εγκατάσταση σύγχρονου εργαστηριακού εξοπλισμού στα ΤΕΕ-ΣΕΚ, καθώς και στα Μουσικά Σχολεία (Ενέργεια 5.2.5. - προϋπολογισμός **88.054.006 ευρώ**), η κατασκευή νέων κτιρίων και η αναβάθμιση των υφισταμένων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Ενέργεια 5.2.6. - προϋπολογισμός **63.105.372 ευρώ**), η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού και διοικητικού εξοπλισμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο στα προπτυχιακά, όσο και στα μεταπτυχιακά προγράμματα (Ενέργεια 5.2.7. - προϋπολογισμός **64.572.938 ευρώ**) και η υποστήριξη οποιασδήποτε άλλης δράσης του ΕΚΤ, η οποία απαιτεί εξοπλισμό, εντάσσεται στους Άξονες Προτεραιότητας 2 και 3 και η χρηματοδότηση της οποίας δεν προβλέπεται στις προηγούμενες Ενέργειες (Ενέργεια 5.2.9. - προϋπολογισμός **8.805.400 ευρώ**).

Τέλος, ο **Άξονας Προτεραιότητας 6** στοχεύει στην παροχή "τεχνικής βοήθειας", κατά την υλοποίηση του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στον Άξονα αυτό εντάσσεται ένα μόνο Μέτρο, με προϋπολογισμό ύψους **23.481.068 ευρώ**, στο πλαίσιο του οποίου χρηματοδοτούνται δύο κατηγορίες Πράξεων: α) Πράξεις υποστήριξης της υλοποίησης του ΕΠΕ-ΑΕΚ II (εξασφάλιση της αναγκαίας οργανωτικής και διοικητικής στήριξης) και β) Πράξεις Πληροφόρησης - Δημοσιότητας, ώστε να ενημερώνονται έγκαιρα και έγκυρα οι δυνητικοί τελικοί δικαιούχοι, οι άμεσα επωφελούμενοι από τα χρηματοδοτούμενα έργα, καθώς και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Η πληροφόρηση θα στηριχθεί στη χρήση όλων των ΜΜΕ, σε προωθητικές ενέργειες, όπως έντυπα φυλλάδια, ενημερωτικά δελτία, CD-ROM, κ.λπ., καθώς και σε ενέργειες άμεσης επικοινωνίας, όπως Εκθέσεις, Ημερίδες, Συνέδρια, κ.λπ. Η δημοσιότητα δεν θα περιορίζεται στη γνωστοποίηση του περιεχομένου του προγράμματος, αλλά θα επεκτείνεται και στην ενημέρωση σχετικά με τα ενδιάμεσα και τελικά αποτελέσματα.

Γ. ΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Πριν προχωρήσουμε σε μία γενική αξιολόγηση του ΕΠΕΑΕΚ II, κρίνεται απαραίτητη η ανάλυση του γενικότερου περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο διαμορφώνονται οι νέες απαιτήσεις για εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.

Η Νέα Οικονομία της Γνώσης

Τα τελευταία 20-30 χρόνια συντελέστηκε ένας ουσιαδής μετασχηματισμός στην οικονομική δραστηριότητα, διεθνώς, που οδήγησε στη διαμόρφωση της λεγόμενης "Οικονομίας της Γνώσης". Τα βασικότερα χαρακτηριστικά της νέας αυτής οικονομίας είναι:

- α) Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφορικής και η γενίκευση της χρήσης της σε όλους τους κλάδους.
- β) Η επεξεργασμένη πληροφορία, με άλλα λόγια η γνώση, αποκτά βαρύνουσα σημασία στην παραγωγική διαδικασία και αποτελεί, πλέον, τον τρίτο (και ίσως σπουδαιότερο) συντελεστή παραγωγής, μαζί με το φυσικό κεφάλαιο και την εργασία. Η ένταση της τελευταίας καθίσταται όλο και λιγότερο αναγκαία, χάρη στην τεχνολογική πρόοδο.
- γ) Η γνώση, εκτός από μοχλός ανάπτυξης, συχνά συνιστά και το ίδιο το αντικείμενο της ανάπτυξης, το τελικό προϊόν.
- δ) Η παραγωγή νέας γνώσης δεν έχει ευκαιριακό χαρακτήρα, όπως παλαιότερα, αλλά αποτελεί αντικείμενο συστηματοποιημένης, μαζικής και κατευθυνόμενης σε στόχους έρευνας. Ως αποτέλεσμα, οι γνώσεις γίνονται όλο και πιο εξειδικευμένες, ενώ ο ρυθμός συσσώρευσης, αλλά και απαξίωσης τους, διαρκώς μεγαλώνει.
- ε) Βασικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα δεν αποτελεί, τόσο η γνώση καθεαυτή (με την παραδοσιακή, ακαδημαϊκή σημασία του όρου), αλλά η ικανότητα αξιοποίησης της, προς όφελος της απασχόλησης, της παραγωγής και της ποιότητας ζωής. Εμφανίζεται, επομένως, ένα νέο είδος γνώσης, η γνώση του πώς να χειρίζεται κανείς την υφιστάμενη γνώση και να την προσαρμόζει σε ποικίλες καταστάσεις. Μάλιστα, το έντονα ασταθές σύγχρονο περιβάλλον, απαιτεί, από την πλευρά των ατόμων, των επιχειρήσεων, αλλά και των κοινωνιών στο σύνολο

τους, την ικανότητα πρόβλεψης των επερχόμενων αλλαγών και άμεσης καινοτόμου απόκρισης στο απρόοπτο.

Ένας από τους βασικούς παράγοντες που συνέβαλλαν στη διαμόρφωση της Οικονομίας της Γνώσης είναι η **διεθνοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας και κατά συνέπεια, του οικονομικού ανταγωνισμού**. Στη διεθνή αγορά, οι επιχειρήσεις έχουν επιδοθεί σε έναν αγώνα εξειδίκευσης/διαφοροποίησης των προϊόντων ή των υπηρεσιών τους δίνοντας έμφαση στη διαρκή τροποποίηση των χαρακτηριστικών τους (νέες ιδέες - εφαρμογή καινοτομιών) και στη διασφάλιση της υψηλής τους ποιότητας, ως καθοριστικών παραγόντων μακροχρόνιας επιβίωσης. Ως εκ τούτου, **η επένδυση σε γνωστικό κεφάλαιο αποτελεί, πλέον, επιχειρηματική προτεραιότητα**.

Ένας άλλος παράγοντας που επέδρασε, ώστε να αναδειχθεί η γνώση σε κύριο συντελεστή οικονομικής προόδου και κοινωνικής ευημερίας, υπήρξε η **ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών**. Η τελευταία έδωσε τη δυνατότητα για πρακτικά απεριόριστη προσπέλαση σε πληροφορίες και δεδομένα, καθώς και τη δυνατότητα γρήγορης επεξεργασίας τους για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, γνωστικού χαρακτήρα.

Επιπτώσεις στη Φύση και στη Διάρθρωση της Απασχόλησης

Η νέα οικονομική πραγματικότητα έχει επηρεάσει τη **φύση της εργασίας και τον τρόπο οργάνωσης της παραγωγής**. Οι σημαντικότερες επιπτώσεις της στον τομέα αυτό παρουσιάζονται παρακάτω:

Πρώτον, ενισχύεται ο τομέας της υψηλής τεχνολογίας και διαρκώς αυξάνεται η ζήτηση για υψηλά ειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

Δεύτερον, ενισχύεται ο ρόλος των επιχειρήσεων στη μαθησιακή διαδικασία, οι οποίες για να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις της ανταγωνιστικότητας καλούνται να επενδύσουν, όλο και περισσότερο, στην κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση των υπαλλήλων τους.

Τρίτον, οι ίδιοι οι εργαζόμενοι αναλαμβάνουν σημαντικό μέρος της ευθύνης για την προσωπική τους μόρφωση. Κατά συνέπεια,

η εκπαίδευση μετατρέπεται από κοινωνικό δικαίωμα σε υποχρέωση του εργαζομένου.

Τέταρτον, ο ρόλος του εργαζόμενου στην επιχείρηση αναβαθμίζεται, καθώς συμμετέχει, πλέον, ενεργά στο στρατηγικό σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων, ενώ έχει αυξημένη ευθύνη για το τελικό παραγόμενο προϊόν.

Πέμπτον, το έντονα ασταθές επιχειρηματικό περιβάλλον, αναγκάζει τις επιχειρήσεις να υιοθετούν ευέλικτα οργανωτικά σχήματα, που χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη εσωτερική κινητικότητα των εργαζομένων (πολυειδίκευση), ομαδική εργασία και απουσία ενδιάμεσων ιεραρχικών επιπέδων (επίπεδες οργανωτικές δομές).

Έκτον, η μετάβαση σε μία πιο ευέλικτη οργάνωση των επιχειρήσεων και η έμφαση στην καινοτομία, έχει ως αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι, εκτός από τις εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, να χρειάζονται γενικές γνώσεις και ικανότητες προσαρμογής, συνεργασίας, κριτικής σκέψης, συστημικής θεώρησης των προβλημάτων, αυτομάθησης, κ.λπ. (τις λεγόμενες "κομβικές δεξιότητες").

Έβδομον, ο κύκλος ζωής του εργαζόμενου έχει αλλάξει. Η εφ' όρου ζωής άσκηση ενός επαγγέλματος τείνει να αποτελέσει παρελθόν για σημαντικά τμήματα του εργατικού δυναμικού. Κάτω από τις νέες συνθήκες, ο εργαζόμενος μπορεί να κληθεί να αλλάξει πολλές φορές στη ζωή του επαγγελματική κατεύθυνση.

Από την Οικονομία της Γνώσης στην Κοινωνία της Συνοχής

Η νέα οικονομία δημιουργεί αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης και θετικές προϋποθέσεις για μια πιο δίκαιη και λιγότερο αυθαίρετη κατανομή του εισοδήματος μεταξύ των πολιτών. Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει η **ανάδειξη της γνώσης σε κύριο παράγοντα επαγγελματικής ανέλιξης και κατά συνέπεια, σε βασική εισοδηματική πηγή**. Τα άτομα αμείβονται για τις γνώσεις που κατέχουν, τις πρωτοβουλίες και τη δημιουργικότητα τους. Παράλληλα, η ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας καθιστά τη γνώση προσβάσιμη σε όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού.

Επιπροσθέτως, όμως, εκτός από την καθαρά εισοδηματική αξία του γνωστικού κεφαλαίου, η μόρφωση και η κατάρτιση περιορίζει την αλλοτρίωση των πολιτών, αυξάνει την αυτονομία τους και ενισχύει τη δημοκρατία.

Για την προώθηση, όμως, της κοινωνικής συνοχής απαιτούνται και κατάλληλοι χειρισμοί σε πολιτικό επίπεδο. Παρά τις ευνοϊκές ευκαιρίες που δημιουργεί η νέα οικονομία για διάχυση της ευημερίας σε όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού, εκείνο που τελικά θα καθορίσει τα χαρακτηριστικά της νέας κοινωνίας είναι ο τρόπος αξιοποίησης αυτών των ευκαιριών. **Η ισότητα των ευκαιριών πρόσβασης στη γνώση και μάλιστα στις κρίσιμες πληροφορίες, δεν είναι δεδομένη. Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος δημιουργίας ενός νέου χάσματος, ανάμεσα σε αυτούς που κατέχουν τη γνώση και σε εκείνους που τη στερούνται, και το οποίο αναπόφευκτα θα προεκταθεί στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό πεδίο.**

Στο παραπάνω πλαίσιο, η Ε.Ε. έχει θέσει ως στόχο **την καθολική πρόσβαση στη γνώση και την πληροφόρηση**, ανεξάρτητα από φύλο, ηλικία, εθνικότητα, φυλή, πολιτισμικό υπόβαθρο, οικονομική κατάσταση, λειτουργικές ή διανοητικές ικανότητες και προσωπικότητα. Ιδιαίτερα, μάλιστα, σε μια εποχή, που ο πληθυσμός της Ευρώπης γηράσκει όλο και περισσότερο, η εκπαίδευση και κατάρτιση, **όσο γίνεται περισσότερων ατόμων ενεργού ηλικίας**, προκειμένου να μπορέσουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην παραγωγή, είναι επιβεβλημένη, εάν στόχος είναι να διατηρηθεί ή ακόμα και να βελτιωθεί το υπάρχον επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής πρόνοιας.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής, επιδιώκεται η διαμόρφωση μιας **"ηθικής της γνώσης"**, προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι που συνεπάγεται, σε μερικές περιπτώσεις, η επιστημονική πρόοδος (π.χ. γενετική, βιοτεχνολογίες).

Θέση προτεραιότητας έχει δοθεί και στην **ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων**, τόσο στα νέα αναπτυξιακά πρότυπα, όσο και στον τρόπο ζωής των πολιτών, για την προώθηση μιας **αειφόρου ανάπτυξης**, που θα εξασφαλίζει ισότητα μεταξύ των γενεών του παρόντος και εκείνων του μέλλοντος.

Οι παραπάνω προτεραιότητες συνοψίζονται στο νέο στρατηγικό στόχο για την επόμενη δεκαετία, που έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, το Μάρτιο του 2000, **"να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες**

θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή¹¹. Η επίτευξη του στόχου αυτού επιβάλει μια σειρά προσαρμογών στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών-μελών, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, που θα πρέπει να διέπονται από ορισμένες βασικές αρχές, οι οποίες αναλύονται παρακάτω.

Αρχές για ένα Εθνικό Σύστημα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης

Στη νέα οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα, οι δομές και η ποιότητα του συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης ενός κράτους αποτελούν, αναμφίβολα, σημαντικούς προσδιοριστικούς παράγοντες **της οικονομικής του αποδοτικότητας, του επιπέδου και της ποιότητας της απασχόλησης, καθώς και της κοινωνικής ισορροπίας στο εσωτερικό του**. Για το λόγο αυτό, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής, **οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και κατάρτιση θεωρούνται, πλέον, ισότιμες με τις άλλες παραγωγικές επενδύσεις**.

Με δεδομένες τις νέες απαιτήσεις της οικονομίας, αλλά και τις συνεπαγόμενες κοινωνικές προκλήσεις, ένα εθνικό σύστημα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης, θα πρέπει να διέπεται από τις ακόλουθες βασικές αρχές:

1. Διασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης και ομαλής ένταξης για όλες τις κατηγορίες ατόμων. Η αρχή αυτή υπαγορεύει την προσαρμογή των υφιστάμενων δομών και υποδομών, των διδακτικών μεθόδων, των εργαλείων μάθησης και των προγραμμάτων σπουδών, έτσι ώστε να μην αποκλείονται από το σύστημα πληθυσμιακές ομάδες, όπως άτομα με ειδικές ανάγκες, ενήλικες που εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο, άτομα που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες, εργαζόμενες μητέρες, άτομα με έντονα οικονομικά προβλήματα, κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών, κ.ο.κ.

2. Προώθηση της ισότητας των δύο φύλων σε όλα τα επίπεδα.

3. Ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις ταχύτητες των σύγχρονων αλλαγών. Αυτό υπαγορεύει την ανάπτυξη ευέλικτων δομών, τόσο

στο τυπικό, όσο και στο άτυπο σύστημα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, ώστε να καταστεί δεκτικό έναντι των νέων γνώσεων και αντιλήψεων, να τις αξιοποιεί αποτελεσματικά και να συμβάλλει στη μετεξέλιξή τους.

4. Σύνδεση με τις ανάγκες της παραγωγής και παροχή εξειδικευμένης γνώσης σε τομείς επιστημονικής και τεχνολογικής αιχμής. Αυτό συνεπάγεται την προώθηση μηχανισμών παρακολούθησης των εξελίξεων στην αγορά εργασίας και πρόβλεψης των ειδικοτήτων, με αυξημένη ζήτηση σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

5. Ενσωμάτωση της νέας τεχνολογίας στα αναλυτικά προγράμματα όλων των βαθμίδων και μορφών εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

6. Σύνδεση με την τοπική κοινωνία και τον πολίτη. Αυτό υπαγορεύει τη δυνατότητα των εκπαιδευτικών και των διοικούντων των εκπαιδευτικών μονάδων των διαφόρων βαθμίδων, προσαρμογής στην πολιτιστική ταυτότητα και παράδοση των περιφερειών όπου εδρεύουν, καθώς και στις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας.

7. Ανάπτυξη κουλτούρας, ικανοτήτων και ευκαιριών δια βίου μάθησης στο γενικό πληθυσμό.

8. Διαμόρφωση ολοκληρωμένων πολιτών, που θα μπορούν να διαχειρίζονται επιδέξια το μεγάλο όγκο των γνώσεων και πληροφοριών, να παρακολουθούν ενεργητικά τις εξελίξεις και να ασκούν έλεγχο, τόσο στην πολιτική, όσο και στην οικονομική εξουσία.

9. Καλλιέργεια κομβικών δεξιοτήτων - δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, διαμοιρασμού της γνώσης, καινοτόμου δράσης, ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος, κ.λπ. - προκειμένου τα άτομα να είναι σε θέση να αποδώσουν στο πλαίσιο ευέλικτων οργανωτικών δομών και να έχουν ευχέρεια κινητικότητας, σε περίπτωση που θα κληθούν να αλλάξουν επαγγελματική ειδικότητα ή χώρο εργασίας.

10. Ανάδειξη της ταυτότητας του Ευρωπαίου πολίτη και καλλιέργεια ευρωπαϊκής συνείδησης. Ανάδειξη της συμπληρωματικότητας της ευρωπαϊκής ταυτότητας σε σχέση με την εθνική.

¹¹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβώνας (23-24 Μαρτίου 2000) - Συμπεράσματα της Προεδρίας - [HYPERLINK http://ue.eu.int/council/ol/conclu/mar2000/index.htm](http://ue.eu.int/council/ol/conclu/mar2000/index.htm) (σημείο 5).

11. Συντονισμός των πολλών και διαφορετικών μορφών εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα στο μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο. Αυτό υπαγορεύει την εκπόνηση **Ενιαίου Εθνικού Σχεδιασμού** για το χώρο αυτό, με έμφαση στη σύνδεση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση.

12. Εισαγωγή συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας σε όλες τις βαθμίδες και τις μορφές εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

13. Ανάπτυξη συστήματος επαγγελματικής πιστοποίησης για την αναγνώριση προσόντων, που αποκτώνται, τόσο από τις τυπικές, όσο και από τις άτυπες δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

14. Ανάπτυξη ενιαίου και διαρκούς συστήματος **εκπαίδευσης / επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.**

15. Εξασφάλιση επαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής και υποδομής ηλεκτρονικής δικτύωσης.

16. Ευρεία, έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση για τις υπάρχουσες δυνατότητες εκπαί-

δευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο.

17. Πλήρης και ισότιμη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών του συστήματος.

Στο σημείο αυτό, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει, ότι παρόλο που η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση συμβάλουν σημαντικά στην επίλυση οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, δεν μπορούν, ωστόσο, από μόνες τους, να δώσουν τη λύση σε αυτά τα προβλήματα. Συχνά, τα ποσοστά επαγγελματικού και κοινωνικού αποκλεισμού αποδεικνύονται εξαιρετικά ανθεκτικά έναντι και των πιο πολύμορφων εκπαιδευτικών προγραμμάτων προώθησης ίσων ευκαιριών. Η σχέση της εκπαίδευσης με την απασχόληση και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη δεν είναι γραμμική. Για το λόγο αυτό, η ενίσχυση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής, που θα περιλαμβάνει και άλλα πρόσθετα μέτρα¹².

¹² Την άποψη αυτή έχει υποστηρίξει κατά το παρελθόν και η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. - βλ. α) Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της κινητικότητας στην Κοινότητα των σπουδαστών, των επιμορφωμένων ατόμων, των νέων εθελοντών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών" (Απρίλιος, 2000). CES 475/2000, σσ. 7-8 και β) Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση" (Απρίλιος, 2000). CES 476/2000, σσ. 7-8.

Δ. ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ

Με άξονα τις ως άνω διατυπωθείσες αρχές-στόχους, στη βάση των οποίων θα πρέπει να σχεδιάζεται ένα εθνικό σύστημα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας προβαίνει στις ακόλουθες γενικές παρατηρήσεις επί του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση" (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ):

Ι. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ συνιστά ένα συνεκτικό σχέδιο πολιτικής παρέμβασης στο χώρο της εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, προσανατολισμένο σε στόχους, που κατά βάση αντιστοιχίζονται με τις βασικές αρχές που διατυπώθηκαν στην προηγούμενη ενότητα. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δράσεων, που έχουν προσδιοριστεί στη βάση των παραγόντων εκείνων που μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος (χωρίς αυτό να σημαίνει, ότι θεραπεύονται όλες οι δυσλειτουργίες του εκπαιδευτικού συστήματος στην τυπική του διάσταση), ενώ στις λεπτομέρειες τους ενσωματώνουν, ορθώς, τις ιδιαιτερότητες του νέου διεθνούς κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος.

Ειδικότερα:

1. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι βασικό πλεονέκτημα του προγράμματος είναι η ποικιλία και ο τρόπος προσδιορισμού των επιμέρους δράσεων, που αφήνουν μεγάλα περιθώρια για την **υποβολή καινοτόμων προτάσεων**. Για παράδειγμα, η Ενέργεια 2.1.1., που αφορά την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, επιτρέπει τη χρηματοδότηση ενός εκτενούς φάσματος σχετικών προγραμμάτων, τόσο όσον αφορά στη θεματολογία, όσο και σε σχέση με τη διδακτική προσέγγιση, την οργάνωση και τη διάρκεια της φοίτησης, την ομάδα-στόχο, κ.λπ. Παρομοίως, στην περίπτωση του Μέτρου 1.1., που αφορά στην ένταξη ατόμων ειδικών κατηγοριών στο εκπαιδευτικό σύστημα, οι δράσεις που δύνανται να χρηματοδοτηθούν μπορούν να απευθύνονται σε ένα ευρύ φάσμα μαθητών ειδικών κατηγοριών και να περιλαμβάνουν πολλά διαφορετικά σχήματα παιδαγωγικής παρέμβασης. Ωστόσο, η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι η προώθηση καινοτόμων δράσεων δεν θα πρέπει να αποτελεί αυτοσκοπό, καθώς για να επέλθει, μακροπρόθεσμα, η ουσιαστική βελτίωση του συστήματος εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια διάχυσης και παγίωσης **των δοκιμασμένων πρακτικών** που σημειώνουν επιτυχία.
2. Ιδιαίτερως θετικά κρίνεται το γεγονός ότι οι προβλεπόμενες δράσεις αλληλοσυμπληρώνονται και σε πολλές περιπτώσεις, εμφανίζουν υψηλό βαθμό συνέργειας. Ωστόσο, θεωρείται **πρόσφορο** οι δράσεις του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ να **συντονίζονται και με έργα που δρομολογούνται στο πλαίσιο άλλων κοινοτικών προγραμμάτων σχετικών με την πολιτική της γνώσης** (π.χ. ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΛΕΟΝΑΡΝΤΟ), ώστε να επιτυγχάνονται ακόμα ισχυρότερες συνέργειες.
3. Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά θετικά το γεγονός ότι στο εν λόγω επιχειρησιακό πρόγραμμα αναγνωρίζεται ρητά ο συμπληρωματικός-ενισχυτικός χαρακτήρας της ευρωπαϊκής διαρθρωτικής πολιτικής και σε καμία περίπτωση, δεν θεωρείται ότι αντικαθιστά τις εθνικές πολιτικές για την εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση.
4. Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι η αξιοποίηση των εμπειριών, που αποκτήθηκαν από την υλοποίηση του 1ου ΕΠΕΑΕΚ, δύναται να συμβάλει, σε μεγάλο βαθμό, στην **αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο**. Για το λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαία η **έγκαιρη ολοκλήρωση της αξιολόγησης των δράσεων που χρηματοδοτήθηκαν από το προηγούμενο επιχειρησιακό πρόγραμμα και η διάδοση των πλέον χρηστικών συμπερασμάτων, ώστε ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των νέων παρεμβάσεων να ξεκινά από καλύτερη βάση, εξασφαλίζοντας, έτσι, βελτιωμένη απόδοση**.
5. Όσον αφορά στο δίπτυχο, που απαρτίζεται από την προσφορά χρηματοοικονομικών μέσων και τη ζήτηση πόρων για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων, η Ο.Κ.Ε. συνιστά την **πρόκριση της ποιότητας έναντι της ποσότητας**. Με άλλα λόγια, δεν πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στον αριθμό των σχε-

δίων, που θα εγκριθούν, αλλά στη βιωσιμότητα τους και στον αντίκτυπο που θα έχουν εις όφελος της εκπαιδευτικής κοινότητας και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Μάλιστα, **η εξασφάλιση της συνέχειας των χρηματοδοτούμενων δράσεων, μετά το πέρας της προγραμματικής περιόδου, αποτελεί, για την Ο.Κ.Ε., προαπαιτούμενο υψίστης σπουδαιότητας**, προκειμένου να επέλθει πραγματική αναβάθμιση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα, με θετικές επιπτώσεις στον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό τομέα - κάτι, που, άλλωστε, συνιστά και τον απώτερο σκοπό της διαρθρωτικής πολιτικής. Η παραπάνω ανάγκη γίνεται ακόμη πιο επιτακτική εν όψει της διεύρυνσης της Ε.Ε. και της ενδεχόμενης παύσης των διαρθρωτικών ενισχύσεων.

6. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι **η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας** όσων είναι επιφορτισμένοι με το έργο της αξιολόγησης των χρηματοδοτούμενων δράσεων, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες, συμβάλει στη διασφάλιση της ποιότητάς τους και υπογραμμίζει ότι στο έργο αυτό μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο οι κοινωνικοί εταίροι. Επιπλέον, η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι θα πρέπει να εξασφαλιστούν **μηχανισμοί ελέγχου της κατανομής των κονδυλίων, μονοπώλησης των σχετικών ενισχύσεων από ορισμένους μόνο φορείς ή άτομα και να διασφαλιστεί η πρόσβαση στα εν λόγω προγράμματα, όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού πολιτών**. Από την άλλη πλευρά, όμως, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι ο άλογος κατακερματισμός των πόρων δημιουργεί προβλήματα, διότι δεν γίνεται πλήρης εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας και μειώνεται η μάθηση μέσα από την πρακτική εφαρμογή (learning by doing).

7. Τέλος, τονίζεται ότι η εφαρμογή των δράσεων δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να παραμείνει πιλοτική, διότι το ουσιαστικό νόημα της κοινοτικής ενίσχυσης έγκειται στη σταδιακή διάχυση και καθιέρωση των καλών πρακτικών σε ολόκληρο το σύστημα.

II. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ισότητα ευκαιριών

Ένας από τους στόχους προτεραιότητας του ΕΠΕΑΕΚ II είναι η προώθηση της ισότητας

ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όλους. Στο πλαίσιο του στόχου αυτού, προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων, που εντάσσονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- α) δράσεις υπέρ των γυναικών και
- β) δράσεις βελτίωσης της θέσης των ατόμων που προέρχονται από τις λεγόμενες "ευπαθείς κοινωνικές ομάδες".

Καταρχήν, η Ο.Κ.Ε. τάσσεται υπέρ **της ενίσχυσης δράσεων, που προωθούν την ισότητα των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας**, καθώς πιστεύει ότι η απασχόληση, όσο το δυνατόν περισσότερων πολιτών, αποτελεί παράγοντα παραγωγικότητας και οικονομικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα σε μια Ευρώπη, όπου οι ηλικιωμένοι αντιπροσωπεύουν ένα όλο και μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού.

Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι το φάσμα των σχετικών δράσεων είναι ικανοποιητικό και θεωρεί εύστοχη - και αναγκαία εξάλλου - την ενσωμάτωση ευνοϊκών όρων, είτε υπέρ των γυναικών, είτε υπέρ των μειονεκτούντων ομάδων, όχι μόνο στους αντίστοιχους εξειδικευμένους άξονες προτεραιότητας (Άξονες 1 και 4), αλλά και σε όλα τα Μέτρα, που δύνανται να επηρεάσουν τη θέση τους στην οικονομία.

1. Ιδιαίτερος θετικά κρίνεται **η προώθηση της ισόρροπης εκπροσώπησης των δύο φύλων** στις θέσεις λήψης αποφάσεων (στο οικονομικό, κοινωνικό ή πολιτικό πεδίο), καθώς και η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών σε τομείς επιστημονικής και τεχνολογικής αιχμής. Το πρόγραμμα προβλέπει την υλοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού για εφήβους, καθώς, επίσης και την παροχή οικονομικών κινήτρων (π.χ. υποτροφίες, επιδοτήσεις, κ.λπ.) σε νέες που επιλέγουν να ακολουθήσουν ειδικότητες, όπου το γυναικείο φύλο υποαντιπροσωπεύεται. Ωστόσο, η Ο.Κ.Ε. διεκρινίζει ότι η ενθάρρυνση των νέων κοριτσιών να επιλέξουν "ανδροκρατούμενες" ειδικότητες, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αποτελεί αυτοσκοπό. Πάνω απ' όλα, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά ενδιαφέροντα και τα προσόντα που διαθέτουν οι υποψήφιας νέες.

Στο σημείο αυτό, η Ο.Κ.Ε. θα ήθελε να τονίσει ότι, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας, **προϋπόθεση για να μπορέσουν οι γυναίκες να ενταχθούν ενεργά στην αγορά εργασίας είναι να αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο η παιδική μέριμνα και η μέριμνα των ηλικιωμένων**. Ειδικότερα, όσον αφορά στην παιδική

μέριμνα, που συνδέεται άμεσα με το παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα, η Ο.Κ.Ε. επικροτεί τις προσπάθειες που δρομολογούνται για την επέκταση και καθιέρωση του θεσμού του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου. Διαπιστώνει όμως, ότι **δεν προβλέπεται πουθενά η ενίσχυση και επέκταση της λειτουργίας εκπαιδευτικών δομών, που απευθύνονται σε ακόμη μικρότερες ηλικίες** (π.χ. βρεφονηπιακοί σταθμοί).

Ωστόσο, ο σημαντικότερος, ίσως, παράγοντας για την προώθηση της ισότητας των φύλων, είναι **η αλλαγή της υπάρχουσας νοοτροπίας και η εξάλειψη των στερεοτύπων που κυριαρχούν στο γενικό πληθυσμό, σχετικά με τους ρόλους ανδρών και γυναικών**. Για το λόγο αυτό, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί θετική την προβλεπόμενη αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και των διδακτικών εγχειριδίων (σε όλες τις βαθμίδες και τις μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης), προκειμένου να προωθήσουν μια νέα αντίληψη για τα φύλα, κάτι που άλλωστε έχει υποστηριχθεί και από την ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε.¹³ Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στο Δημοτικό Σχολείο, δεδομένου ότι οι μαθητές μικρής ηλικίας είναι πιο δεκτικοί στην υιοθέτηση αξιών και στην καλλιέργεια στάσεων και συμπεριφορών, ενώ, από την άλλη πλευρά, τα σημερινά παιδιά εκτίθενται από πολύ νωρίς σε πλήθος αρνητικών εικόνων και στερεοτύπων για τις γυναίκες, μέσω, κυρίως, των ΜΜΕ.

Επιπλέον, η Ο.Κ.Ε. διαπιστώνει ότι δεν προβλέπεται πουθενά η διεξαγωγή επιστημονικών μελετών, σχετικών με τους παράγοντες που προσδιορίζουν την επαγγελματική σταδιοδρομία των γυναικών.

2. Σε σχέση με τη δεύτερη κατηγορία δράσεων, που αφορά στη βελτίωση των επαγγελματικών προοπτικών ατόμων **από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες**, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το φάσμα των ομάδων-στόχων, για τις οποίες λαμβάνεται μέριμνα, είναι ικανοποιητικό. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις περιορίζονται στο χώρο των δύο πρώτων βαθμίδων εκπαίδευσης και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση, ενώ δεν δίνεται έμφαση στην προσαρμογή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να δέχεται άτομα που μπορούν και θέλουν να ακολουθήσουν ανώτατες σπουδές,

αλλά λόγω π.χ. λειτουργικών προβλημάτων (προβλήματα ακοής, όρασης, κινητικά, κ.λπ.) αποκλείονται από αυτή την εκπαιδευτική βαθμίδα.

Ειδικότερα, όσον αφορά στα άτομα που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες, η Ο.Κ.Ε. υπογραμμίζει ότι οι διορθωτικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις θα πρέπει να ξεκινούν αμέσως μετά την ανίχνευση της συγκεκριμένης διαταραχής (όποια και αν είναι η ηλικία των παιδιών), ακόμα και σε περίπτωση, που, απλώς, διαπιστώνεται μια γενική τάση (ροπή) του παιδιού για εκδήλωση μαθησιακών δυσκολιών.

Όσον αφορά στην εφαρμογή μεθόδων **συμμετοχικής / εξατομικευμένης διδασκαλίας**, η Ο.Κ.Ε. θα ήθελε να επισημάνει ότι, σε πολλές περιπτώσεις, ένας από τους βασικούς λόγους, που οι εκπαιδευτικοί εξακολουθούν να εφαρμόζουν το παραδοσιακό μοντέλο της από καθέδρας διδασκαλίας (με όλα τα αρνητικά συνεπακόλουθα για τις ευαίσθητες" κατηγορίες μαθητών), είναι ο μεγάλος αριθμός παιδιών ανά τάξη, που δεν επιτρέπει τη μετάβαση σε νέες, μαθητοκεντρικές μορφές μάθησης.

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της εκπαιδευτικής ανάπτυξης των μαθητών ειδικών κατηγοριών, χρήσιμη θεωρείται και η **χρηματοδότηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των γονέων** (που προβλέπεται στο Μέτρο 1.1.), ώστε να μπορέσουν και οι ίδιοι να βοηθήσουν τα παιδιά τους. Μάλιστα, η διεθνής έρευνα έχει δείξει ότι οι κρατικές παρεμβάσεις (όπως π.χ. βελτίωση σχολικών υποδομών, επιμόρφωση δασκάλων, κ.λπ.) έχουν μικρή επίδραση στις επιδόσεις των μαθητών, σε σχέση με τις επενδύσεις, στις οποίες προβαίνουν οι ίδιοι οι γονείς.

Ωστόσο, προκειμένου η ενημέρωση-ευαισθητοποίηση των γονέων να καταστεί αποτελεσματική, χρειάζεται να οργανωθεί κατάλληλα και να αποκτήσει χαρακτήρα επιμόρφωσης. Προς αυτή την κατεύθυνση, μπορεί να συμβάλει η ενίσχυση και επέκταση του θεσμού **των Σχολών Γονέων**, οι οποίες οφείλουν να είναι προσβάσιμες σε όλους τους ενδιαφερόμενους, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση ή το φόρτο εργασίας τους. Βέβαια, ο όρος "Σχολή" δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να παραπέμψει, συνειρμικά, στις συνθήκες "σχολικές" δομές επιμόρφωσης, όπου παραδίδεται μια σειρά διακριτών μαθημάτων, με συγκε-

¹³ Βλ. Γνωμοδότηση για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: Προς μια Κοινωνική Στρατηγική - πλαίσιο για την ισότητα των φύλων (2001-2005)" (Νοέμβριος, 2000), CES 1416/2000, σ. 7.

κριμένη ύλη και με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, καταλήγοντας στην απονομή ενός πιστοποιητικού παρακολούθησης. Τα σχετικά προγράμματα θα υλοποιούνται σε επίπεδο σχολείου, στη βάση μικρών ομάδων επεξεργασίας συγκεκριμένων θεμάτων και θα είναι καθ' όλα ευέλικτα και προσαρμόσιμα στις κατά περίπτωση ανάγκες όσων τα παρακολουθούν.

Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε παιδαγωγική παρέμβαση, τα προβλήματα των παιδιών που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες ή είναι άτομα με ειδικές ανάγκες, μπορεί να αμβλυνθούν σημαντικά, με πολιτικές πρόληψης (συνθήκες υγιεινής, βελτίωση περιβαλλοντικών παραμέτρων κ.α.). Προς αυτή την κατεύθυνση, πιστεύεται ότι θα συνδράμει η διεξαγωγή προγραμμάτων περιβαλλοντικής αγωγής και αγωγής υγείας στα σχολεία, στο πλαίσιο του Μέτρου 2.6.

Τέλος, η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με την αναγκαιότητα να δοθεί **μια δεύτερη ευκαιρία κοινωνικής ένταξης** στους νέους, που αποκλείστηκαν από το εκπαιδευτικό σύστημα και θεωρεί το θεσμό των σχολικών δεύτερης ευκαιρίας (η ενίσχυση και επέκταση του οποίου προβλέπεται στο πλαίσιο του Μέτρου 1.1., Ενέργεια 1.1.4.) ως μια λύση "επιθυμητή και αποδεκτή"¹⁴. Επίσης, τάσσεται υπέρ των δράσεων διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως ξένης σε ενήλικες μετανάστες (που προωθούνται, στο πλαίσιο της ίδιας Ενέργειας), καθώς πιστεύει ότι κάτι τέτοιο θα συμβάλλει, σε πολύ μεγάλο βαθμό, στη βελτίωση της εργασιακής τους θέσης και στην κοινωνική τους ενσωμάτωση, με θετικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις σε ολόκληρη τη χώρα. Ωστόσο, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο προϋπολογισμός των **26.416.201 ευρώ**, που αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη Ενέργεια, δεν είναι επαρκής.

Δια Βίου Μάθηση

Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι η **δια βίου μάθηση** αποτελεί το κλειδί της εξοικείωσης των ευρωπαίων πολιτών με τη λογική της κοινωνίας της γνώσης και των τεχνολογιών της πληροφορικής. Τη θεωρεί ως την έξυπνη απάντηση στους έντονους ρυθμούς των σύγχρονων αλλαγών,

στο πλαίσιο της οποίας οι ευρωπαίοι πολίτες θα μπορούν να ανανεώνουν και να διευρύνουν διαρκώς το απόθεμα των γνώσεων και δεξιοτήτων τους, ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση του παγκόσμιου πολιτικού, οικονομικού, κοινωνικού και τεχνολογικού γίγνεσθαι.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί θετική την αρχή, που υιοθετείται στο παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα, σύμφωνα με την οποία **η δια βίου μάθηση δεν αποτελεί μια ξεχωριστή και ανεξάρτητη δομή στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, αλλά, ως έννοια, το διέπει ολόκληρο και το κατευθύνει**. Στη βάση αυτής της λογικής, η δια βίου μάθηση δεν περιορίζεται στις μη τυπικές δομές του συστήματος, αλλά περιλαμβάνει "το σύνολο των εκπαιδευτικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών κατάρτισης, που προσφέρονται σε μια κοινωνία, από το τυπικό (formal) και το μη τυπικό (non-formal) εκπαιδευτικό σύστημα" (ΕΠΕΑΕΚ II, σ. 3). Σε αυτό το πλαίσιο, η διασύνδεση της τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με τις μη τυπικές δομές, είναι συνεχής και σταθερή και η σχέση τους διαλεκτική.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η παραπάνω ενοποίηση του εκπαιδευτικού χώρου, υπό την "ομπρέλα" της δια βίου μάθησης, **κινδυνεύει να παραμείνει καθαρά εννοιολογική**, εάν δεν εφαρμοστούν οι κατάλληλες πολιτικές. Για το λόγο αυτό, η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με την οργανική ένταξη εναλλακτικών δομών μάθησης στο τυπικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης (π.χ. εναλλακτικά προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εναλλακτικές μορφές κατάρτισης και πρακτικής άσκησης στο πλαίσιο της ΤΕΕ, κ.λπ.) και επικροτεί την προσπάθεια, που δρομολογείται, για τη βελτίωση της υπάρχουσας διαδικασίας πιστοποίησης των προσόντων, προκειμένου να ενταχθούν σε αυτή και οι νέες (εναλλακτικές) δομές και να αναγνωριστούν επίσημα τα αντίστοιχα διπλώματα.

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι θα πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή, **ώστε το αντίκρισμα των πιστοποιημένων γνώσεων και δεξιοτήτων να είναι πραγματικό και να υπογραμμίζεται ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν, προς την κατεύθυνση αυτή, οι κοινωνικοί εταίροι**.

¹⁴ Βλ. Γνωμοδότηση της ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για τον "Απολογισμό της συνέχειας που δόθηκε στο Λευκό Βιβλίο - Διδασκαλία και εκμάθηση: Προς την κοινωνία της γνώσης" (Ιανουάριος, 1998), CES 114/1998, σ. 10.

Η Ο.Κ.Ε. προτείνει το παραπέρα άνοιγμα του κοινωνικού διαλόγου, έτσι ώστε η όλη διαδικασία, μέσα από το ουσιαστικό περιεχόμενο και τη διαφάνεια της, να αποκτήσει κοινωνική αποδοχή. Η τελευταία αποτελεί προϋπόθεση για την άμβλυνση των όποιων αντιθέσεων, υπάρχουν στις διάφορες ομάδες συμφερόντων, αλλά και προϋπόθεση για την κατάκτηση λύσεων αποδεκτών από όλους.

Περαιτέρω, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στη διασφάλιση της αμφίδρομης επικοινωνίας των νέων με τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης και να καταστούν σαφείς και μετρήσιμοι οι όροι μετάβασης από το ένα σύστημα στο άλλο. Επιπλέον, θα πρέπει να **υπάρξουν γέφυρες και μεταξύ των διαφόρων κατευθύνσεων σπουδών**. Με αυτό τον τρόπο, τα σφάλματα ως προς την επιλογή μιας κατεύθυνσης μπορούν να διορθωθούν, παρέχοντας στους εφήβους την εγγύηση ότι η τύχη τους δεν καθορίζεται μια για πάντα στην ηλικία των 14 έως 20 χρονών.

Παράλληλα με την ανάπτυξη εναλλακτικών δομών δια βίου μάθησης, η Πολιτεία θα πρέπει να μεριμνήσει και για τη **μείωση των εμποδίων πρόσβασης σε αυτές**. Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι τα βασικά εμπόδια πρόσβασης στη δια βίου μάθηση είναι:

- α) η έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των ατόμων,
- β) το χαμηλό μορφωτικό τους επίπεδο,
- γ) η έλλειψη χρόνου και πόρων και
- δ) η έλλειψη πληροφόρησης γύρω από τις ευκαιρίες που υπάρχουν.

Τέλος, η Ο.Κ.Ε. τονίζει ότι η δια βίου μάθηση **δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να χρησιμοποιηθεί ως πρόφαση εγκατάλειψης άλλων μορφών κοινωνικής πολιτικής**, αλλά θα πρέπει να αποτελεί μια διαδικασία προσαρμογής των εργαζομένων στις νέες και συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Η δια βίου μάθηση δεν πρέπει να αποτελέσει μέρος της επιδοματικής πολιτικής, όπως έχουν μετατραπεί, στην ουσία τους, πολλά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Επαγγελματικός Προσανατολισμός - Σύνδεση με Αγορά Εργασίας

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί απόλυτα σωστό το στόχο **σύνδεσης του συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της παραγωγής**.

Ένας τέτοιος προσανατολισμός είναι αναγκαίος για τη μείωση του φαινομένου της ανεργίας. Επισημαίνει, ωστόσο, ότι η σύνδεση αυτή δεν πρέπει να αποτελεί μονοδιάστατη κατεύθυνση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Παράλληλα με την ιδιότητα του εργαζομένου, τα άτομα θα πρέπει να διαμορφώνουν και την ιδιότητα του πολίτη, ο οποίος, στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας, συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση του κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού γίνεσθαι.

Δεδομένης της αναντιστοιχίας, που παρατηρείται ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση επαγγελματικών ειδικοτήτων, η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με **την ενίσχυση της λειτουργίας τμημάτων σε ειδικότητες αιχμής**, στο πλαίσιο της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Μέτρο 2.3.). Ειδικότερα, η προτεραιότητα, που δίνεται στην ανάπτυξη προγραμμάτων στους κλάδους της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, κρίνεται ορθή, καθώς σήμερα υπάρχουν πολλές κενές θέσεις εργασίας σε αυτούς τους τομείς, ενώ αναμένεται να αυξηθούν δραματικά τα επόμενα έτη.

Για τον προσδιορισμό των ειδικοτήτων, που θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II, απαιτείται η ανάπτυξη κατάλληλων μηχανισμών παρακολούθησης και πρόβλεψης των αναγκών στην αγορά εργασίας. - Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι οι ανάγκες σε ειδικότητες είναι πολύ δύσκολο να προβλεφθούν με ακρίβεια και ενδεχόμενες εσφαλμένες προβλέψεις μπορεί να φέρουν αρνητικά αποτελέσματα, παράγοντας περισσότερη ανεργία. Για το λόγο αυτό, ιδιαίτερο βάρος θα πρέπει να δοθεί στην παρακολούθηση και σοβαρή μελέτη των τομέων παραγωγής, που παρουσιάζουν έντονη (θετική ή αρνητική) τάση μεταβολών, προκειμένου να προσδιοριστούν έγκαιρα και προσεκτικά οι παρεμβάσεις στο επίπεδο της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η συμβολή των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία αυτή αποβαίνει ιδιαίτερα κρίσιμη και χρήσιμη.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι δράσεις αυτού του είδους, θα πρέπει να αναληφθούν **σε τοπικό επίπεδο**, διότι δεν υφίστανται ταυτόσημες ανάγκες σε ολόκληρη την επικράτεια. Για το λόγο αυτό, η Ο.Κ.Ε. στηρίζει την ίδρυση και λειτουργία οργάνων παρακολούθησης των τάσεων στις τοπικές οικονομίες, όπως είναι, για παράδειγμα, τα Γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας, που προβλέπεται να λειτουργήσουν στο πλαίσιο της

ΤΕΕ, τα Κέντρα Σταδιοδρομίας του ΟΕΕΚ, τα Γραφεία Διασύνδεσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τα Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης, κ.λπ. Μάλιστα, πιστεύει ότι τα όργανα αυτά θα πρέπει να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών. Χρειάζεται, ωστόσο, να υπάρξει και ένας εθνικός φορέας, που θα συντονίζει το έργο των κατά τόπους οργάνων και εκτιμάται ότι το **Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ)** μπορεί να αναλάβει το ρόλο αυτό. Επίσης, θα πρέπει να αποτραπούν φαινόμενα υπολειμτικής των εν λόγω φορέων και επικάλυψης των αρμοδιοτήτων τους, τα οποία οδηγούν σε κατασπατάληση πόρων και που, δυστυχώς, έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν.

Περαιτέρω, η Ο.Κ.Ε. εκφράζει την ικανοποίηση της για τις δράσεις ενίσχυσης του θεσμού **της πρακτικής άσκησης**, που προβλέπονται, τόσο στο πλαίσιο της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, όσο και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πιστεύει ότι ο θεσμός αυτός θα προσφέρει τα μέγιστα για την επίτευξη του στόχου σύνδεσης της εκπαίδευσης και κατάρτισης με το χώρο της παραγωγής. Μάλιστα, ο θεσμός αυτός προωθεί **την αμφίδρομη επικοινωνία** (ανταλλαγή εμπειριών και πληροφόρησης) **μεταξύ εκπαιδευτικού ιδρύματος και επιχείρησης**, επιταχύνοντας τις απαραίτητες προσαρμογές, στις οποίες οφείλουν να προβαίνουν και τα δύο μέρη.

Επιπλέον, η επέκταση του θεσμού της πρακτικής άσκησης θεωρείται εξαιρετικά σημαντική και λόγω του ότι πολλές θέσεις εργασίας, εκτός από τα τυπικά προσόντα, απαιτούν και σχετική επαγγελματική εμπειρία.

Σημειώνεται, ιδιαίτερα, ότι θα πρέπει να ενισχυθεί, κατά προτεραιότητα, η συμμετοχή των **Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)** και ιδίως των βιοτεχνιών, στα σχετικά προγράμματα. Μάλιστα, πολλές από αυτές τις επιχειρήσεις χρειάζονται άτομα με πολύ εξειδικευμένη κατάρτιση, ενώ δεν έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν και να προσαρμόσουν στις εσωτερικές τους ανάγκες τις υπάρχουσες ειδικότητες. Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης θα δώσει τη δυνατότητα σε αυτές τις επιχειρήσεις να καταρτίσουν τους μαθητευόμενους σε εξει-

δικευμένους τομείς, που τους ενδιαφέρουν, και να τους προσλάβουν μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί επίσης, θετική την προσπάθεια αναβάθμισης του **Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ)** στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ώστε να μην περιορίζεται αποκλειστικά στην παροχή πληροφοριακού υλικού σχετικά με τη φύση και το περιεχόμενο των διαφόρων ειδικοτήτων, αλλά να προσφέρει και την κατάλληλη ενημέρωση για τις υφιστάμενες προοπτικές απασχόλησης και μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και τη δυνατότητα μέτρησης των ιδιαίτερων κλίσεων και ενδιαφερόντων, που έχει ο κάθε μαθητής, μέσω ειδικά σχεδιασμένων ψυχομετρικών εργαλείων. Υπογραμμίζεται, ωστόσο, ότι το προσωπικό, που θα εμπλακεί στον ΣΕΠ, πρέπει, απαραίτητως, να είναι ειδικά καταρτισμένο, ενώ επιβάλλεται και η συνεργασία διαφορετικών ειδικοτήτων (π.χ. οικονομολόγων, ψυχολόγων, κ.λπ.).

Η Ο.Κ.Ε. παρατηρεί ότι θα πρέπει να προωθηθεί η **συνεργασία σχολείου-επιχείρησης** και στις δύο πρώτες εκπαιδευτικές βαθμίδες, σύμφωνα και με όσα διατυπώνονται και στη Γνωμοδότηση της ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για τη Λευκή Βίβλο - Διδασκαλία και εκμάθηση: "Προς την κοινωνία της γνώσης"¹⁵, αλλά και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη σχέση αυτή στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η Ο.Κ.Ε. υπογραμμίζει τη σημασία που έχουν δράσεις, οι οποίες συμβάλουν στην ενίσχυση της διασύνδεσης σχολείου-επιχείρησης, σε μία βάση διαλεκτική και δημιουργική, που θα πρέπει να λειτουργεί προς όφελος και των δύο μερών.

Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να ασκηθεί μια πολιτική προσέλκυσης των επιχειρήσεων και ιδίως των ΜΜΕ στις διαδικασίες ποιοτικής αναβάθμισης του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με συμμετοχή τους σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και υλοποίησης των προγραμμάτων. Η πολιτική κινήτρων ανοίγματος των ΜΜΕ στην εκπαίδευση και κατάρτιση, αποτελεί προϋπόθεση θεμελίωσης μιας νέας επιχειρηματικής κουλτούρας που θα ξεπερνά τα σημερινά αντικίνητρα και τις δυστοκίες που παράγονται από ένα κόστος δυσανάλογο για το

¹⁵ Βλ. Γνωμοδότηση για τον "Απολογισμό της συνέχειας που δόθηκε στο Λευκό Βιβλίο - Διδασκαλία και εκμάθηση: Προς την κοινωνία της γνώσης" (Ιανουάριος, 1998), CES 114/1998, σ. 7.

μέγεθός τους (βλ. και σχετική Γνωμοδότηση της ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε.)¹⁶.

Αναμόρφωση Προγραμμάτων Σπουδών - Εναλλακτικές Μέθοδοι Διδασκαλίας

Αναφορικά με τους δύο αυτούς τομείς δράσης, η Ο.Κ.Ε. προβαίνει στις ακόλουθες παρατηρήσεις:

1. Στις δύο πρώτες εκπαιδευτικές βαθμίδες, η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην παροχή μιας διευρυμένης και υψηλής ποιότητας γενικής παιδείας.

2. Η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση δεν πρέπει να υπηρετούν αποκλειστικά και μονοδιάστατα τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αλλά και τον ευρύτερο στόχο **της ολοκλήρωσης του ατόμου**, πολιτισμικά και κοινωνικά¹⁷. Η νέα τεχνολογική και οικονομική πραγματικότητα οφείλει να γίνεται αποδεκτή, στο βαθμό που υπηρετεί τον άνθρωπο και την κοινωνία. Για το λόγο αυτό, η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι στα προγράμματα τόσο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όσο και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης θα πρέπει να περιλαμβάνονται και μαθήματα ανθρωπιστικών σπουδών.

3. Η Ο.Κ.Ε αξιολογεί θετικά την προώθηση δράσεων που στοχεύουν στην καλλιέργεια των λεγόμενων **"κομβικών" δεξιοτήτων**, σε όλα τα επίπεδα και τις μορφές εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης. Υποστηρίζει ότι η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης δεν ολοκληρώνεται με τη μεγιστοποίηση της γνώσης, αλλά περιλαμβάνει και τη διεύρυνση κοινωνικών και προσωπικών ικανοτήτων, που βοηθούν το άτομο να αντιμετωπίζει ποικιλία καταστάσεων (συχνά απρόβλεπτων) και να εργάζεται ομαδικά¹⁸. Ειδικότερα, έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος, κριτικής σκέψης, ικανότητας για καινοτόμο δράση, αυτομάθηση, αυτοαξιολόγηση, διάλογο, συνεργασία, κ.λπ.

4. Η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με την προσπάθεια απεγκλωβισμού από το παραδοσιακό μοντέλο της από καθέδρας διδασκαλίας, που δρομο-

λογείται στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Μέτρο 2.2., Ενέργεια 2.2.2.), μέσω της προώθησης δράσεων **ενίσχυσης νέων, συμμετοχικών και ομαδοσυνεργατικών μεθόδων μάθησης**. Πιο συγκεκριμένα, το ομαδοσυνεργατικό μοντέλο μάθησης συμβάλει στην ανάπτυξη των κρίσιμων δεξιοτήτων της συνεργασίας, επικοινωνίας, συναίνεσης, διαλόγου, κ.λπ., που απαιτούνται στο σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον, αλλά και στην κοινωνική ζωή, γενικότερα. Η εν λόγω διδακτική μέθοδος καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρη και λόγω:

α) της μετάβασης στην κοινωνία της υψηλής τεχνολογίας και της πληροφορικής, που απαιτεί από το άτομο να διαθέτει ανωτέρου επιπέδου κοινωνικές δεξιότητες, που θα του επιτρέψουν να συμμετέχει αποτελεσματικά στο διαρκές πλέγμα της αλληλεπικοινωνίας και της συλλογικής δράσης,

β) της φύσης των σύγχρονων κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, που, λόγω της πολυπλοκότητάς τους, επιβάλλουν τη συνεργασία πολλών επιστημόνων και κοινωνικών φορέων και

γ) της διαμόρφωσης πολυεθνικών και πολυπολιτισμικών κοινωνιών, που σε συνδυασμό με το φαινόμενο της αστικοποίησης, αναγκάζει πολλά διαφορετικά και άγνωστα μεταξύ τους άτομα να συνυπάρχουν, κάτι που μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη φαινομένων προκατάληψης.

Ωστόσο, διαπιστώνεται, ότι, στο υπό εξέταση επιχειρησιακό πρόγραμμα, δεν γίνεται πουθενά λόγος για εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας στα σχολεία των δύο πρώτων βαθμίδων. Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο **ομαδοσυνεργατικός τρόπος μάθησης είναι εξίσου σημαντικός και στις μικρές ηλικίες**, καθώς δρα διορθωτικά σε προβλήματα που προέρχονται, μεταξύ άλλων, από:

α) τη συρρίκνωση της οικογένειας και τη συμμετοχή της μητέρας στην αγορά εργασίας, που στερεί τα παιδιά από την επικοινωνία με ενήλικα μέλη, που συμβάλλει ιδιαίτερα στην κοινωνική τους ένταξη,

β) τον περιορισμό των ευκαιριών συνομι-

¹⁶ ο.π. σελ. 8

¹⁷ Βλέπε, επίσης, Γνωμοδότηση ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την "Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές" (Μάρτιος 2001), CES 242/2001, σ. 8.

¹⁸ Βλέπε, επίσης, Γνωμοδότηση ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση" (Απρίλιος, 2000), CES 476/2000, σ. 8.

λίας με συνομηλίκους, λόγω της μείωσης του αριθμού των αδελφών και της εξάλειψης της "παρέας της γειτονιάς" στα αστικά κέντρα και

γ) την απορρόφηση μεγάλου μέρους του παιδικού και εφηβικού χρόνου από την τηλεόραση.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε., η εφαρμογή μεθόδων ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου ομαλής ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα ατόμων ειδικών κατηγοριών και κατ' επέκταση, στη μείωση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής.

5. Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να μεριμνήσει και για **την καλλιέργεια μιας νέας νοοτροπίας** στους μαθητές, για **δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους**, αναπτύσσοντας τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα (χόμπυ) και αποτρέποντας τη ζημιογόνο καθημερινή προσήλωση στην τηλεοπτική οθόνη ή στην οθόνη του Η/Υ, παίζοντας ηλεκτρονικά παιχνίδια. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί μέσω ειδικών ψυχαγωγικών προγραμμάτων, στις δύο πρώτες σχολικές βαθμίδες, που θα περιλαμβάνουν ποικιλία ομαδικών παιχνιδιών, αθλητικές δραστηριότητες, δραστηριότητες αισθητικής αγωγής, εξορμήσεις στη φύση, θεατρικές παραστάσεις, προβολή επιλεγμένων ταινιών, κ.λπ. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να προσφέρονται εκτός σχολικού ωραρίου και να είναι προαιρετικά.

6. Δυστυχώς, διαπιστώνεται ότι σε κανένα σημείο του επιχειρησιακού προγράμματος δεν προβλέπονται δράσεις στήριξης **της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης**. Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι, στο πλαίσιο της αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών (Μέτρο 2.2.), θα πρέπει να ενσωματωθεί σε αυτά και περιεχόμενο, που συμβάλλει στη διαμόρφωση ευρωπαϊκής πολιτικής συνείδησης και προωθεί την ιδιότητα του ευρωπαίου πολίτη.

Ωστόσο, σύμφωνα με τις διατυπώσεις τις ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε.¹⁹, σημειώνεται ότι ένα τέτοιο περιεχόμενο, για το συμφέρον των πολιτών, θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευρύτητα πνεύματος και διαφάνεια. Ειδικότερα, στις δύο πρώτες

εκπαιδευτικές βαθμίδες, η παροχή ευρωπαϊκής παιδείας δεν πρέπει να ερμηνευτεί ως εγκατάλειψη της εθνικής ιστορίας και της ελληνικής πολιτιστικής παράδοσης, αλλά ως μια παιδεία, που χωρίς να αφίσταται από τις ιστορικές ρίζες του τόπου, θα προσδιορίζει την Ευρώπη και τους πολίτες της στη νέα χιλιετία.

7. Μια βασική δεξιότητα "ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος", που πρέπει να ενισχυθεί κατά προτεραιότητα, είναι **η καλή γνώση ξένων γλωσσών**. Οι γλώσσες διευκολύνουν τις κοινωνικές επαφές και αποτελούν τη βασική δίοδο επικοινωνίας με τους άλλους πολιτισμούς. Μάλιστα, συμβάλλουν και στο στόχο διαμόρφωσης της ταυτότητας του ευρωπαίου πολίτη. Η άγνοια τους αποτελεί εμπόδιο στην κινητικότητα των ατόμων, στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης, τόσο στο επαγγελματικό πεδίο, όσο και κατά την αναζήτηση σπουδών υψηλής στάθμης σε σχολές του εξωτερικού ή ακόμα και κατά τις απλές τουριστικές μετακινήσεις²⁰.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το μάθημα **της ξένης γλώσσας στο ελληνικό σχολείο** (δημοτικό-γυμνάσιο-λύκειο) **είναι απαράδεκτα υποβαθμισμένο**, κάτι που αντιτίθεται στο στόχο διασφάλισης ίσων ευκαιριών πρόσβασης στη γνώση και την απασχόληση, καθώς οι μαθητές χαμηλών κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων δεν έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν αντίστοιχα μαθήματα σε ιδιωτικά φροντιστήρια. Για το λόγο αυτό, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί αρνητικό το γεγονός ότι στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II δεν περιλαμβάνονται ειδικές δράσεις βελτίωσης της ποιότητας της γλωσσικής διδασκαλίας στα δημόσια σχολεία.

Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι **η εκμάθηση ξένων γλωσσών δεν θα πρέπει να λειτουργήσει σε βάρος της αναγκαίας πολύ καλής εκμάθησης και χρήσης της μητρικής γλώσσας**. Η καλή γνώση της μητρικής γλώσσας αποτελεί προϋπόθεση για την κατανόηση των κωδίκων, βάσει των οποίων λειτουργούν τα ξένα γλωσσικά συστήματα. Χρειάζεται, επομένως, να διερευνηθεί το

¹⁹ Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της κινητικότητας στην Κοινότητα των σπουδαστών, των επιμορφωθέντων ατόμων, των νέων εθελοντών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών" (Απρίλιος, 2000), CES 475/2000, σ. 2.

²⁰ Βλέπε, επίσης, τις Γνωμοδοτήσεις της ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για: α) την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της κινητικότητας στην Κοινότητα των σπουδαστών, των επιμορφωθέντων ατόμων, των νέων εθελοντών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών" (Απρίλιος, 2000), CES 475/2000, σ. 3 και σ. 5 και β) την "Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση του 2001 ως ευρωπαϊκού έτους γλωσσών" (Δεκέμβριος, 1999), CES 1129/1999, σ. 3.

υπαρκτό πρόβλημα των δυσκολιών που έχει ένα σημαντικό ποσοστό ελλήνων στην καλή λειτουργική χρήση της μητρικής του γλώσσας και να προσδιοριστούν τα αίτια που το δημιουργούν, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης του.

Πέραν της εκμάθησης ξένων γλωσσών στο σχολικό πλαίσιο, η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι τα άτομα θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και για τη δια βίου εκμάθηση ξένων γλωσσών. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει οι μαθητές, μέσω κατάλληλων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, να συνειδητοποιήσουν από πολύ νωρίς (ξεκινώντας ήδη από το νηπιαγωγείο) ότι η γλωσσική πολυμορφία της Ε.Ε. αποτελεί μοναδική πηγή πλούτου και πως η γνώση πολλών ξένων γλωσσών συμβάλλει, όχι μόνο στην αύξηση της επαγγελματικής ανταγωνιστικότητας, αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ατόμου.

8. Δεδομένου ότι οι ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και οικονομίας συνεχώς μεταβάλλονται, η Ο.Κ.Ε. επικροτεί το στόχο υιοθέτησης **μιας διαδικασίας διαρκούς εκσυγχρονισμού των προγραμμάτων σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού στις δύο πρώτες βαθμίδες**. Ωστόσο, η Ο.Κ.Ε. δεν θεωρεί αποτελεσματική την καθιέρωση μιας διαδικασίας αλληπάλληλων δομικών μεταρρυθμίσεων σε κεντρικό επίπεδο - αντίθετα πιστεύει ότι κάτι τέτοιο συνιστά ζημιογόνο πρακτική για το εκπαιδευτικό μας σύστημα - αλλά τάσσεται υπέρ μιας διαδικασίας τοπικών προσαρμογών, σε επίπεδο σχολείου (ή ομάδας σχολείων σε μια συγκεκριμένη περιφέρεια) και μόνο όταν κάτι τέτοιο διευκολύνει τη λειτουργία της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας και εξυπηρετεί καλύτερα τις εκφρασμένες και διερευνημένες ανάγκες της μαθητικής και ευρύτερης τοπικής κοινότητας. Βέβαια, τέτοιου είδους προσαρμογές πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο γενικών κατευθύνσεων και στόχων που θέτει το Υπουργείο Παιδείας.

9. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι θα πρέπει να γίνει προσπάθεια ενημέρωσης του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου για το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει **η προσχολική αγωγή** στη θέση των θεμελίων για την μελλοντική ανάπτυξη του ατόμου και επισημαίνει την ανάγκη αναβάθμισης του θεσμικού της πλαισίου.

10. Στο πλαίσιο της αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών (Μέτρο 2.2.), η Ο.Κ.Ε. θεωρεί απαραίτητη την προώθηση **της διεπιστημονικής διδασκαλίας**, τόσο στη βασική, όσο και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρ-

τιση, καθώς και στα πανεπιστήμια. Λίγα από τα πρακτικά προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας μπορούν να ενταχθούν στα στενά πλαίσια ενός και μόνο επιστημονικού κλάδου. Τα περισσότερα απαιτούν διεπιστημονική συνεργασία, λόγω της πολυπλοκότητας τους. Η επιστήμη, πλέον, γίνεται περισσότερο "συστημική".

Στα παραπάνω, συντείνει και το γεγονός ότι οι μονάδες των επιχειρήσεων διαμορφώνουν νέα οργανωτικά σχήματα. Η νέα αυτή οργανωτική δομή απαιτεί από τους εργαζόμενους να διαμορφώνουν συνολική αντίληψη της εργασιακής διαδικασίας, να συμμετέχουν ενεργά στο συνολικό έργο της επιχείρησης και να έχουν αυξημένη ικανότητα διεπιστημονικής προσέγγισης των διαφόρων ζητημάτων.

11. Τέλος, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά θετικά την προώθηση της χρήσης **πολλαπλών βιβλιογραφικών πηγών**, στην τριτοβάθμια, κυρίως, εκπαίδευση (Μέτρο 2.2., Ενέργεια 2.2.2.) και εγκατάλειψης της, για πολλά χρόνια, παγιωμένης πρακτικής να παραπέμπονται οι φοιτητές σε ένα και μοναδικό πανεπιστημιακό σύγγραμμα.

Αξιολόγηση - Διασφάλιση Ποιότητας

Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε., **η εισαγωγή μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας** στο σύστημα εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, θα συμβάλλει στη δημιουργία **κλίματος άμιλλας στο εσωτερικό της χώρας** (μεταξύ εκπαιδευτικών μονάδων ή ιδρυμάτων, αλλά και ευρύτερων περιοχών) και θα καλλιεργήσει ανταγωνιστικό κλίμα και προς τα εκτός της χώρας εκπαιδευτικά συστήματα, με την καλή έννοια του όρου. Με άλλα λόγια, θα δημιουργηθεί κλίμα απεγκλωβισμού των εκπαιδευτικών μονάδων ή ιδρυμάτων, όλων των βαθμίδων και μορφών εκπαίδευσης και αρχικής κατάρτισης, από την ακινησία, που, σε μεγάλο βαθμό, έχουν περιέλθει.

Η Ο.Κ.Ε. τάσσεται υπέρ της ανάπτυξης ενός **εθνικού συστήματος αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου στις δύο πρώτες βαθμίδες**, που θα στηριχθεί σε ειδική μελέτη για την ανάπτυξη των κατάλληλων κριτηρίων-δεικτών και διαδικασιών (Μέτρο 2.1., Ενέργεια 2.1.2.). Ο ενιαίος (εθνικός) χαρακτήρας της αξιολόγησης θα εξασφαλίσει την εγκυρότητα και συγκρισιμότητα των επιμέρους αποτελεσμάτων. Βασικές αρχές, που θα πρέπει να διέπουν ένα τέτοιο σύστημα, είναι η διαφάνεια των σχετικών δια-

δικασιών και η δημοσιοποίηση των αντίστοιχων εκθέσεων.

Παράλληλα, η Ο.Κ.Ε. εκφράζει την άποψη ότι πρέπει να ληφθούν ανάλογα μέτρα και για την ανάπτυξη ενός συστήματος **εξωτερικής αξιολόγησης** (ελέγχου) στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν διατυπώνεται ξεκάθαρα στο παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα.

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να διευκρινιστεί ότι η **αξιολόγηση** των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όλων των τύπων και βαθμίδων, **θα πρέπει να έχει συνολικό χαρακτήρα**, να λαμβάνει, δηλαδή, υπόψη όλες τις μεταβλητές που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους (π.χ. χαρακτηριστικά της ευρύτερης γεωγραφικής περιφέρειας, δημογραφικά και λοιπά χαρακτηριστικά των φοιτούντων μαθητών/σπουδαστών, διαθέσιμες υποδομές και εξοπλισμός, προσφερθείσα επιμόρφωση στους εκπαιδευτικούς, κ.λπ.) και **να μην περιορίζεται αποκλειστικά στον έλεγχο της επάρκειας του διδακτικού έργου που προσφέρουν οι μεμονωμένοι εκπαιδευτικοί**.

Η Ο.Κ.Ε. αναγνωρίζει την αναγκαιότητα **συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων** στις ομάδες των εμπειρογνομώνων, που θα συμμετάσχουν στην οργάνωση του συστήματος εξωτερικής αξιολόγησης. Η εμπειρία τους, από μεθοδολογική σκοπιά, είναι πολύ χρήσιμη. Οι επιχειρήσεις, ειδικότερα, διαθέτουν μεγάλη πείρα στην εφαρμογή μεθόδων αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας. Πράγματι, οι δύο αυτές έννοιες έχουν προκύψει από την επιχειρηματική δραστηριότητα, που συνεχώς ασχολείται με το πρόβλημα της βελτίωσης της ποιότητας και της προσοχής στον πελάτη.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι, παράλληλα με τις διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης, θα πρέπει να επιδιωχθεί και η προώθηση προγραμμάτων **εσωτερικής αξιολόγησης (αυτοαξιολόγησης)** των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όλων των τύπων και βαθμίδων. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να δοθούν διευρυμένα περιθώρια διορθωτικών παρεμβάσεων στους άμεσα ενδιαφερόμενους (π.χ. εκπαιδευτικούς, μαθητές/σπουδαστές, εκπροσώπους και οργανώσεις, γονείς, δήμους, κ.λπ.).

Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε., η αξιολόγηση των σχολείων, αλλά και των εκπαιδευτικών ιδρυμά-

των των λοιπών βαθμίδων και μορφών εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, θα πρέπει να αφορά τρεις τομείς επίδοσης:

- α) εκπαιδευτική επίδοση**, μετράται, δηλαδή, η επίδοση των μαθητών/σπουδαστών και η υλοποίηση των γνωστικών στόχων της μονάδας ή του ιδρύματος,
- β) διοικητική επίδοση**, κυρίως σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των πόρων και
- γ) καλλιέργεια αξιών**, ώστε οι φοιτούντες, μαθητές ή σπουδαστές, να διαμορφώσουν ολοκληρωμένες προσωπικότητες.

Ειδικότερα, η ελληνική Ο.Κ.Ε. υποστηρίζει την άποψη που έχει εκφράσει η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε.²¹, σύμφωνα με την οποία ο στόχος βελτίωσης της διοικητικής επίδοσης των εκπαιδευτικών μονάδων ή ιδρυμάτων, **δεν σημαίνει ότι θα εγκλωβιστούν σε μια στενά οικονομική λογική**, επιδιώκοντας, όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απόδοση με όσο το δυνατόν λιγότερα οικονομικά μέσα, διότι οι φορείς εκπαίδευσης δεν μπορούν να συγκριθούν με επιχειρήσεις και η μάθηση δεν συγκρίνεται με τη βιομηχανική παραγωγική διαδικασία. Για το λόγο αυτό, το Κράτος οφείλει να στηρίζει, μέσω της δημοσιονομικής του πολιτικής, τις κατά τόπους μονάδες και ιδρύματα, βελτιώνοντας, όσο γίνεται περισσότερο, την επάρκεια του υλικού διδασκαλίας, του εξοπλισμού, καθώς και του διδακτικού και λοιπού υποστηρικτικού προσωπικού.

Στο πλαίσιο των διαδικασιών εσωτερικής αξιολόγησης, κρίνεται απαραίτητο, η κάθε εκπαιδευτική μονάδα να προβαίνει σε μακροπρόθεσμο προγραμματισμό και να θέτει σαφείς και μετρήσιμους στόχους. Στη βάση αυτής της λογικής, η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με τη χρηματοδότηση δράσεων κατάρτισης στρατηγικών και επιχειρησιακών σχεδίων, από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Μέτρο 2.1., Ενέργεια 2.1.2.), αλλά, ταυτόχρονα, θεωρεί αρνητικό το γεγονός ότι δεν προβλέπονται παρόμοιες δράσεις στις δύο πρώτες εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Η Ο.Κ.Ε. υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο των διαδικασιών εσωτερικής αξιολόγησης, θα πρέπει να δοθεί υψηλή προτεραιότητα στη συνεχή ανταλλαγή εμπειριών και στη συνεργασία διαφορετικών εκπαιδευτικών μονάδων ή ιδρυμάτων.

Ειδικότερα, στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η ανάπτυξη στενών σχέσεων με τις επιχειρήσεις θα συμβάλει στη βελτίωση της

²¹ Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση" (Απρίλιος, 2000), CES 476/2000, σσ. 5-7.

οικονομικής της διαχείρισης και στην αύξηση της αποδοτικότητας της, έτσι ώστε οι πιστώσεις, που πάντα είναι περιορισμένες, να αξιοποιούνται όσο το δυνατόν καλύτερα για την επίτευξη των σκοπών τους οποίους αυτή υπηρετεί. Όπως ήδη αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, εκτιμάται ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να προσφέρουν τη διαχειριστική τους εμπειρία, που είναι άμεσα συνυφασμένη με τις δραστηριότητες τους. Ωστόσο, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει, ότι, για να επέλθει ουσιαστική βελτίωση της οικονομικής διαχείρισης των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., απαιτούνται ορισμένες νομικές προσαρμογές, ώστε οι διοικήσεις τους να μπορούν να αποφασίζουν οι ίδιες για τον τρόπο κατανομής του συνολικού προϋπολογισμού κατά κατηγορία δαπανών (π.χ. εξοπλισμός, έρευνα, κινητικότητα, κ.λπ.), ώστε οι τελευταίες να προσαρμόζονται στις πραγματικές τους ανάγκες.

Η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με την άποψη ότι ο σπουδαστής αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο στη διαδικασία αξιολόγησης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Η σύγκριση ανάμεσα στις προσδοκίες που έχει ο κάθε σπουδαστής ως προς τις σπουδές του και την πραγματικότητα που βιώνει, κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη κατά την αξιολόγηση των διαφόρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων²². Το ίδιο πρέπει να ισχύει και για τη βασική εκπαίδευση (ενεργός συμμετοχή μαθητών στις σχετικές διαδικασίες).

Τέλος, η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι θα ήταν χρήσιμο, πέραν των αποτελεσμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης να δημοσιοποιούνται και τα αντίστοιχα συμπεράσματα των εσωτερικών αξιολογήσεων, καθώς και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται, προκειμένου να διαπιστώνεται η συγκρισιμότητά τους. Τα συμπεράσματα των εσωτερικών αξιολογήσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από το Υπουργείο Παιδείας, κατά το σχεδιασμό των διαφόρων πολιτικών εκπαίδευσης.

Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Η Ο.Κ.Ε. είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένη με τη βαρύτητα που δίδεται, στο παρόν Ε.Π., στο

στόχο σύνδεσης της **αρχικής με τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση**. Όπως έχει ήδη διατυπώσει σε προηγούμενη Γνώμη της²³, η επίτευξη του παραπάνω στόχου δημιουργεί την αναγκαιότητα για:

- α)** καθορισμό γενικών στόχων κατάρτισης, ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή),
- β)** εξειδίκευση των στόχων αυτών και
- γ)** ένταξη τους στο πλαίσιο κλαδικών αναπτυξιακών πολιτικών. Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί για τις ΜΜΕ και τους αυτοαπασχολούμενους.

Ειδικότερα, όσον αφορά στο θεσμό της **μαθητείας**, η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι αυτός δύναται να συμβάλλει, σε μεγάλο βαθμό, στην επίτευξη του στόχου καταπολέμησης της ανεργίας των νέων, κάτω των 25 ετών. Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε., **η μαθητεία αποτελεί μια μέθοδο απόκτησης δεξιοτήτων**, που αντλεί την υπεροχή της από τις τακτικές ανταλλαγές μεταξύ του εκπαιδευτικού ιδρύματος, της επιχείρησης και του μαθητευόμενου. Δεδομένου, μάλιστα, του πρωταρχικού ρόλου της επιχείρησης στο σχεδιασμό των σχετικών προγραμμάτων, η μαθητεία συμβάλλει στην ανάπτυξη των πλέον χρηστικών επαγγελματικών δεξιοτήτων και στην προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί και μια άλλη πτυχή που χαρακτηρίζει τη μαθητεία και την οποία έχει επισημάνει η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. σε σχετική της Γνωμοδότηση²⁴. Το είδος εκπαίδευσης που παρέχει μπορεί να μειώσει σημαντικά τη σχολική αποτυχία. Συνδυάζοντας αρμονικά τις πρακτικές εφαρμογές με τη θεωρητική γνώση (εξηγώντας, δηλαδή, τη θεωρία με βάση την πρακτική και την τεχνολογία), η συγκεκριμένη μέθοδος κατάρτισης έχει το πλεονέκτημα να απευθύνεται επιτυχώς και στους νέους εκείνους, οι οποίοι δεν έχουν ιδιαίτερη κλίση προς την κυρίως θεωρητική εκπαίδευση.

Επιπλέον, η ελληνική Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με την άποψη της ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. ότι, επειδή η μαθητεία αφορά σήμερα κατά πλειοψηφία τους τομείς ανδρικής απασχόλησης, η ανάπτυξη του συστήματος αυτού θα ευνοήσει και την πρό-

²² Γνωμοδότηση ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την "Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση" (Οκτώβριος, 1997), CES 1180/1997, σ. 9.

²³ Γνώμη 17, με θέμα "Επαγγελματική Κατάρτιση", Ιούνιος 1998, σ. 15 και σσ. 19-20.

²⁴ Γνωμοδότηση για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής: Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη" (Ιανουάριος 1998), CES 1048/1998, σ. 4.

σβαση των νέων γυναικών στο σύνολο των επαγγελματικών κλάδων. Για το λόγο αυτό, τα σχολικά προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού θα πρέπει να αναδείξουν τη δυνατότητα πρόσβασης των γυναικών στο επάγγελμα της επιλογής τους, μέσω της μαθητείας²⁵.

Με δεδομένα τα παραπάνω, η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με τις προβλεπόμενες δράσεις ποσοτικής και ποιοτικής αναβάθμισης του θεσμού (Μέτρο 2.3.) και τονίζει ότι μια τέτοια προσπάθεια θα πρέπει να στηρίζεται, κυρίως, στην αξιοποίηση της διάδοσης των ορθών πρακτικών. Επιπλέον, υποστηρίζεται η διερεύνηση εναλλακτικών μορφών μαθητείας (λαμβανομένων υπόψη των εθνικών, τοπικών και τομεακών ιδιαιτεροτήτων), η οποία προβλέπεται στο παρόν Ε.Π.

Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε., στις διαδικασίες καθορισμού των πολιτικών ανάπτυξης της μαθητείας, **θα πρέπει να συμμετέχουν και οι κοινωνικοί εταίροι**. Μια τέτοια συμμετοχή, νομιμοποιείται και από τον ενεργό ρόλο της επιχείρησης στη μαθητειακή δραστηριότητα. Οι κοινωνικοί εταίροι, λόγω της γνώσης της επιχείρησης και του κόσμου της εργασίας, που έχουν αποκτήσει, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια ποιοτικής και ποσοτικής ανάπτυξης του εν λόγω θεσμού. Η Ο.Κ.Ε. συνιστά την ανάληψη ειδικής δράσης, με στόχο να καταστεί η μαθητεία ελκυστικότερη στον επιχειρηματικό κόσμο.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί θετική την πρόβλεψη δράσεων **για την ευρεία πληροφόρηση, αναφορικά με τις υφιστάμενες δυνατότητες και το ρόλο των διαφόρων μορφών αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης**, προκειμένου να βελτιωθεί η εικόνα τους και να αυξηθεί η συμμετοχή των νέων στα αντίστοιχα προγράμματα (Μέτρο 2.3.). Αυτή η διαδικασία πληροφόρησης, θα πρέπει να απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα πληθυσμιακών ομάδων, όπως νέοι, γονείς, διδακτικό προσωπικό, εκπαιδευτές, κοινωνικοί εταίροι, κ.λπ.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι ο υψηλός συνολικός προϋπολογισμός που προβλέπεται για την ενίσχυση των διαφόρων δράσεων αναβάθμισης του συστήματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης (**585.339.008 ευρώ**), ίσως λειτουργήσει εις βάρος άλλων δράσεων, που χρήζουν μεγαλύτερης επιδότησης, όπως π.χ. προγράμ-

ματα εκπαίδευσης ενηλίκων (Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.2.) και προγράμματα αναβάθμισης των υποδομών και εξοπλισμών για την προώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας (Μέτρο 5.1.).

Τέλος, διαπιστώνεται ότι η πλειοψηφία των δαπανών που προβλέπονται στη παρούσα κατηγορία δράσεων, αφορούν τρέχουσες δαπάνες, ενώ μόνο ένα μικρό μέρος αντιστοιχεί σε δαπάνες κεφαλαίου. Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι κάτι τέτοιο διακυβεύει τη βιωσιμότητα των δράσεων, μετά το πέρας της προγραμματικής περιόδου, γεγονός που πρέπει να διερευνηθεί προσεχτικά κατά την επιλογή των υποψήφιων προς χρηματοδότηση σχεδίων.

Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι η Ενέργεια 2.1.1., που στοχεύει στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, **αφήνει ικανοποιητικά περιθώρια για την εφαρμογή ενός εκτεταμένου φάσματος σχετικών προγραμμάτων**, προσαρμοσμένων στις πολλές και διαφορετικές ανάγκες των διαφόρων ειδικοτήτων, των διαφορετικών σχολείων, ακόμα και του κάθε εκπαιδευτικού ξεχωριστά (προγράμματα αυτοεπιμόρφωσης). Ωστόσο, η Ο.Κ.Ε. θα ήθελε να επισημάνει ότι τα επιμορφωτικά προγράμματα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να απεγκλωβιστούν από τον μονοδιάστατο ακαδημαϊκό τους χαρακτήρα (ένα τέτοιο περιεχόμενο πρέπει να αφορά μόνο τις μεταπτυχιακές σπουδές) και να προσανατολιστούν στη διερεύνηση καθημερινών προβλημάτων, πρακτικής υφής, που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στα σχολεία και τις τάξεις τους. Οι επιμορφωτές, εκτός από θεωρητική γνώση, θα πρέπει να διαθέτουν και μακρόχρονη πρακτική εμπειρία, ώστε να είναι σε θέση να υποδεικνύουν αποτελεσματικές μεθόδους πρακτικής αντιμετώπισης των διαφόρων προβλημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η μέθοδος των υποδειγματικών διδασκαλιών και η πρακτική (διδασκτική) άσκηση των εκπαιδευτικών, υπό την εποπτεία των επιμορφωτών τους, θα συνδράμει τα μέγιστα στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της επιμόρφωσης.

Στη βάση της παραπάνω λογικής, η Ο.Κ.Ε. εκφράζει την αρνητική της θέση για την περιορισμένη έκταση που έχει η διδακτική άσκηση,

²⁵ Ο.π., σ. 11.

στα προπτυχιακά τμήματα των Α.Ε.Ι., που παράγουν εκπαιδευτικούς.

Υποδομές

Όσον αφορά στις δράσεις, που προσανατολίζονται στην αναβάθμιση των υποδομών και εξοπλισμών εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, η Ο.Κ.Ε. προβαίνει στις ακόλουθες παρατηρήσεις:

1. Το ΕΠΕΑΕΚ II δεν προβλέπει δράσεις ενίσχυσης των υποδομών σε νέες τεχνολογίες, καθώς αυτές προβλέπονται στο πλαίσιο του τομεακού προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας". Επομένως, για μια λεπτομερή παρουσίαση των θέσεων της Ο.Κ.Ε. έναντι των προβλεπόμενων δράσεων σε αυτόν τον τομέα, θα πρέπει να ανατρέξει κανείς στην αντίστοιχη Γνώμη της, που αφορά το τελευταίο. Ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί, εδώ, ότι, σε γενικές γραμμές, το σύνολο των δράσεων, που περιλαμβάνονται στο Ε.Π. "Κοινωνία της Πληροφορίας", σε συνδυασμό με τις δράσεις αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών (όλων των βαθμίδων), που εντάσσονται στο παρόν πρόγραμμα, τροφοδοτούν την αισιοδοξία για μια γενικευμένη εφαρμογή των πολυμέσων στην υπηρεσία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί απόλυτα με την έμφαση που δίδεται, στα δύο αυτά επιχειρησιακά προγράμματα, στην **προώθηση της χρήσης των νέων τεχνολογιών** από την εκπαιδευτική κοινότητα, καθώς πιστεύει ότι η συμβολή τους στην ποιοτική αναβάθμιση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου είναι τεράστια και έγκειται, μεταξύ άλλων, στη δυνατότητα της λεγόμενης "πλασματικής" κινητικότητας εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων. Μια τέτοια κινητικότητα συμβάλλει στην ανταλλαγή εμπειριών και πληροφορήσης, που συνεπάγεται την καλύτερη κατανόηση και αξιοποίηση της πολυμορφίας της ελληνικής πραγματικότητας, αλλά και του πολυδιάστατου χαρακτήρα του ευρωπαϊκού και διεθνούς χώρου.

Ωστόσο, η Ο.Κ.Ε. υπογραμμίζει ότι η χρήση των πολυμέσων και οι νέες διδακτικές μέθοδοι, που προωθούνται με αυτά, θα πρέπει να μελετηθούν εις βάθος, ως προς την παιδαγωγική προσφορά τους, υπό το πρίσμα της απαραίτητης παιδαγωγικής σχέσης που πρέπει να αναπτύσσεται, μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών.

Η χρήση τους δεν πρέπει σε καμία περίπτωση, να συνεπάγεται την κατάργηση της άμεσης επικοινωνίας ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον εκπαιδευόμενο, ιδιαίτερα στις μικρές ηλικίες.

2. Η Ο.Κ.Ε. κρίνει θετικά την προβλεπόμενη χρηματοδότηση δράσεων, που έχουν ως στόχο **τη δημιουργία κτιριακής υποδομής στο χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης**. Ειδικότερα, σε σχέση με τις δύο πρώτες εκπαιδευτικές βαθμίδες, επισημαίνεται ότι η λειτουργία των σχολείων σε διπλή ή και τριπλή, καμιά φορά, βάρδια, λόγω της ανεπάρκειας των αιθουσών διδασκαλίας, δημιουργεί σημαντικά προβλήματα, τόσο στους εκπαιδευτικούς, όσο και στους μαθητές. Τα προβλήματα αυτά αφορούν στην εργασιακή απόδοση, στον οικογενειακό βίο, αλλά και στην υγεία όσων συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι δράσεις κατασκευής νέων σχολικών κτιρίων και η συνεπαγόμενη καθιέρωση της πρωινής βάρδιας σε όλα τα σχολεία, θα συμβάλλουν, επίσης, στη διευκόλυνση της επαγγελματικής δραστηριότητας των εργαζόμενων μητέρων, ενώ έχουν και έναν ευρύτερο αντίκτυπο στη βελτίωση της ζωής πολλών γυναικών, εάν αναλογιστεί κανείς ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, που ευνοούνται από τις εν λόγω δράσεις, ανήκουν στο γυναικείο φύλο.

3. Η Ο.Κ.Ε. κρίνει ιδιαίτερα θετικά τη δημιουργία **ειδικών εργαστηρίων**, επαρκώς εξοπλισμένων, τόσο στη βασική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, όσο και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση. Η επάρκεια εργαστηρίων αποτελεί προϋπόθεση για τη μετάβαση στις νέες συμμετοχικές μορφές μάθησης και τη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, που εμπεριέχονται στα νέα προγράμματα σπουδών.

4. Η Ο.Κ.Ε. διαπιστώνει, ότι, στο παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα, δεν προβλέπεται πουθενά **η ενίσχυση των υποδομών άθλησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων**. Ωστόσο, θεωρεί ότι η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, πέρα από το ότι συμβάλλει στην ανάπτυξη πνεύματος ευγενούς άμιλλας και όλων των συναφών ολυμπιακών ιδεών, προωθεί επίσης και τη δημόσια υγεία, συμβάλλοντας στην αύξηση της παραγωγικότητας και της γενικής ευεξίας. Στις μικρές ηλικίες και ιδιαίτερα στα παιδιά των πόλεων, δίνει τη δυνατότητα να διοχετεύσουν κάπου τα αυξημένα αποθέματα κινητικής ενέργειας που διαθέτουν και να αποδώσουν καλύ-

τερα στα μαθήματα τους. Στην εφηβική ηλικία, αποτρέπει από επιβλαβείς συνήθειες, όπως το κάπνισμα και τη λήψη ναρκωτικών ουσιών.

5. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί αρνητικό το γεγονός ότι στο ΕΠΕΑΕΚ II δεν προβλέπεται πουθενά η δημιουργία **δομών γραμματειακής στήριξης** στις σχολικές μονάδες των δύο πρώτων βαθμίδων, ώστε να αποδεσμευτούν οι διευθύνοντες αυτές, από γραφειοκρατικές υποχρεώσεις και να βρουν το χρόνο για αφοσίωση σε ουσιώδη ζητήματα διοίκησης και μανάτζμεντ.

6. Τέλος, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι **ο προϋπολογισμός**, που προβλέπεται για τη χρηματοδότηση δράσεων αναβάθμισης των υποδομών και εξοπλισμών για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας (Μέτρο 5.1.), **είναι ανεπαρκής**.

Προβολή - Δημοσιότητα

Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε., **η πλήρης, έγκυρη και έγκαιρη** ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις υπάρχουσες δυνατότητες χρηματοδότησης, στο πλαίσιο του παρόντος επιχειρησιακού προγράμματος, **αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα** τους και ουσιαστική υποχρέωση προς αυτούς, της διαχειριστικής αρχής. Σε σχέση

με το ζήτημα της έγκαιρης πληροφόρησης, η Ο.Κ.Ε. συνιστά την αποφυγή φαινομένων, όπου η ενημέρωση θα παίρνει τη μορφή απολογισμού των δραστηριοτήτων, που έλαβαν χώρα ή θα έπεται της ημερομηνίας λήξης των προθεσμιών για την υποβολή των σχετικών προτάσεων.

Στο παραπάνω πλαίσιο, θεωρείται ικανοποιητική η πρόβλεψη δράσεων προβολής του ΕΠΕΑΕΚ II, τόσο στους άμεσα ενδιαφερόμενους, όσο και στο γενικό πληθυσμό, αξιοποιώντας όλα τα μέσα ενημέρωσης και ιδιαίτερα τα ηλεκτρονικά. Μάλιστα, ιδιαίτερα χρήσιμη θεωρείται, όχι μόνο η ενημέρωση για τις υφιστάμενες ευκαιρίες χρηματοδότησης, αλλά και η ευρεία διάδοση των ενδιάμεσων και τελικών αποτελεσμάτων των δράσεων που υλοποιούνται.

Έχοντας ήδη τονίσει την αξία του διαλόγου και της κοινωνικής συναίνεσης σε όλα τα στάδια της εξέλιξης του Γ΄ ΚΠΣ, η Ο.Κ.Ε. ιδιαίτερα επισημαίνει **την ανάγκη συμμετοχής** στο σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υλοποίηση των δράσεων όλων των πτυχών του ΕΠΕΑΕΚ **της ίδιας της εκπαιδευτικής κοινότητας** όλων των βαθμίδων, της οποίας κοινότητας έτσι ή αλλιώς η συμβολή στην υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος, είναι πρωταρχικής σημασίας.

Ε. ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στην παρούσα ενότητα, η Ο.Κ.Ε. προβαίνει στην κατά Μέτρο διατύπωση ειδικότερων παρατηρήσεων και προτάσεων, επί εξειδικευμένων θεμάτων, που κρίνει ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την υλοποίηση του ΕΠΕΑΚ II και οι οποίες δεν εντάχθηκαν στη Γενική Αξιολόγηση.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1

Πρόωθηση της Ισότητας Ευκαιριών Πρόσβασης στην Αγορά Εργασίας για Όλους και Ιδιαίτερα για Όσους Απειλούνται με Κοινωνικό Αποκλεισμό

Μέτρο 1.1. - Βελτίωση των συνθηκών ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα ατόμων ειδικών κατηγοριών.

α) Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η σωστή διατροφή των παιδιών από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα (π.χ. μέσω της επιδότησης ορισμένων προϊόντων, είτε με τη δωρεάν παροχή τους στο σχολείο), καθώς και η στενή συνεργασία των σχολείων με ιατρικά κέντρα, για την εξασφάλιση της καλής υγείας των μαθητών, με απώτερο σκοπό την πρόληψη φαινομένων χαμηλής επίδοσης και μαθησιακών δυσκολιών.

β) Στο πλαίσιο λειτουργίας των Σχολών Γονέων, η Ο.Κ.Ε. κρίνει απαραίτητη τη χρηματοδότηση προγραμμάτων, που θα έχουν ως στόχο την ανάπτυξη οργανωτικών και διοικητικών δεξιοτήτων, προκειμένου να ενισχυθεί η δράση των Συλλόγων Γονέων, κυρίως σε σχολεία όπου υπάρχει μεγάλος αριθμός μαθητών από τις λεγόμενες "ευπαθείς κοινωνικές ομάδες". Η οργανωμένη συλλογική δράση των γονέων, εκτός από τα πολλαπλασιαστικά της αποτελέσματα, όσον αφορά στην επίλυση ποικίλων σχολικών προβλημάτων, βοηθά και τους ίδιους να διαμορφώσουν μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τη σχολική μονάδα και να απεγκλωβιστούν από τη συχνά μονομερή και ζημιογόνο για το σχολείο (στο σύνολο του) θεώρηση των σχολικών πραγμάτων, μέσα από τις ανάγκες και τα συμφέροντα του δικού τους μόνο παιδιού. Επίσης, καλλιεργεί και ένα αίσθημα προσφοράς στην τοπική κοινωνία, που διαχέεται στα παιδιά τους. Προκειμένου να διασφαλιστεί ο ελεύθερος χρόνος από την πλευρά των γονέων, που είναι απαραίτητος

για την παρακολούθηση των σχετικών προγραμμάτων, ορισμένα από τα μέτρα που δύνανται να εφαρμοστούν είναι: παροχή αδειών από τον εργοδότη, αξιοποίηση της τεχνολογίας όπου είναι δυνατό, κατ' ιδίαν μαθήματα στο σπίτι, κ.λπ.

γ) Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί, ότι παράλληλα με την ευαισθητοποίηση των γονέων και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, σε ό,τι αφορά τις ιδιαιτερότητες και την αντιμετώπιση που χρήζουν τα άτομα ειδικών κατηγοριών, χρειάζεται να διαπαιδαγωγηθούν κατάλληλα και οι ίδιοι οι μαθητές, ώστε να αποδέχονται τη διαφορετικότητα των συμμαθητών τους και να αποτρέπονται αρνητικές εκδηλώσεις συμπεριφοράς, που αναστέλλουν οποιαδήποτε προσπάθεια ομαλής ένταξης και συγκράτησης των "μειονεκτούντων" αυτών πληθυσμιακών ομάδων στο εκπαιδευτικό σύστημα.

δ) Η Ο.Κ.Ε. υπογραμμίζει ότι τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, καθώς και τα λοιπά εκπαιδευτικά προγράμματα ανάπτυξης βασικών δεξιοτήτων, που θα απευθύνονται σε διάφορες πληθυσμιακές ομάδες ενηλίκων (τσιγγάνους, μετανάστες, κ.λπ.), θα πρέπει να καλύπτουν και ηλικίες άνω των 25 ετών.

Μέτρο 1.2. - Καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής με εναλλακτικές μορφές μάθησης.

Πέραν των δράσεων που αφορούν στην ενίσχυση του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου, θεωρείται επωφελές να υποστηριχθούν τα δημοτικά σχολεία Διευρυμένου Ωραρίου, με τη δημιουργία κατάλληλα διαμορφωμένων και εξοπλισμένων αιθουσών, καθώς και με τη στελέχωση τους με επαρκή αριθμό δασκάλων. Ο αριθμός των μαθητών ανά τμήμα θα πρέπει να μειωθεί, καθώς η ηλικιακή ανομοιογένεια, που τα χαρακτηρίζει, καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο το έργο των υπεύθυνων εκπαιδευτικών. Μάλιστα, οι τελευταίοι θα πρέπει να επιμορφωθούν κατάλληλα (καθώς επίσης και οι Διευθυντές των αντίστοιχων σχολικών μονάδων), ώστε να είναι σε θέση να διαμορφώνουν το πρόγραμμα των τμημάτων τους, κατά τρόπο που να συντονίζεται με τις εργασίες του πρωινού ωραρίου και να δρα συμπληρωματικά.

Η Ο.Κ.Ε. προτείνει, εκτός από τα προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας, που απευθύνονται στους αδύνατους μαθητές, να λειτουργήσει

(στην υποχρεωτική εκπαίδευση) και ο θεσμός της εσωσχολικής βοήθειας για μαθητές που διακρίνονται για αντιληπτικές επιδόσεις ανώτερες του ηλικιακού τους επιπέδου και οι οποίοι γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, αντιμετωπίζουν δυσκολίες δημιουργικής ένταξης στη σχολική ζωή²⁶.

ΆΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2

Προώθηση και Βελτίωση της Εκπαίδευσης και της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης στα Πλαίσια της Δια Βίου Μάθησης

Μέτρο 2.1. - Αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

1. Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι τα επιμορφωτικά προγράμματα των εκπαιδευτικών (Ενέργεια 2.1.1.) θα πρέπει να εστιαστούν σε τομείς παραμελημένους έως τώρα στην Ελλάδα, όπως:

α) ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασιμότητας και επικοινωνίας (τόσο σε σχέση με τους συναδέλφους, όσο και σε σχέση με τις προϊσταμένες αρχές και τις οικογένειες των μαθητών),

β) απόκτηση γνώσεων στον τομέα στρατηγικού σχεδιασμού και προγραμματισμού,

γ) λήψη αποφάσεων και επίλυση προβλημάτων,

δ) καλλιέργεια της αυτενέργειας και γνώσεις σχετικά με το σχεδιασμό και την εφαρμογή καινοτομιών,

ε) αυτόαξιολόγηση εκπαιδευτικών μονάδων και

στ) βέλτιστη (αποδοτική) διαχείριση των περιορισμένων πόρων. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στην επιμόρφωση των στελεχών διοίκησης της εκπαίδευσης, στα παραπάνω πεδία γνώσης. Ωστόσο, πριν από το σχεδιασμό και την υλοποίηση οποιουδήποτε επιμορφωτικού προγράμματος, χρειάζεται να καθιερωθεί σύστημα ανίχνευσης και χαρτογράφησης των σχετικών αναγκών των εκπαιδευτικών, σε όλες τις βαθμίδες και τους τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης.

2. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί αναγκαία την κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, που είναι

αρμόδιοι για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, στις δύο πρώτες εκπαιδευτικές βαθμίδες.

3. Στη μέση γενική και τεχνική εκπαίδευση, όπως και στο χώρο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερο βάρος στην **ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση των εκπαιδευτικών**, ώστε να είναι σε θέση, πέρα από τη γνωστική στήριξη, να προσφέρουν και κοινωνική / ψυχολογική στήριξη στην κρίσιμη εφηβική ηλικία, συμβάλλοντας, με αυτόν τον τρόπο, στην πρόληψη αρνητικών φαινομένων, όπως η λήψη ναρκωτικών ουσιών, οι εγκληματικές ενέργειες, κ.λπ.

4. Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι ο όρος "αξιολόγηση" του εκπαιδευτικού έργου, που χρησιμοποιείται στο υπό εξέταση επιχειρησιακό πρόγραμμα (Ενέργεια 2.1.3.), θα πρέπει να αντικατασταθεί από τον όρο "**διασφάλιση της ποιότητας**", καθώς ο τελευταίος αναφέρεται σε μια ευρύτερη και πιο ολοκληρωμένη διαδικασία αξιολόγησης των διαφόρων εκπαιδευτικών παραμέτρων, προσδιορισμού των μειονεκτημάτων τους, λήψης κατάλληλων διορθωτικών μέτρων και επαναξιολόγησης της νέας κατάστασης που δημιουργείται.

5. Η Ο.Κ.Ε. προτείνει την παροχή, σε κάθε επιμέρους σχολείο, πρακτικών οδηγιών αυτοαξιολόγησης. Η παροχή αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει και την ανταλλαγή εκπαιδευτικού προσωπικού και εκπαιδευτών, που έχουν συμμετάσχει, κατά το παρελθόν, σε παρόμοια προγράμματα που σημείωσαν επιτυχία.

6. Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε., η συμμετοχή στη διαδικασία αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, δεν πρέπει να περιορίζεται στις εργοδοτικές οργανώσεις, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει και τους εργαζομένους.

7. Η ελληνική Ο.Κ.Ε., συμφωνώντας με την ευρωπαϊκή²⁷, θεωρεί σκόπιμο να αναπτυχθούν ειδικές υπηρεσίες, στο πλαίσιο των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., που θα ασχολούνται με την προώθηση των γνώσεων εσωτερικής αξιολόγησης και την εφαρμογή σχετικών μεθόδων. Αυτό θα βοηθήσει να γίνει αποδεκτή, η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης, από τους ίδιους τους διδάσκοντες και τις ακαδημαϊκές αρχές, καθώς οι μέθο-

²⁶ Βλέπε, επίσης, Γνωμοδότηση ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: για μια Ευρώπη της γνώσης" (Μάρτιος, 1998), CES 455/1998, σ. 12.

²⁷ Γνωμοδότηση για την "Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση" (Οκτώβριος, 1997), CES 1180/1997, σσ. 5-6.

δοι και οι τεχνικές της απαιτούν την ενεργό συμμετοχή των τελευταίων. Χωρίς τη συμβολή τους, η εσωτερική αξιολόγηση είναι αδύνατη και η εξωτερική δεν μπορεί να φτάσει σε βάθος κατά την ανάλυση της.

8. Όσον αφορά στις δράσεις αναβάθμισης των βιβλιοθηκών που ήδη λειτουργούν, καθώς και στις δράσεις που αφορούν τη δημιουργία νέων, η Ο.Κ.Ε. θα ήθελε να σημειώσει, ότι το μεγαλύτερο βάρος θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη των ψηφιακών βιβλιοθηκών.

9. Η Ο.Κ.Ε. συνιστά ιδιαίτερη προσοχή κατά τη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής των δράσεων ίδρυσης νέων βιβλιοθηκών. Η λειτουργία των τελευταίων εμπεριέχει τρέχουσες δαπάνες, γεγονός που μπορεί να υπονομεύσει τη βιωσιμότητα τους, μετά το πέρας της προγραμματικής περιόδου.

Μέτρο 2.2. - Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών - Διεύρυνση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

α) Όσον αφορά στα κορίτσια, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι χρειάζεται να αναπτυχθούν ειδικά προγράμματα ενημέρωσης (στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), ως μέσα προστασίας και πρόληψης κατά κάθε μορφής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής κακοποίησης των εφήβων.

β) Η Ο.Κ.Ε. συνιστά τη βελτίωση των διδακτικών εγχειριδίων εκμάθησης ξένων γλωσσών.

γ) Η Ο.Κ.Ε. συνιστά την εξάπλωση του θεσμού των προαιρετικών τμημάτων εκμάθησης **ξένων γλωσσών** στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση (Ο.Ε.Ε.Κ.), μεταξύ των οποίων ο σπουδαστής μπορεί να επιλέξει και να παρακολουθήσει μαθήματα της γλώσσας της αρεσκείας του. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να καλύπτουν όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες, ενώ όσον αφορά στις περισσότερες ομιλούμενες (π.χ. αγγλική), η έμφαση θα πρέπει να δίνεται στη λειτουργία τμημάτων προχωρημένου επιπέδου.

δ) Η Ο.Κ.Ε. διατυπώνει την άποψη, ότι, στο πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, θα πρέπει να δοθεί έμφαση και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, που θα βοηθήσουν τους νέους κατά τη διαδικασία αναζήτησης μιας θέσης εργασίας (ένταξη πιθανώς ενός μαθήματος "εργασιακής αγωγής"). Την αναγκαιότητα αυτή υπαγορεύει

το γεγονός, ότι οι νέοι, αν και είναι αρκετά καταρτισμένοι σε επίπεδο γνώσεων, εμφανίζονται απροετοίμαστοι στις συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενες εταιρείες, δείχνοντας να μη γνωρίζουν πώς να προβάλλουν τα προσόντα τους και να προωθήσουν τους εαυτούς τους, επιδεικνύοντας την απαραίτητη κατανόηση στην ιδιαιτερότητα κάθε επιχείρησης.

ε) Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι στο πλαίσιο του παρόντος Μέτρου, τα πανεπιστήμια θα πρέπει να αποκτήσουν εξωστρεφή προσανατολισμό και να δέχονται φοιτητές από το εξωτερικό σε τομείς στους οποίους επιλεκτικά θα αναδειχθούν. Στο πλαίσιο αυτό, τα μεταπτυχιακά προγράμματα θα πρέπει να προσφέρονται και στην αγγλική γλώσσα.

στ) Όσον αφορά στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές, η Ο.Κ.Ε. σημειώνει ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η συμμετοχή των μαθητών και φοιτητών σε συγκριτικές μελέτες και έρευνες, που πραγματοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, με τη συμμετοχή ομάδων από διάφορα κράτη.

ζ) Επίσης, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί αναγκαία τη λειτουργία μεταπτυχιακών τμημάτων για τα στελέχη διοίκησης της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι ο αντίστοιχος τομέας είναι παραμελημένος στην Ελλάδα.

Μέτρο 2.3. - Αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

α) Στο πλαίσιο της Ενέργειας 2.1.2., γίνεται λόγος για "δημιουργία ρυθμιστικής αρχής που θα συντονίζει τις εκπαιδευτικές πολιτικές και τις πρακτικές που ακολουθούνται στα Τ.Ε.Ε., Ι.Ε.Κ. και Κ.Ε.Κ.". Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το παραπάνω θα πρέπει να αντικατασταθεί από το έξης: "**δημιουργία Εθνικής Επιτροπής επιτελικού χαρακτήρα, με τριμερή συμμετοχή και αντικείμενο τον ενιαίο σχεδιασμό των πολιτικών αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και την παρακολούθηση της υλοποίησής τους**".

β) Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι ο στόχος της ποσοτικής ανάπτυξης της **μαθητείας**, θα πρέπει να περιλαμβάνει και την επέκτασή της σε όλους τους οικονομικούς τομείς, καθώς και στα νεοεμφανιζόμενα επαγγέλματα, χωρίς, ωστόσο, αυτό να αποτελεί αυτοσκοπό.

γ) Επίσης, η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με την άποψη ότι πρέπει να προσδιοριστούν και να εφαρ-

μοστούν σχέσεις συνέχειας μεταξύ μαθητείας και άλλων μορφών εκπαίδευσης και κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης). Τούτο αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη βελτίωση της εικόνας της μαθητείας, ώστε αυτή να καταστεί ελκυστικότερη²⁸.

δ) Η Ο.Κ.Ε. σημειώνει ότι, τόσο στο πλαίσιο των συμβατικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, όσο και στο πλαίσιο της μαθητείας, τα προγράμματα πρακτικής άσκησης σε επιχειρήσεις, θα πρέπει να παρέχονται κατά τρόπο συνεχή και σταθερό. Για αυτό είναι σκόπιμο να επιδεικνύεται προσοχή, ώστε ο μαθητευόμενος να μην χρησιμοποιείται για υποδεέστερες εργασίες, που έχουν πολύ μικρή ή και καμία σχέση με την κατάρτιση την οποία προορίζεται να λάβει²⁹.

ε) Ειδικότερα, στο πλαίσιο της μαθητείας, "δεδομένου ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή της επιχείρησης είναι πρωταρχικός στη διαδικασία απόκτησης γνώσεων, είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί **με σαφήνεια το καθεστώς του**. Θα πρέπει να διευκρινιστούν ο ρόλος του, τα απαιτούμενα προσόντα του και οι προϋποθέσεις προετοιμασίας του, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του"³⁰, σε σχέση με το διδάσκοντα και το μαθητευόμενο.

στ) Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η μαθητεία θα πρέπει να ενταχθεί οργανικά και σε ορισμένους κλάδους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (π.χ. στον κλάδο των μηχανικών). Κάτι τέτοιο πιστεύεται ότι θα αυξήσει το κύρος του θεσμού και θα διευκολύνει την ποσοτική ανάπτυξη του, αυξάνοντας και τη θετική του επίδραση στην ένταξη και την απασχόληση.

Μέτρο 2.4. - Επαγγελματικός προσανατολισμός και σύνδεση με αγορά εργασίας.

Σε επίπεδο σχολείου, στο πλαίσιο του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε ορισμένα επαγγέλματα, ανάλογα με τις ανάγκες της περιοχής και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που έχουν εκδηλώσει οι μαθητές.

Μέτρο 2.5. - Δια βίου εκπαίδευση.

Η Ο.Κ.Ε. προτείνει την ενίσχυση του **Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης**, που προσφέρει ειδικά προγράμματα επιμόρφωσης/μετεκπαίδευσης των δημοσίων λειτουργών για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις νέες ανάγκες διαχείρισης, που επιβάλλουν οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στο χώρο της εθνικής και τοπικής δημόσιας διοίκησης.

Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι θα πρέπει να ληφθεί ειδική μέριμνα για τη βελτίωση της πρόσβασης στις νέες δομές δια βίου μάθησης των μεγάλων σε ηλικία εργαζομένων, των μερικώς απασχολούμενων και των μη μονίμων υπαλλήλων, με την ανάπτυξη μηχανισμών εντοπισμού των εμποδίων, την ανταλλαγή εμπειριών και τη διερεύνηση πρακτικών που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες.

Μέτρο 2.6. - Προγράμματα προστασίας περιβάλλοντος και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι θα πρέπει να ενισχυθεί, κατά προτεραιότητα, η συμμετοχή των μαθητών σε συγκριτικά προγράμματα Π.Ε., που πραγματοποιούνται σε ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο με τη συμμετοχή σχολείων από διάφορα κράτη.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4

Βελτίωση της Πρόσβασης των Γυναικών στην Αγορά Εργασίας

Μέτρο 4.2. - Προγράμματα υποστήριξης γυναικών στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές - Προγράμματα σπουδών και ερευνητικά προγράμματα για τις γυναίκες.

Η Ο.Κ.Ε. σημειώνει ότι, όσον αφορά στην παροχή εναλλακτικών μορφών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε γυναίκες (π.χ. ταχύρρυθμα επιμορφωτικά προγράμματα, προγράμματα συνεχιζόμενης ή συμπληρωματικής εκπαίδευσης, προγράμματα πτυχίου, κ.λπ.), δεν γίνεται σαφές εάν τα αντίστοιχα τμήματα θα έχουν σύνθεση

²⁸ Βλ. Γνωμοδότηση ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής: Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη" (Ιανουάριος 1998), CES 1048/1998, σ. 6.

²⁹ ο.π., σ. 8.

³⁰ ο.π., σσ. 7-8.

αμιγώς γυναικεία ή εάν πρόκειται για τμήματα με μεικτή σύνθεση, η ένταξη στα οποία θα γίνεται με ευνοϊκότερους όρους στην περίπτωση των γυναικών. Επίσης, δεδομένου ότι προβλέπεται η υλοποίηση αντίστοιχων προγραμμάτων και στο πλαίσιο του Μέτρου 2.5., κρίνεται απαραίτητο να διευκρινιστεί εάν υφίσταται κάποια διαφορά σε περίπτωση που μία γυναίκα πρέπει να επιλέξει μεταξύ ενός προγράμματος π.χ. πτυχίου, το οποίο υλοποιείται στο πλαίσιο του Μέτρου 2.5. και ενός αντίστοιχου προγράμματος, που υλοποιείται στο πλαίσιο του παρόντος Μέτρου.

Η Ο.Κ.Ε. παρατηρεί, επίσης, ότι στο πλαίσιο του παρόντος άξονα, θα πρέπει να ληφθεί ειδική μέριμνα για όσες γυναίκες είναι θύματα διπλής διάκρισης, όπως μετανάστριες, γυναίκες με γλωσσικές ή πολιτιστικές ιδιαιτερότητες, άτομα με ειδικές ανάγκες, κ.λπ.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5

Δημιουργία και Ενίσχυση Υποδομών για την Υλοποίηση των Μέτρων ΕΚΤ

Μέτρο 5.1. - Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης

Η Ο.Κ.Ε. συνιστά τη διαμόρφωση κατάλληλα εξοπλισμένων αιθουσών στα σχολεία, για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6

Τεχνική Βοήθεια

Η Ο.Κ.Ε. κρίνει σκόπιμο να συμπεριληφθούν στους προβλεπόμενους μηχανισμούς δημοσιότητας **και ειδικές δράσεις ενημέρωσης** σε εκείνες τις περιφέρειες, που ποσοτικά και αναλογικά συμμετέχουν σε μικρότερο βαθμό στην υποβολή σχεδίων προς χρηματοδότηση. Όπως ήδη έχει αναφερθεί, εκτιμάται ότι η επιτυχία του προγράμματος, ως προς την επίτευξη των στόχων που θέτει, εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την πραγματική και ομοιογενή συμμετοχή σε αυτό, όλων των εκπαιδευτικών κέντρων της χώρας.

ΣΤ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τη γενική αξιολόγηση και τις κατά μέτρο παρατηρήσεις, που παρουσιάστηκαν στις δύο προηγούμενες ενότητες, η Ο.Κ.Ε. προβαίνει στη διατύπωση μιας σειράς **γενικών προτάσεων** πολιτικής, κατά Άξονα Προτεραιότητας και Μέτρο, που κρίνει ότι εντάσσονται στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ. Ορισμένες από τις προτάσεις αυτές, διατυπώνονται και στις Γνώμες επί άλλων τομεακών προγραμμάτων (κυρίως στο Ε.Π. "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση"), καθώς αυτά δρουν συμπληρωματικά, αποβλέποντας σε στόχους συχνά ταυτόσημους. Ωστόσο, η παράλειψη των προτάσεων αυτών από το παρόν Ε.Π., προκειμένου να αποφευχθεί μια τέτοια επανάληψη, εκτιμάται ότι θα αφαιρούσε από τη σημαντικότητα τους, δεδομένου, μάλιστα, ότι τα Υπουργεία, που εποπτεύουν την υλοποίηση των επιμέρους προγραμμάτων και στα οποία απευθύνονται οι αντίστοιχες Γνώμες, είναι διαφορετικά.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1

Μέτρο 1.1. - Βελτίωση των συνθηκών ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα ατόμων ειδικών κατηγοριών

1. Διασφάλιση της πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες σε όλες τις εκπαιδευτικές κτιριακές υποδομές και τον εκπαιδευτικό εξοπλισμό (προσβάσιμα σχολεία).
2. Ενίσχυση και επέκταση των οργανωμένων επιμορφωτικών προγραμμάτων για γονείς, σε επίπεδο σχολείου, στο πλαίσιο του θεσμού των Σχολών Γονέων.

Μέτρο 1.2. - Καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής μέσω εναλλακτικών μορφών μάθησης

1. Μείωση του μεγέθους των τάξεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, για τη διευκόλυνση της μετάβασης σε νέες, συμμετοχικές / εξατομικευμένες μορφές μάθησης.
2. Μεθοδευμένη εισαγωγή μεθόδων ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας στις δύο πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2

Μέτρο 2.1. - Αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης

1. Συνολική αναβάθμιση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, σε όλες τις βαθμίδες και μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης.
2. Απεγκλωβισμός των επιμορφωτικών προγραμμάτων για εκπαιδευτικούς, από το μονοδιάστατο ακαδημαϊκό τους χαρακτήρα και προσανατολισμός τους στη διερεύνηση καθημερινών προβλημάτων, πρακτικής υφής. Επέκταση των υποδειγματικών διδασκαλιών και της διδακτικής άσκησης. Ανάπτυξη συστήματος πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων, που αποκτώνται από τα σχετικά προγράμματα.
3. Προώθηση δράσεων εσωτερικής αξιολόγησης (αυτοαξιολόγησης) των σχολικών μονάδων στις δύο πρώτες βαθμίδες.
4. Δημιουργία εθνικού συστήματος εξωτερικής αξιολόγησης (ελέγχου) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
5. Κατάλληλη προσαρμογή του υφιστάμενου νομικού πλαισίου, που αφορά την οικονομική διαχείριση των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., ώστε να διευρυνθεί η διακριτική ευχέρεια της διοίκησης του κάθε ιδρύματος στον τρόπο κατανομής των διαθέσιμων πιστώσεων.
6. Δημιουργία δύο βάσεων δεδομένων, που θα περιλαμβάνουν δείκτες αποτελεσματικότητας και απόδοσης των διαφόρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στη χώρα - η μία θα βασίζεται στην εξωτερική αξιολόγηση και η άλλη στην εσωτερική.
7. Συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις ομάδες των εμπειρογνομόνων που θα συμμετέχουν στην οργάνωση του συστήματος εξωτερικής αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όλων των βαθμίδων.
8. Έγκαιρη ολοκλήρωση της αξιολόγησης των δράσεων που χρηματοδοτήθηκαν από το προηγούμενο επιχειρησιακό πρόγραμμα και διάδοση των πλέον χρηστικών συμπερασμάτων. Ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο έργο της αξιολόγησης των

δράσεων, που χρηματοδοτούνται, τόσο στο πλαίσιο του προηγούμενου, όσο και στο πλαίσιο του νέου ΕΠΕΑΕΚ.

Μέτρο 2.2. - Αναμόρφωση Προγραμμάτων Σπουδών - Διεύρυνση Τριτοβάθμιας

1. Παραχώρηση κάποιου βαθμού αυτονομίας στις σχολικές μονάδες των δύο πρώτων βαθμίδων εκπαίδευσης, σε ό,τι αφορά τη διαμόρφωση του αναλυτικού τους προγράμματος. Τέτοιου είδους προσαρμογές πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο γενικών κατευθύνσεων και στόχων που θέτει το Υπουργείο Παιδείας.
2. Προαιρετική παρακολούθηση μαθημάτων ανθρωπιστικού περιεχομένου (π.χ. λογοτεχνία, φιλοσοφία, κ.λπ.) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση.
3. Διδασκαλία των λεγόμενων "ευρωπαϊκών γνώσεων", όπως γνώσεις των διαφόρων πολιτικών, νομικών, κοινωνικών και οικονομικών ευρωπαϊκών συστημάτων και κατανόηση του τρόπου ζωής των ευρωπαίων γειτόνων. Ένα τέτοιο "ευρωπαϊκό περιεχόμενο" θα πρέπει να εμπεριέχεται στα προγράμματα σπουδών όλων των βαθμίδων και μορφών εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Όσον αφορά στην αρχική κατάρτιση, η χρηματοδότηση των σχετικών δράσεων εντάσσεται στο πλαίσιο του Μέτρου 2.3.
4. Εκμάθηση δύο κοινοτικών γλωσσών, πέραν της μητρικής. Η έναρξη της εκμάθησης της πρώτης είναι σκόπιμο να τοποθετηθεί στο νηπιαγωγείο, ενώ η συστηματική διδασκαλία της θα γίνεται στο δημοτικό σχολείο. Η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας θα αρχίζει στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ με την ολοκλήρωση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ο κάθε έλληνας θα πρέπει να έχει κλείσει τον κύκλο σπουδών για την εκμάθηση δύο κοινοτικών γλωσσών, πέραν της μητρικής του³¹. Ενθάρρυνση των ατόμων για δια βίου εκμάθηση ξένων γλωσσών και εκτός του σχολικού πλαισίου, μέσω κατάλληλων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.
5. Καλλιέργεια, από τις πρώτες κιόλας εκπαιδευτικές βαθμίδες, μιας νοοτροπίας ανάληψης ευθυνών από το ίδιο το άτομο για την ανάπτυξη της δικής του δια βίου μάθησης και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας του.
6. Ένταξη, στο αναλυτικό πρόγραμμα των δύο πρώτων εκπαιδευτικών βαθμίδων, δραστηριοτήτων, που θα σχεδιάζονται και θα υλοποιούνται, τόσο από το σχολείο, όσο και από τις επιχειρήσεις (από κοινού οργάνωση και εφαρμογή) - π.χ. δραστηριότητες καταναλωτικής αγωγής, περιβαλλοντικής αγωγής, αγωγής υγείας, πολιτισμού, αθλητισμού, αισθητικής αγωγής, κοινωνικής και πολιτικής αγωγής, επαγγελματικού προσανατολισμού, κ.λπ. Η συνεισφορά των επιχειρήσεων στη διεξαγωγή αυτών των δραστηριοτήτων μπορεί να πάρει ποικίλες μορφές: παροχή της αναγκαίας κτιριακής υποδομής και άλλων υλικοτεχνικών μέσων, προσφορά εξειδικευμένης τεχνογνωσίας, μετάδοση της οργανωτικής-διαχειριστικής τους εμπειρίας, παροχή οικονομικών πόρων, καθώς και συμβουλών σε θέματα προβολής-μάρκετινγκ, κ.λπ.
7. Συμμετοχή έμπειρων στελεχών επιχειρήσεων στη διαδικασία σχεδιασμού και διεξαγωγής των μαθημάτων επιχειρηματικότητας, σε όλο το φάσμα δευτεροβάθμιας - τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση. Στην τελευταία περίπτωση, η χρηματοδότηση των σχετικών δράσεων εντάσσεται στο πλαίσιο του Μέτρου 2.3.
8. Δημιουργία διατμηματικών προγραμμάτων σπουδών (joint honors degrees), στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε τομείς διεπιστημονικού χαρακτήρα, η αναγκαιότητα των οποίων αποτελεί πρόσφατη απόρροια του σύγχρονου κοινωνικο - οικονομικού περιβάλλοντος.

Μέτρο 2.3. - Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση

1. Δημιουργία Εθνικής Επιτροπής επιτελικού χαρακτήρα, αρμόδιας για τον ενιαίο σχεδιασμό των πολιτικών αρχικής και συνεχιζό-

³¹ Βλέπε, επίσης, Γνωμοδότηση ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για τον "Απολογισμό της συνέχειας που δόθηκε στο Λευκό Βιβλίο - Διδασκαλία και εκμάθηση: Προς την κοινωνία της γνώσης" (Ιανουάριος, 1998), CES 114/1998, σσ. 11-12.

μενης επαγγελματικής κατάρτισης και την παρακολούθηση της υλοποίησης τους από τους εμπλεκόμενους φορείς, με διατύπωση προτάσεων επί των αποκλίσεων που διαπιστώνονται. Η εθνική αυτή επιτροπή θα πρέπει να λειτουργεί στη βάση της τριμερούς και ισότιμης συμμετοχής των εκπροσώπων της Πολιτείας, των εργοδοτών και των εργαζομένων, με κατάλληλη επιστημονική και γραμματειακή στήριξη. Η Ο.Κ.Ε. έχει εκφράσει την άποψη αυτή και κατά το παρελθόν³².

2. Διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας για τις διάφορες μορφές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (π.χ. εντοπισμός ορθών πρακτικών, καινοτόμων εφαρμογών, παραγόντων που συμβάλλουν στην αύξηση των θέσεων κατάρτισης, κ.λπ.) και αξιολόγηση της ποσοτικής επίδρασης καθεμίας από αυτές στην ένταξη και την απασχόληση. Επίσης, εκπόνηση αντίστοιχων μελετών κόστους-οφέλους.
3. Ανάπτυξη ενιαίου συστήματος επαγγελματικής πιστοποίησης, με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, όπου θα εντάσσονται τα διάφορα επίπεδα και μορφές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ανάλογα με τις γνώσεις και τις δεξιότητες που παρέχουν και σύμφωνα με τα συνεχώς εξελισσόμενα επαγγέλματα και ειδικεύσεις. Το Ενιαίο Σύστημα Πιστοποίησης, θα πρέπει να συντονίζεται και να υλοποιείται από ένα όργανο επιτελικού σχεδιασμού.
4. Καθορισμός ενός κοινού κορμού μαθημάτων, για όλα τα προγράμματα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που θα αποτελείται από: α) μαθήματα γενικής παιδείας (Η/Υ, γλώσσες, κοινωνικές επιστήμες, αθλητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες, κ.λπ.) και β) μαθήματα βασικών δεξιοτήτων (οι οποίες έχουν να κάνουν με την προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη του κάθε προσώπου). Τα εν λόγω προγράμματα θα διαφοροποιούνται ως προς την εξειδικευμένη επαγγελματική και τεχνολογική κατάρτιση που θα προσφέρουν.

5. Εισαγωγή μαθήματος ή πραγματοποίησης σεμιναρίων "εργασιακής αγωγής" στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση. Στη δεύτερη περίπτωση, συνιστάται και η συμμετοχή έμπειρων συνδικαλιστών στη διεξαγωγή του εν λόγω μαθήματος.
6. Ενίσχυση της συμμετοχής των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και ιδίως των βιοτεχνιών, στα προγράμματα πρακτικής άσκησης και μαθητείας.

Μέτρο 2.4. - Επαγγελματικός Προσανατολισμός και σύνδεση με αγορά εργασίας

1. Ενεργός συμμετοχή των Νομαρχιακών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών (Ν.Ο.Κ.Ε.) στην υλοποίηση δράσεων παρακολούθησης και πρόβλεψης των αναγκών στις τοπικές αγορές εργασίας. Η δράση αυτή μπορεί να ενταχθεί και στο πλαίσιο του Μέτρου 2.3.
2. Δημιουργία τράπεζας δεδομένων, σχετικών με τις εξελίξεις στο χώρο της απασχόλησης και κατάρτισης στην Ε.Ε., αλλά και διεθνώς, και η οποία θα συντονίζει, τόσο τα υπάρχοντα ηλεκτρονικά πληροφοριακά δίκτυα, όσο και τη ροή της πληροφόρησης προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και κάθε ενδιαφερόμενο.
3. Αμφίδρομη συνεργασία μεταξύ Γραφείων Διασύνδεσης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των φορέων της παραγωγής.

Μέτρο 2.5. - Δια Βίου Εκπαίδευση

1. Διασφάλιση της αμφίδρομης επικοινωνίας των νέων (εναλλακτικών) με τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης και σαφής προσδιορισμός των όρων μετάβασης από το ένα σύστημα στο άλλο. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρξουν γέφυρες και μεταξύ των διαφόρων κατευθύνσεων σπουδών.
2. Ορθή κατανομή του κόστους δια βίου μάθησης και αποφυγή μεταφοράς του από το κοινωνικό στο ατομικό επίπεδο, καθώς τα άτομα που χρήζουν εντονότερα των υπη-

³² Γνώμη 17, με θέμα "Επαγγελματική Κατάρτιση", Ιούνιος 1998, σ. 19.

ρεσιών της δια βίου μάθησης είναι αυτά που αδυνατούν να αναλάβουν τα σχετικά έξοδα.

3. Ευρεία και συστηματική ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τα προσφερόμενα προγράμματα δια βίου μάθησης.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4

Μέτρο 4.1. - Προγράμματα υποστήριξης Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης και Εκπαίδευσης γυναικών

Παρακολούθηση, αξιολόγηση και συντονισμός των δράσεων που υλοποιούνται με στόχο την ισότητα των φύλων. Επιπλέον, η Ο.Κ.Ε. προτείνει τη σύσταση ειδικού ερευνητικού τμήματος, στη Γενική Γραμματεία Ισότητας, για τη διεξαγωγή επιστημονικών μελετών, σχετικά με τους παράγοντες που προσδιορίζουν την επαγγελματική σταδιοδρομία των γυναικών.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5

Μέτρο 5.1. - Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για την προώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας

Προσαρμογή των υποδομών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε αυτές να είναι προσβάσιμες σε άτομα που μπορούν και θέλουν να ακολουθήσουν ανώτατες σπουδές, αλλά αντιμετωπίζουν προβλήματα αναπηρίας.

Μέτρο 5.2. - Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης

1. Ενίσχυση των διοικητικών δομών (γραμματειακή υποστήριξη, κ.λπ.) σε όλες τις

βαθμίδες και μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης.

2. Εμπλουτισμός των υφιστάμενων υποδομών άθλησης και δημιουργία νέων, στις εκπαιδευτικές μονάδες όλων των βαθμίδων. Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να ξεκινήσει από τις δύο πρώτες βαθμίδες και σταδιακά να εξαπλωθεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και τις λοιπές μορφές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6

Μέτρο 6.1. - Τεχνική Βοήθεια

1. Σύσταση ειδικής συντονιστικής επιτροπής, εθνικής εμβέλειας, στην οποία θα εκπροσωπούνται τα εθνικά διαχειριστικά όργανα όλων των κοινοτικών προγραμμάτων, που σχετίζονται με την πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ, ΛΕΟΝΑΡΝΤΟ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, κ.λπ.) και η οποία θα είναι αρμόδια για τη συντονισμένη οργάνωση και υλοποίηση τους, ώστε να επιτυγχάνονται όσον το δυνατόν μεγαλύτερες συνέργειες.
2. Σύνταξη ειδικών Οδηγών για ορισμένες γενικές κατηγορίες Πράξεων, που θα παρέχουν χρήσιμες οδηγίες σχεδιασμού, οργάνωσης και υλοποίησης, στη βάση συμπερασμάτων που προέκυψαν από προηγούμενες δράσεις, που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του 1ου ΕΠΕΑΕΚ, ενώ θα περιλαμβάνουν και στοιχεία επικοινωνίας με τους κατέχοντες τη σχετική εμπειρία.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.
Καθηγητής **ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΙΝΤΗΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Τυπικό - Μη τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα και Άτυπη Εκπαίδευση:

Τυπική ή επίσημη εκπαίδευση (formal education) είναι το ιεραρχημένο, διαρθρωμένο και χρονικά διαβαθμισμένο εκπαιδευτικό σύστημα, που εκτείνεται από τα δημοτικά σχολεία έως τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Μη τυπική ή μη επίσημη εκπαίδευση (non-formal education) είναι η οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα, εκτός του παγιωμένου τυπικού συστήματος, η οποία απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο κοινό, με συγκεκριμένους στόχους μάθησης.

Άτυπη εκπαίδευση (informal education) είναι η διαδικασία, σύμφωνα με την οποία ο καθένας αντλεί συμπεριφορές, αξίες, ικανότητες, και γνώσεις, από την καθημερινή του εμπειρία, όπως από την οικογένεια, τους φίλους, τους γνωστούς, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, καθώς και από άλλες επιδράσεις και επιρροές που δέχεται στο περιβάλλον του.

Πηγή: Παράρτημα της ενημερωτικής έκθεσης με θέμα "Η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: η φύση, το περιεχόμενο και οι προοπτικές της", CES 113/99, In rev.

Δια βίου μάθηση:

Η δια βίου μάθηση ορίζεται γενικά ως μια σκόπιμη μαθησιακή δραστηριότητα (επίσημη ή όχι), η οποία πραγματοποιείται σε συνεχή βάση, με στόχο την προσωπική ανάπτυξη και τη βελτίωση της γνώσης, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων.

Εναλλακτικά, χρησιμοποιείται και ο όρος *δια βίου κατάρτιση*, που αναφέρεται στο είδος εκείνο *δια βίου μάθησης*, που αποσκοπεί στη βελτίωση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, στενά συνδεδεμένων με την άσκηση ενός επαγγέλματος.

Πηγή: Έγγραφο Εργασίας της Γενικής Διεύθυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό, με θέμα "Εφαρμογή της δια βίου

εκπαίδευσης, με στόχο την ενεργό συμμετοχή των πολιτών σε μια Ευρώπη της γνώσης". Το έγγραφο αυτό παρουσιάστηκε στη Διάσκεψη, με θέμα τη νέα γενιά προγραμμάτων για την εκπαίδευση και τη νεολαία, Λισσαβόνα, Μάρτιος 2000.

Επαγγελματική Εκπαίδευση:

Κάθε σχήμα εκπαίδευσης που προετοιμάζει για την απόκτηση προσόντος σχετικού με ένα συγκεκριμένο επάγγελμα, μία συγκεκριμένη τέχνη ή απασχόληση ή παρέχει την απαραίτητη κατάρτιση και τις απαραίτητες δεξιότητες για ένα τέτοιο επάγγελμα, μία τέτοια τέχνη ή απασχόληση, οποιαδήποτε και αν είναι η ηλικία και οποιοδήποτε το επίπεδο της κατάρτισης των μαθητών ή σπουδαστών, έστω και αν το πρόγραμμα κατάρτισης περιέχει κάποιο στοιχείο **γενικής εκπαίδευσης**.

Στη δεύτερη βαθμίδα της εκπαίδευσης, στον κύκλο που ακολουθεί την υποχρεωτική εκπαίδευση, ο όρος χρησιμοποιείται για να δηλώνει την εκπαίδευση που προετοιμάζει για επαγγέλματα που δεν είναι τεχνικά, όπως τα γεωργοκτηνοτροφικά, οικονομίας και διοίκησης, κοινωνικών υπηρεσιών, κ.λπ.

Πηγή: Γλωσσάριο Επαγγελματικής Κατάρτισης του CEDEFOP, 1996.

Επαγγελματική Κατάρτιση:

Επαγγελματική κατάρτιση είναι το μέρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης, που παρέχει τις ειδικές επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες, με τις οποίες ολοκληρώνεται η επαγγελματική επάρκεια του εκπαιδευόμενου και το οποίο αποτελεί αντικείμενο επαγγελματικής επιμόρφωσης.

Πηγή: Γλωσσάριο Επαγγελματικής Κατάρτισης του CEDEFOP, 1996.

Αρχική και Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση:

Αρχική επαγγελματική κατάρτιση (initial vocational training) είναι ο πρώτος πλήρης κύκλος κα-

τάρτισης για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα. Συχνά διαιρείται σε δύο μέρη: βασική κατάρτιση που ακολουθείται από ειδικέυση.

Συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση (continuing vocational training) είναι η κατάρτιση που αποβλέπει στη συντήρηση, ανανέωση, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Συνήθως οργανώνεται από τον εργοδότη, με συστηματικό ή μη τρόπο, εντός ή εκτός του χώρου εργασίας και καμιά φορά και με εκπαιδευτικά ταξίδια στο εξωτερικό. Μπορεί να επιτελείται και με πρωτοβουλία του εργαζομένου με τη συμμετοχή του σε επαγγελματικά συνέδρια, σε ειδικά επιμορφωτικά σεμινάρια και άλλα προγράμματα ταχύρυθμης **επιμόρφωσης**.

Πηγή: Γλωσσάριο Επαγγελματικής Κατάρτισης του CEDEFOP, 1996.

Μαθητεία:

Η μαθητεία συνδέει μία επιχείρηση με ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, μέσω μιας διαδικασίας εναλλασσόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Η πρωτοτυπία της διαδικασίας, η οποία τη διαφοροποιεί από το θεσμό της πρακτικής άσκησης, έγκειται στον πρωταρχικό ρόλο της επιχείρησης στη χάραξη της πορείας του όλου προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης.

Πηγή: Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. για την Ανακοίνωση της Επιτροπής "Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη" (εγγρ. COM(97) 300 τελικό).

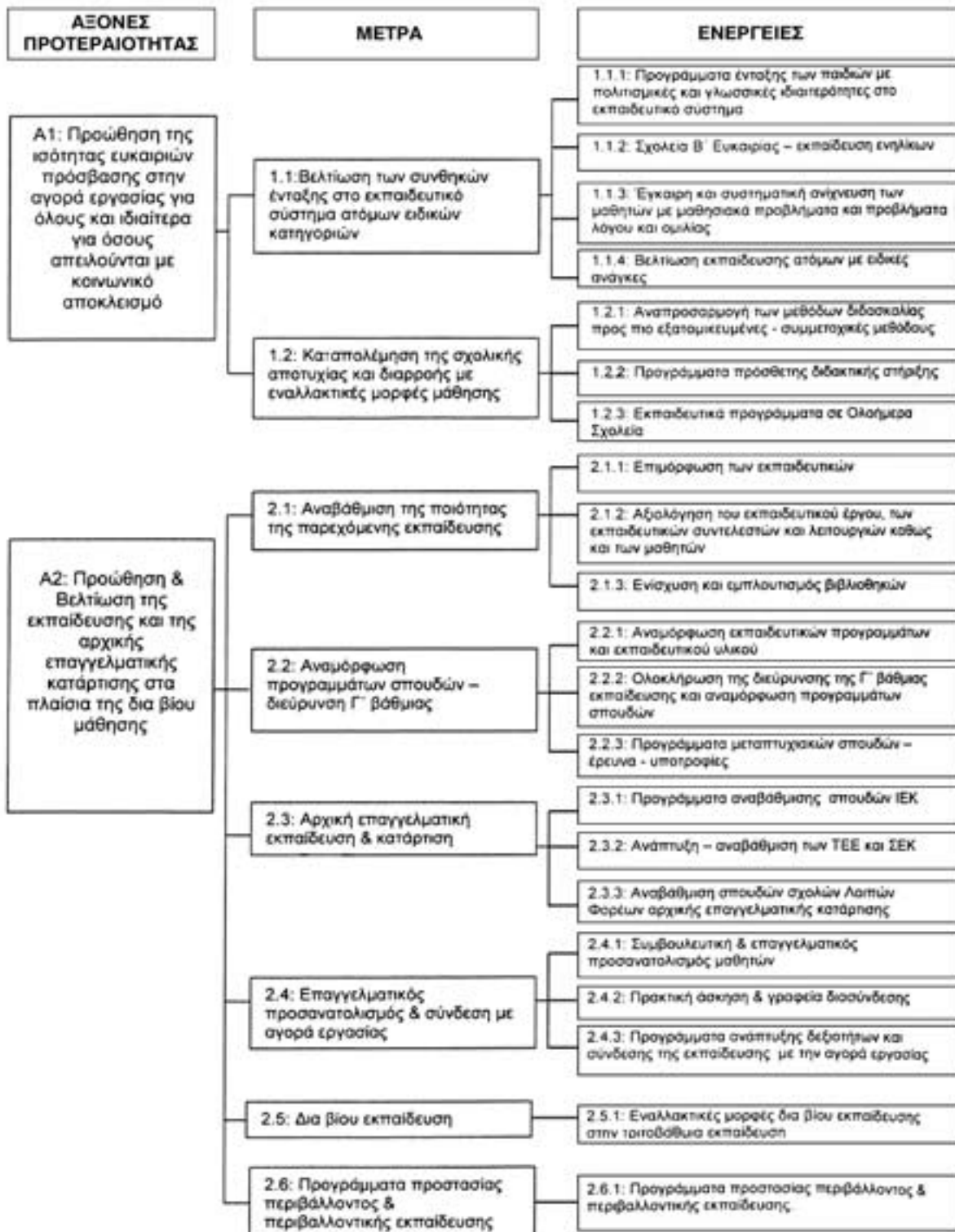
Επιμόρφωση:

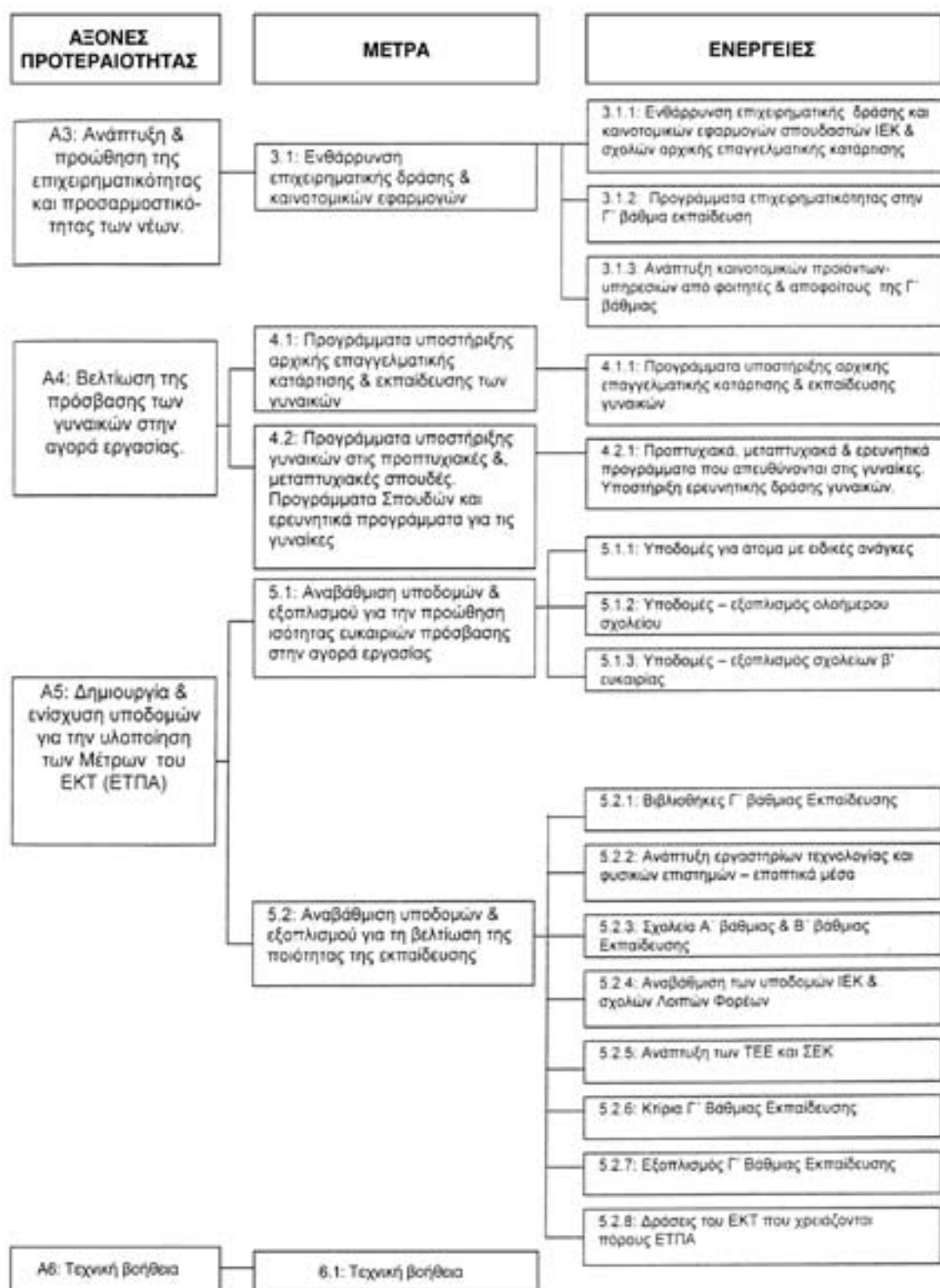
Ο όρος *επιμόρφωση* αναφέρεται στην εξωσχολική και μετασχολική μόρφωση των πολιτών για τη συμπλήρωση των κενών της εκπαίδευσης και στη συνεχή ενημέρωση αυτών επί των νέων εξελίξεων και τάσεων της ανθρώπινης δημιουργίας, με σκοπό τη βελτίωση της ατομικής, οικογενειακής και κοινωνικής διαβίωσης και συμπεριφοράς, ως και της επαγγελματικής τους απασχόλησης. Ο σκοπός της επιμόρφωσης μπορεί να είναι γενικός ή ειδικός για την κάλυψη ατομικών, ομαδικών, τοπικών, περιφερειακών και εθνικών αναγκών.

Ο όρος είναι πολύ ευρύς και καλύπτει κάθε δραστηριότητα πρόσθετης εκπαίδευσης, κατάρτισης και μόρφωσης, που συμπληρώνει κατά συνεχή ή μη τρόπο την εκπαίδευση και κατάρτιση που παρέχεται στα πλαίσια του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος. Ως στενότερος όρος χρησιμοποιείται ο όρος **επαγγελματική επιμόρφωση**.

Πηγή: Γλωσσάριο Επαγγελματικής Κατάρτισης του CEDEFOP, 1996.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Στην Ολομέλεια της 15^{ης} Οκτωβρίου 2001 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Καθηγητής Ανδρέας Κινητής

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Κυριαζής Δημήτριος
πρώην Πρόεδρος Σ.Ε.Β.

Πολίτης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λιόλιος Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Αβραμίδης Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Αναλυτής Νικόλαος
Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Ρεφρές Κυριάκος
Γενικός Διευθυντής
Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων
σε αναπλήρωση του
Βασιλικού Ευστράτιου
Γενικού Γραμματέα Π.Ο.Ξ.

Ζούλοβιτς Μαργαρίτα
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Μαστρογιάννης Αναστάσιος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Μότσος Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Παγώνης Βασίλειος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.
Ρίζος Θωμάς
Πρόεδρος Δ.Σ. Σ.Α.Τ.Ε.

Σκορίνης Νικόλαος
Α' Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Τσαπτήρης Γεώργιος
Νομικός Σύμβουλος Ένωσης
Ελληνικών Τραπεζών

Χαντζαρίδης Κωνσταντίνος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Χασιώτης Νικόλαος
Εκπρόσωπος Ένωσης
Ελλήνων Εφοπλιστών

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Κολέτσος Στυλιανός
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Αβραμόπουλου Παναγιώτη
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αριστειδόπουλος Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Βουλγαράκης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Σπανού Δέσποινα
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Βρεττάκου Ηλία
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Γκούβερη Ρέα
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κόλλιας Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κωνσταντινίδης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαιμός Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μίχας Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ξενάκης Βασίλειος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Αποστολόπουλος Αναστάσιος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Παπασπύρου Σπύρου
Πρόεδρος Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Παυλιδάκης Γεώργιος
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Πολυζωγόπουλου Χρήστου
Προέδρου Γ.Σ.Ε.Ε.

Σκαρμούτσος Διονύσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Αλεξόπουλος Παναγιώτης
Πρόεδρος Οικονομικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

Καραγιάννης Δημήτριος
Εκπρόσωπος ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Κοιμήσης Απόστολος
Γενικός Γραμματέας Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Κουρνιακός Στέλιος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Τσανικλίδης Φώτης
Εκπρόσωπος Γεωτεχνικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της κας Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (01) 9249510-2, Fax: (01) 9249514, e-mail: iproke@otenet.gr